

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO

V OLOMOUCI

KATEDRA SLAVISTIKY

Komentovaný překlad prvních kapitol knihy Michaila Gigolašviliho

Čortovo koleso

Mikhail Gigolashvili's *Chertovo Koleso*: A Commented Translation of the

Opening Chapters

VYPRACOVALA: Karolína Balajková

VEDOUCÍ PRÁCE: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

2023

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité
prameny.

V Olomouci, 11.5.2023

---

podpis

Zde bych chtěla vyjádřit velké díky vedoucí své diplomové práce, doc. PhDr. Zdeňce Vychodilové, CSc. za množství energie a času, které do důkladného vedení mé práce vložila. Její poznatky pro mě byly a navždy budou velkým přínosem.

---

podpis

1 OBSAH

2	Úvod	5
3	K autorovi	6
3.1	Autorův jazyk a styl	7
3.1.1	Jazyk a topos v autorově díle obecně	8
3.1.2	Okolnosti vzniku <i>Čertova kola</i>	9
3.2	Autorovo dílo v překladech a jeho přijetí	11
3.3	Recenze na knihu <i>Čertovo kolo</i>	12
3.4	Vydavatelství spolupracující s autorem	13
3.5	Autorova reakce na ruskou agresi na Ukrajině	14
3.6	Varianty Gigolašviliho prezentace českému čtenáři	15
4	Překlad prvních kapitol knihy	16
5	Komentář překladu	53
5.1	Proč překládáme	53
5.2	Grafická úprava textu a transkripce proprií	56
5.3	Syntaktická rovina	61
5.4	Lexikální a stylistická rovina	62
5.4.1	Instituce/profese	65
5.4.2	Názvy značek	66
5.4.3	Okazionalizmy	67
5.5	Morfologická rovina	67
5.6	Obecná čeština	68
5.7	Reálie	70
5.8	Metafory	71
6	Závěr	72
7	Resumé	73
8	Anotace	75
9	Bibliografie a internetové zdroje	76
9.1	Knižní zdroje	76
9.2	Internetové zdroje	77
10	Přílohy	81
10.1	Originál prvních třech kapitol <i>Čertova kola</i> (2007)	81

2 ÚVOD

Román Michaila G. Gigolašviliho *Чертова колесо* (v překladu dále *Čertovo kolo*) zachycuje dobu přestavby Sovětského svazu a zároveň životy lidí na okraji společnosti. Jedná se tak o novou perspektivu na toto období rozvolňování politiky režimu a následného rozpadu impéria. Dílo dokáže zaujmout nejen díky neotřelému pohledu na témata, která v sobě skýtá, ale i svou výstavbou a jazykovou stránkou. Již v krátkém úryvku, jehož překlad je podstatou této práce, autor do děje uvádí více než desítku postav a jejich počet dále narůstá. Jakmile si čtenář vytvoří ucelený obraz spletitosti vztahů mezi nimi, malý kluk otvírá knihu a začne číst povídku o běsu vězněném šamanem na řetězu, která nabírá svůj vlastní rozměr a spád, příběh se opět rozvětjuje a paralelní děj se stává leitmotivem. V knize se tak mísí mystika, exotické prostředí Kavkazu, horké léto v Tbilisi, zločin a drogy – to vše popsané v jazyce – adstrátu regionu – ruštině. Gigolašvili se ale přesto, že píše výlučně rusky, za ruského autora nepovažuje a má pro to svá vysvětlení.

Předkládaná práce tedy obsahuje úvodní slovo o autorovi knihy sestavené z rozhovorů s ním, jeho osobního blogu a publikovaných příspěvků. Vzhledem ke složité situaci spojené s jeho původem a s jazykem jeho díla se práce pokusí také nastínit jeho problematické postavení v souvislosti s aktuálním děním ve světě. Po vlastním překladu prvních kapitol knihy *Čertovo kolo* následuje komentář s vysvětleními pro konkrétní překladatelská rozhodnutí a analýzou možností přizpůsobení překladu knihy pro českého čtenáře s přihlédnutím k tomu, co má, anebo naopak nemá společného s publikem, pro které byl originál knihy určen.

3 K AUTOROVI

Michail Georgijevič Gigolašvili se narodil v roce 1954 v Tbilisi. O svém mládí v interview mnoho nezmiňuje, ovšem v tom uveřejněném v týdeníku *2000* v roce 2009 alespoň zevrubně svůj původ vysvětluje: jeho otec celý svůj život učil ruskou literaturu na univerzitě a jeho matka byla doktorkou ruské filologie. Na matčině straně rodiny byla hlavním jazykem ruština a v rodině Gigolašviliho tedy také. Autor v interview o Tbilisi mluví jako o jedné ze světových škol rusistiky, kam se také sjížděli sovětští vzdělanci. Jeho druhým jazykem je ale gruzínština, dle jeho slov „jazyk neobyčejně krásný, pružný, se silnou fonetikou, výrazovostí a energií. Básně a písně v tomto jazyce zní kouzelně a poutavě, což nejednou zmiňovali lidé, kteří mu po lexikální stránce nerozuměli a vnímali poetická díla pouze foneticky, jako hudbu.“¹ Ruská literatura ale zaujímala centrum profesionálního i vnitřního života rodiny.²

V Tbilisi později Gigolašvili vystudoval i filozofickou fakultu. Za svých studií se věnoval především Fjodorovi Dostojevskému a v roce 1991 publikoval svou disertační práci – monografii s názvem *Vypravěči Dostojevského (Рассказчики Достоевского)*. Od téhož roku žije v Německu a také vyučuje ruštinu na Sárské univerzitě. Zároveň je výtvarným umělcem a tvoří koláže, velké obrazy, umělecké objekty a sochy. Mezi jeho literární publikace patří romány *Judea*³ (*Иудея*, 1978), *Plutočník (Толмач*, 2003), *Čertovo kolo (Чёртовое колесо*, 2007), *Dobytí Moskovie (Захват Московии*, 2012), *Tajný rok (Тайный год*, 2017), a *Koka (Кока*, 2021) ale také sbírka próz *Šifry (Тайнопись*, 2007).⁴ Jeho knihy se dvakrát objevily na oficiálních seznamech prestižního literárního ocenění *Velká kniha (Большая книга)*, poprvé se

---

¹ Биография Михаила Гиголашвили [Biografija Michaila Gigolašvili]. *Персональный сайт Михаила Гиголашвили [Personalnyj sajt Michaila Gigolašvili]* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://m-gigolaschwili.de/biografiya-mihaila-gigolashvili/> (Pozn.: Přeloženo autorkou práce.)

² *Tamtéž*.

³ Názvy všech následujících děl byly přeloženy jen pro účel plynulosti četby této práce v češtině. Díla na svůj oficiální překlad zatím čekají.

⁴ Биография Михаила Гиголашвили [Biografija Michaila Gigolašvili]. *Персональный сайт Михаила Гиголашвили [Personalnyj sajt Michaila Gigolašvili]* [online].

objevil na tzv. *longlistu* v roce 2010 právě s knihou *Čertovo kolo*⁵, a pak byl za román *Koka* nominován mezi finalisty ročníku 2020-2021⁶. Na *longlistu* ceny NOS (*НОС*) byl uveřejněn za román *Dobytí Moskovie*⁷ a *Tajný rok* byl oceněn komisemi dalších dvou literárních soutěží.⁸

3.1 AUTORŮV JAZYK A STYL

Při dotazu na svůj styl se Gigolašvili odkázal na Dostojevského zápisky, které studoval, a v nichž se často objevovaly poznámky o konciznosti a Dostojevského záměr psát krátce a jasně jako Puškin. I Gigolašvili se tímto pravidlem řídí a podle své výpovědi v interview nemůže vystát nudné opisné pasáže textů ve stylu vágních hádanek. Takové hádanky se podle něj mají nacházet v postavách, jejich chování a v ději, a ne ve filologických okrasách: „Rád se vařím ve vývaru myšlenek, setkání, sokratovských dialogů, prožívám vše s hrdiny, přemýšlím o nich a trápím se s nimi – ale do bačkor a dveří se vcítit nemůžu.“⁹

Gigolašviliho styl je tedy v *Čertově kole* přímý, bez dlouhých opisných pasáží, a důraz je kladen především na děj a promluvy. Při čtení úryvku se můžeme přesvědčit, že kdykoli postava někam vstoupí, o rozpoložení a vzhledu místnosti se dozvídáme až prostřednictvím toho, na co se podívá, čeho se dotkne nebo co v místnosti zapáchá. U popisu osob také chybí přímá charakteristika, za ni mluví spíše gesta a pohyby (výjimku zde tvoří přítomnost tělních tekutin, které se objevují opakovaně). V první kapitole alespoň základní rysy u policistů a Gity vidíme, ale neméně důležité postavy, které jsou do děje uvedeny později, jsou doprovázeny

---

⁵ «Длинный список» Национальной литературной премии «Большая книга» сезона 2009-2010 гг. [„Dlinnyj spisok“ Nacionalnoj literaturnoj premiji „Bolšaja kniga“ sezona 2009-2010 gg.]. *Национальная литературная премия "Большая книга"* [Nacionalnaja literaturnaja premija „Bolšaja kniga“] [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.bigbook.ru/win/long-list2010.php>

⁶ Список финалистов сезона 2021 [Spisok finalistov sezona 2021]. *Национальная литературная премия "Большая книга"* [Nacionalnaja literaturnaja premija „Bolšaja kniga“] [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.bigbook.ru/win/short-2021.php>

⁷ Объявлен лонг-лист Литературной премии «НОС» (Новая словесность) 2012 года [Objavlen long-list Literaturnoj premiji „NOS“ (Novaja slovesnost') 2012 goda]. *Фонд Михаила Прохорова* [Fond Michaila Prochorova] [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.prokhorovfund.ru/news/detail/1390/>

⁸ Биография Михаила Гиголашвили [Biografija Michaila Gigolašvili]. *Персональный сайт Михаила Гиголашвили* [Personalnyj sajt Michaila Gigolašvili] [online].

⁹ *Tamtéž.* (Pozn.: Přeloženo autorkou práce.)

jedním nebo dvěma charakteristickými rysy (např. heslovitě: Černý Gogija – obr, Sergo – plešatý atd.)

S dějem se zároveň jen málokdy přemísťujeme v čase, retrospektiva není pro syžet typická – většina děje se odehrává chronologicky a postavy nejsou charakterizovány vyprávěním o jejich minulosti. To ale neznamená, že vnitřní život postav zůstává opomenutý: na začátku druhé kapitoly, když jeden z hlavních hrdinů – Lado – leží v posteli a přemýšlí, co bude dělat dál, se vypravěčovo pásmo smísí s tím postavy a společně utvářejí pohled do Ladových myšlenek. Právě skoupost na vypravěčova slova neumožňuje rozsáhlou samostatnou analýzu jeho stylu – jednak je těžké ho separovat od toho, kdy slovo „převzaly“ postavy, a jednak se ani jazykově od postav příliš neliší: používá nenormativní lexikum a často se přizpůsobuje mluvě v konkrétních replikách daného úseku a používá podobné výrazy.

3.1.1 Jazyk a topos v autorově díle obecně

Gigolašvili sám říká, že vlastně „sedí na třech židlích“¹⁰. Vyrostl v Gruzii, v jejich domácnosti se mluvilo rusky, chodil do německé školky. Gruzínštinu prý ovládá na hovorové úrovni a nedokázal by v ní literaturu produkovat,¹¹ sám ani neprovádí korekturu své prózy do ní přeložené (ale zatím nepublikované), protože se cítí nekompetentní.¹² V interview z roku 2010, tedy po vydání *Čertova kola*, pro rádio *Svoboda* (*Свобода*)¹³ se se spolubesedníky zamýšlí nad tím, kdo anebo co ruský spisovatel vlastně je, a zdali se on za ruského spisovatele považuje. Spolu s ním o tématu rozmlouvají Lena Eltang a Michail Šiškin, tedy autoři, kteří

---

¹⁰ Свобода на Московском открытом международном книжном фестивале: русская литература или русские писатели [Svoboda na Moskovskom otkrytom meždunarodnom knižnom festivale: russkaja litěratūra ili russkije pisatěli]. Радио Свобода [Radio Svoboda] [online]. 2010-07-04 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.svoboda.org/a/2091093.html>

¹¹ Свобода на Московском открытом международном книжном фестивале: русская литература или русские писатели [Svoboda na Moskovskom otkrytom meždunarodnom knižnom festivale: russkaja litěratūra ili russkije pisatěli]. Радио Свобода [Radio Svoboda] [online].

¹² ГРИНКРУГ, Ольга [GRINKRUG, Oľga]. Михаил Гиголашвили: я родился реалистом и умру реалистом [Michail Gigolašvili: ja rodilsja realistom i umru realistom]. РИА НОВОСТИ [RIA NOVOSTI] [online]. 2011-11-22 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://ria.ru/20101122/299410893.html>

¹³ Свобода на Московском открытом международном книжном фестивале: русская литература или русские писатели [Svoboda na Moskovskom otkrytom meždunarodnom knižnom festivale: russkaja litěratūra ili russkije pisatěli]. Радио Свобода [Radio Svoboda] [online].

také píše rusky, přičemž dlouhodobě žije v cizině – v jejich případě Litvě a ve Švýcarsku. Gigolašvili je ale jediný z nich, kdo se v Rusku nenarodil, a vlastně tam ani dlouhodobě nežil. Hrdinové v jeho knihách rusky mluví (např. právě v *Čertově kole*), anebo z Ruska potažmo z ruskojazyčného prostředí pocházejí. Například v knize *Tlumočník* se s právě takovými lidmi setkáváme jakožto s uprchlíky, kteří širokou paletu často druhotně ruskojazyčných etnik reprezentují. Při té příležitosti zmiňuje právě svoji práci tlumočnicka pro uprchlíky, kdy se setkal s lidmi různých etnických skupin, kteří ačkoli mluvili rusky, každý z nich měl dikci jinou, a to pro něj byla obohacující zkušenost.¹⁴ Je pro něj proto důležité přidržovat se pravidla, že knižní postavu by neměly charakterizovat popisy, ale právě jejich mluva. Neměly by všechny mluvit jako autor daného díla.¹⁵ S těmito třemi světy (ruským, gruzínským a německým) a zkušenostmi z nich pracuje a staví je tak, aby nemusel předstírat, že ruské prostředí – a ruského člověka jako prototyp – dobře zná.¹⁶

3.1.2 Okolnosti vzniku *Čertova kola*

V jednom z rozhovorů po publikaci *Čertova kola* Gigolašvili přibližuje okolnosti vzniku svého románu. Zmiňuje, že práce na knize byla započata ještě v Tbilisi, kde napsal asi 40 % textu románu¹⁷, nicméně zkušenost s tlumočením pro uprchlíky přišla až v Německu. Knihu tam i dopsal a sám říká, že návrat k textu byl náročný, protože mezitím nabyl mnoho zkušeností z života v Německu a o nich napsal román *Tlumočník* – a k *Čertovu kolu* se vracel po více než deseti letech jako téměř jiný spisovatel. Gigolašvili říká, že pokud by jej začal psát znova, výsledek by byl určitě jiný, protože práci na již zčásti napsaném díle se musel přizpůsobovat

---

¹⁴ Свобода на Московском открытом международном книжном фестивале: русская литература или русские писатели [Svoboda na Moskovskom otkrytom meždunarodnom knižnom festivale: russkaja litěratūra ili russkije pisatěli]. Радио Свобода [Radio Svoboda] [online].

¹⁵ ГРИНКРУГ, Ольга [GRINKRUG, Oľga]. Михаил Гиголашвили: я родился реалистом и умру реалистом [Michail Gigolašvili: ja rodilsja realistom i umru realistom]. РИА НОВОСТИ [RIA NOVOSTI] [online].

¹⁶ *Tamtěž.*

¹⁷ Свобода на Московском открытом международном книжном фестивале: русская литература или русские писатели [Svoboda na Moskovskom otkrytom meždunarodnom knižnom festivale: russkaja litěratūra ili russkije pisatěli]. Радио Свобода [Radio Svoboda] [online].

тому, jak by je dopsal před těmi několika lety, když na něm v Gruzii pracovat začal.¹⁸ Na tutéž myšlenku naráží v jiném interview, v němž říká, že při psaní *Dobyti Moskovie*, myslel na nespokojené recenzenty, kteří *Čertovu kolu* vyčítali plochost a novinářský rozměr jeho stylu, a rozhodl se ukázat, že dokáže něco lepšího.¹⁹

Co se týče syžetu, román vznikl prakticky jako okolnost novely o běsovi, která se ve výsledném díle epizodicky vrací a její děj postupuje s dějem celé knihy. Původní inspirací byla víra v reinkarnaci v buddhismu, jak ji interpretuje autor – pokud je člověk zlý, v následných životech mu bude jen hůř.²⁰ Běs je ve své dějové linii vyobrazen jako okřídlený démon s ocasem, kterého na řetězu drží šaman a který se živí posledními výdechy umírajících lidí. Povídku o běsovi si původně čte syn jedné z hlavních postav – Lada, ale pak přerůstá v samovolně se objevující leitmotiv. Výslednému dílu dodává další, filozofický rozměr a hlavní syžet převzaly právě osoby, které špatný život žijí.

Jelikož autor velkou část knihy napsal ještě v Tbilisi na přelomu 80. a 90. let, dobu, kterou v knize popisuje, tam vskutku zažil. Podle autorových slov po tzv. hnutí hippies na konci 60. let se po zemi jako epidemie rozšířila konzumace drog a mnoho lidí jí propadlo. Gigolašvili sám takové znal a všechny typy lidí měl před očima²¹ a mohl je všechny barvitě vylíčit také díky fenoménu gruzínských hostin (rus. *застолье*), kde se u jednoho stolu mohl sejít magnát, mafián, tajemník okresního výboru a velitel policie a byli si rovni.²² Přesně takovou přehlídkou postav z různých sociálních poměrů výsledné dílo vlastně je. Gigolašvili prý mnohé z románu

---

¹⁸ ГРИНКРУГ, Ольга [GRINKRUG, Oľga]. Михаил Гиголашвили: я родился реалистом и умру реалистом [Michail Gigolašvili: ja rodilsja realistom i umru realistom]. РИА НОВОСТИ [RIA NOVOSTI] [online].

¹⁹ Михаил Гиголашвили: «Собаки лают – караван идет» [Michail Gigolašvili: „Sobaki lajut – karavan id’ot“]. ТОПОС: литературно-философский журнал [ТОПОС: litěraturno-filosofskij žurnal] [online]. 2012-06-25 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.topos.ru/article/bibliotekha-egoista/mikhail-gigolashvili-sobaki-lajut-karavan-idet>

²⁰ ГРИНКРУГ, Ольга [GRINKRUG, Oľga]. Михаил Гиголашвили: я родился реалистом и умру реалистом [Michail Gigolašvili: ja rodilsja realistom i umru realistom]. РИА НОВОСТИ [RIA NOVOSTI] [online].

²¹ Свобода на Московском открытом международном книжном фестивале: русская литература или русские писатели [Svoboda na Moskovskom otkrytom meždunarodnom knižnom festivale: russkaja litěratūra ili russkije pisatěli]. Радио Свобода [Radio Svoboda]

²² ФАНАЙЛОВА, Елена [FANAĽOVA, Jelena]. Традиционное грузинское застолье [Tradicionnoje gruzinskoje zatoľje]. Радио Свобода [Radio Svoboda] [online]. 2011-07-10 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.svoboda.org/a/24261167.html>

odebral – byly to podle něj nadbytečné popisy osob a věcí, ale také celá rozuzlení osudů hlavních hrdinů.²³ Výsledné dílo bylo nakonec vydáno v Rusku vydavatelstvím AST (*ACT*) v roce 2007.

3.2 AUTOROVO DÍLO V PŘEKLADECH A JEHO PŘIJETÍ

V rozhovoru s Olgou Grinkrug byl Michail Gigolašvili dotázán na potenciální kariéru západního autora a na to, jestli se nechystá překlad do němčiny nebo angličtiny, na což autor odpovídá, že ačkoli se o tom mluvilo, všichni mají obavy z rozsahu díla, protože kniha má 800 stran a překlad je drahý.²⁴ V Rusku samotném se kniha setkala s velkým úspěchem, o čemž svědčí mj. fakt, že všechna tři zmíněná interview proběhla v horizontu dvou let po publikaci *Čertova kola* a autor byl díky této knize také nominován na jedny z nejprestižnějších ruských literárních cen. Kniha si vysloužila několik pojmenování: „varovný román, katastrofický román, románové rekviem za Svaz, románová výpověď, drogový a kriminální román,“²⁵ ale autor by jej označil za povzbudivý, protože zlo lidí vyčerpává a každý drogově závislý si nakonec položí otázku, proč to vlastně dělá, a uvědomí si, že ho to unavuje.²⁶ Toto tvrzení také koresponduje s tím, že se autor kvůli již natolik rozsáhlému textu rozhodl nepokračovat dále v rozuzlení osudů některých z jeho postav. Některé z nich totiž měly ke svému prozření teprve přijít.²⁷

V roce 2012 říká: „[...] nic z mého [autorovy tvorby] není přeloženo [...]. Takový je můj osud: v rodné zemi, v Gruzii, mě zná velmi úzký okruh lidí (kdo ještě čtou – anebo pomalu přestávají – v ruštině), v Německu o mně nikdo neví a tam, kde ano, tam já nejsem. ‚Cizí mezi svými,‘ jak se vyjádřil jeden recenzent.“²⁸ Autor má prý doma 700stránkový překlad svých

---

²³ ГРИНКРУГ, Ольга [GRINKRUG, Oľga]. Михаил Гиголашвили: я родился реалистом и умру реалистом [Michail Gigolašvili: ja rodilsja realinom i umru realinom]. РИА НОВОСТИ [RIA NOVOSTI] [online].

²⁴ *Tamtěž*. V době napsání práce nebyl žádný knižně vydaný překlad do jiného jazyka evidován.

²⁵ ГРИНКРУГ, Ольга [GRINKRUG, Oľga]. Михаил Гиголашвили: я родился реалистом и умру реалистом [Michail Gigolašvili: ja rodilsja realinom i umru realinom]. РИА НОВОСТИ [RIA NOVOSTI] [online]. (Pozn.: Přeloženo autorkou práce.)

²⁶ *Tamtěž*.

²⁷ *Tamtěž*.

²⁸ Михаил Гиголашвили: «Собаки лают – караван идет» [Michail Gigolašvili: „Sobaki lajut – karavan idot“]. ТОПОС: литературно-философский журнал [ТОПОС: litěraturno-filosofskij žurnal] [online]. (Pozn.: Přeloženo autorkou práce.)

raných próz do gruzínštiny, ale nikdo o něj neměl valný zájem. Přiznává však, že sám umí jen román napsat, ale dále ho propagovat nebo hledat vydavatele překladů už ne. „Dokážu si docela dobře představit, že člověk, co by Čertovo kolo napsal někde v Dánsku, by pak mohl být zabezpečený, ale v Rusku to tak není. Někdy si říkám, že by bylo lepší, kdybych psal gruzínsky: vždyť být spisovatelem pro šest milionů [lidí] je mnohem úctyhodnější (a bezpochyby ‚výhodnější‘ v každém smyslu) než pro sto čtyřicet, tím spíš, když moje příjmení samotné může u ruského čtenáře vyvolat odmítavý postoj, jestli vezmeme v úvahu aktuální ne příliš šťastný stav věcí, když se tupou omílačkou z Kremlu do mozků obyvatel vbíjí mýtus o zlých, špatných Gruzínech a o hodných, dobrých Rusech.“²⁹

Když autor v roce 1991 Gruzii opouštěl, svůj nedokončený rukopis nechal svému příteli a básníkovi Michailovi Siněľnikovovi, díky němuž ho otiskli ve vydavatelství *Venkovská mládež* (*Сельская молодежь*) v příloze spolu s dalším autorem. Nicméně tehdejší publikace proběhla bez odezvy.³⁰

3.3 RECENZE NA KNIHU ČERTOVO KOLO

V roce 2010 v reakci na uveřejnění seznamu nominovaných na ocenění *Velká kniha* (*Большая книга*), jejíž výsledky byly vyhlášeny v listopadu téhož roku, byla na svůj názor na nominovaného Gigolašviliho dotázána ruská literární kritička Galina Juzefovič. Kritička přiznala, že Gigolašvili byl na seznamu její favorit: „Čertovo kolo je opravdu jedna z nejsilnějších knih minulého roku, a možná nejen toho minulého. Udivuje mě, jak z takového zvláštního a, mohlo by se zdát, beznadějného materiálu, jakým je život narkomanů v Gruzii

---

²⁹ Михаил Гиголашвили: «Собаки лают – караван идет» [Michail Gigolašvili: „Sobaki lajut – karavan id'ot“]. ТОПОС: литературно-философский журнал [ТОПОС: literaturno-filosofskij žurnal] [online]. (Pozn.: Přeloženo autorkou práce.)

³⁰ *Taméž.*

v roce 1987, je možné vytvořit tak všeobjímající, silné, mnohvrstevné a bez nadsázky epické plátno s desítkami živých a vřelých postav [...].“³¹

Varvara Babickaja píše o autorem možná zamýšleném odkazu na vyjádření spisovatele Arkadije Averčenko, který s tzv. čertovým kolem srovnával únorovou revoluci: „Čertovo kolo byl název atrakce v zábavních parcích, která existovala dávno před vznikem horských drah a vyhlídkových kol. Jeho konstrukce byla jednoduchá a elegantní: lazurovaný dřevěný disk, na nějž si návštěvníci lehali, se začal točit s narůstající rychlostí a odstředivá síla lidi odmršťovala do všech stran. Čím blíže ke středu člověk byl, tím déle se mu dařilo se udržet. [...] Obzvláště cenným v tomto celkově dobrém románu je pohled na rozkládající se impérium z neobvyklého úhlu pohledu – z jeho periferie.“³² Babická Gigolašviliho chválí za to, že v románu se o osudech nemluví, ony tam jsou³³ – což je vlastně podle rozhovorů poskytnutých autorem i jeho záměr a poetika.

3.4 VYDAVATELSTVÍ SPOLUPRACUJÍCÍ S AUTOREM

Vzhledem k tomu, že autor píše výlučně rusky a v Rusku se také nachází jeho cílové publikum, jeho knihy se vydávají právě tam. Přípravuje je především nakladatelství AST: knihy *Čertovo kolo*, *Tajný rok* a *Koka* byly vydány pouze v ASTu a *Thumočnik* nejprve vyšel v roce 2003 ve vydavatelství *Limbus Press* (*Лумбус Пресс*) a následně byl v roce 2020 vydán také ASTem. Poslední dotisk *Čertova kola* podle internetových stránek vydavatelství proběhl 31.1.2023³⁴, což nepochybně svědčí o jeho popularitě. Jeho sborník *Šifry* vydala *Aleteja* (*Алетея*) a *Dobytí Moskovie* nakladatelství Eksmo (*Эксмо*). Avšak Gigolašviliho přebývání v zahraničí a jeho

---

³¹ Галина Юзефович, литературный критик [Galina Juzefovič, literaturunij kritik]. LENTA.RU [online]. 2010-06-07 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://lenta.ru/conf/yuzefovich/> (Pozn.: Přeloženo autorkou práce.)

³² БАБИЦКАЯ, Варвара [BABICKAJA, Varvara]. Михаил Гиголашвили: Чертово колесо [Michail Gigolašvili: Čertovo koleso]. OpenSpace.ru: Архив [online]. 2009-09-15 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://os.colta.ru/literature/events/details/12316/> (Pozn.: Přeloženo autorkou práce.)

³³ *Tamtéž.*

³⁴ Чертово колесо [Čertovo koleso]. АСТ: Издательская группа АСТ [AST: Izdatělskaja grupa AST] [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://ast.ru/book/chertovo-koleso-860821/>

explicitní nesouhlas s ruskou zahraniční politikou by mohly mít na jeho přítomnost na ruském knižním trhu negativní vliv.

3.5 AUTOROVA REAKCE NA RUSKOU AGRESI NA UKRAJINĚ

Několik dní po začátku okupace Ukrajiny Gigolašvili na svém facebookovém profilu uveřejnil několikastránkovou stat': „[...] za těch posledních třicet let, co žiji v Evropě, slova ‚ruský spisovatel‘ pokaždé vzbuzovala jen respekt, dokonce úctu. A teď za ta slova můžete schytat jednu po čuni nebo dostat plivanec do obličeje... A zaslouženě, jestli jste vy, inženýři duší, spisovatelé, za 300 let nedokázali zcivilizovat toto zubožené území, kde 70 % [lidí] schvaluje genocidu a fašismus – stojíte za starou bačkoru, jste inženýři na hovno [...]“³⁵ Je nutno podotknout, že Gigolašvili se z množiny ruských spisovatelů nevyjímá, ani přímo neříká, že ruským spisovatelem je. Právě naopak – v citovaných rozhovorech vždy zmínil, že za ruského spisovatele se nepovažuje, což ale není spojeno s kontextem této kapitoly – Gigolašvili se totiž celý svůj život věnoval velikánům ruské literatury a být „ruským spisovatelem“, pro něj znamená rovnat se Fjodoru Dostojevskému nebo Alexandru Puškinovi, což by si o sobě, jak říká, tvrdit netroufal.³⁶ V úvodu své stati ale zmiňuje svých pět knih napsaných v ruštině, které byly v ruském sociokulturním prostředí úspěšné³⁷, a proto, lze říct, autor pravděpodobně má pocit, že se na utváření ruského (čtoucího) publika, podílel a svoje rozhořčení z celé situace okomentoval.

A Gigolašvili nebyl jediný. Již zmíněný spisovatel žijící ve Švýcarsku, Michail Šiškin, se hned dva dny po začátku konfliktu zúčastnil programu *SRF Arena* ve švýcarské televizi, kde

---

³⁵ Михаил Гиголашвили [Michail Gigolašvili]. Facebook [online]. 2022-03-03 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/gigolaschwili> (Pozn.: Přeloženo autorkou práce.)

³⁶ Свобода на Московском открытом международном книжном фестивале: русская литература или русские писатели [Svoboda na Moskovskom otkrytom meždunarodnom knižnom festivale: russkaja litěratūra ili russkije pisatěli]. Радио Свобода [Radio Svoboda]

³⁷ Михаил Гиголашвили [Michail Gigolašvili]. Facebook [online]. 2022-03-03 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/gigolaschwili>

režim Vladimira Putina, ale i nečinnost švýcarské vlády, odsoudil.³⁸ Vladimir Sorokin, dlouhodobý kritik režimu, Rusko opustil několik dní před začátkem invaze a momentálně žije v Německu, avšak jeho situace přináší pro budoucnost ruskojazyčných spisovatelů, kteří s ruskou vládní politikou nesouhlasí, alespoň malou naději: ačkoli dosud bylo do angličtiny přeloženo jen několik jeho knih, v USA se aktuálně chystá hned osm nových anglických překladů³⁹, a proto by překlady dalších autorů, jako je Gigolašvili, mohly následovat.

3.6 VARIANTY GIGOLAŠVILIOHO PREZENTACE ČESKÉMU ČTENÁŘI

V Databázi Národní knihovny ČR⁴⁰ bylo nalezeno celkem 47 knih podle kombinace filtrů pro jazyk originálu (gruzínština) a jazyk dokumentu (čeština)⁴¹, avšak po pročtení anotací bylo u 14 z nich zjištěno, že překlad do češtiny byl proveden skrze ruštinu (u dvou z nich bylo uvedeno, že překlad byl pročten i orientalistou a překladatelem Jaromírem Jedličkou [1901–1965]). Právě Jaromír Jedlička byl druhým nejproduktivnějším překladatelem z gruzínštiny⁴² hned po Václavu A. Černém (1931–2017), u něhož bylo zaevidováno 21 knih, tedy více než polovina celkového počtu překladů z gruzínštiny. Nejvíce překladů vycházelo v 50.-80. letech, ale používání ruštiny jako prostředníka nebylo příznačné jen pro tuto dobu, ba naopak, nejnovější tímto způsobem nalezený překlad (z roku 2014) ruštinu za prostředníka opět měl. Při dalším vyhledávání bylo zjištěno, že snad nejnovější vydaná kniha gruzínského spisovatele, Levana Berdzenišvili, *Svatá tma* (2022) byla také přeložena z ruského překladu⁴³ [20]. Pokud by tedy Michail Gigolašvili, jak bylo zmíněno výše, psal gruzínsky, český čtenář by pravděpodobně i

---

³⁸ SHISHKIN, Mikhail. SRF Arena Michail Schischkin Ukraine Krieg. YouTube [online]. 2022-02-26 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mjwf9JgMQoE>

³⁹ ALEXANDRA, Alter. He Envisioned a Nightmarish, Dystopian Russia. Now He Fears Living in One. *The New York Times* [online]. 2022-04-16 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/04/16/books/vladimir-sorokin-russia-ukraine.html>

⁴⁰ SKC: *Souborný katalog České republiky (CASLIN)* [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/48CDR346VAX1XTNRP8TNHFYM57M58GKGMYMLJYV7RBL82662FTN-18605?func=file&file_name=find-b&local_base=SKC

⁴¹ Opakovaný výskyt knihy ve výsledcích nebyl započítán, dále nebyly započítány chybně zařazené knihy ve slovenštině a knihy převyprávěné (tj. ne překlad knihy).

⁴² Snad nejznámějšího gruzínského básníka Šotu Rustaveli známe právě z jeho překladu.

⁴³ *Svatá temnota: Poslední dny gulagu* [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/513532D1/svata-temnota-posledni-dny-gulagu/>

přesto překlad dostal ve zprostředkované podobě. Mohli bychom se domnívat, že u knihy *Čertovo kolo* stejně jako u *Svaté tmy* jde o historické téma, o sovětskou éru, které, alespoň po stránce faktické, snad příliš pokřiveny překladem překladu nejsou – to by ale měl posoudit opravdový kritik znalý obou jazyků. Je ale těžké si představit, jak by si i autor sám poradil s tématem svých knih a gruzínštinou. Po *Čertově kole* totiž následovaly (a román *Tlumočník* vlastně předcházel) knihy, které jsou spojeny spíše s jeho ruskojazyčnou personou – syžet *Tlumočníka* se odvíjí od toho, že hlavní hrdina je Rus a tlumočí mezi ruštinou a němčinou, v *Dobytí Moskovie* Němec bojuje s ruským jazykem a *Tajný rok* imituje dobu i jazyk Ivana Hrozného. Téma spojené s Ruskem v kterékoli jeho éře není pro gruzínskou literaturu výjimkou, nicméně právě ve zmíněných několika dílech by Gigolašvili a jeho gruzínská persona nedávali smysl. Gigolašviliho zařazení je nepochybně sporné, ale pro jeho vstup na český knižní trh lze ruštinu považovat za výhodu, protože překladatelů je jednoduše víc, a zároveň jeho pozice člověka gruzínské národnosti autora v očích čtenáře nepochybně exotizuje,

4 PŘEKLAD PRVNÍCH KAPITOL KNIHY

Čertovo kolo

1

Inspektor kriminální služby Philia seděl na služebně a bez ohledu na sténání ženy doléhající z arzenálu něco rychle zapisoval mezi řádky na kus papíru. Občas zvedl hlavu a s kamenným výrazem se za zvuky podíval. Každou chvíli zvonil telefon. Hlídač, nosatý tapír, ospale mluvil do sluchátka. Noc byla dusná, těžká.

Ve vzdálenějším rohu služebny, v kleci, rychle a tiše jako šelma přecházel snědý mladík. Philia konečně dopsal.

„Hej, kolikátého je dneska?“ zakřičel na dozorčího.

Poručík se otočil k nástěnnému kalendáři:

„Dvacátého pátého srpna, rok osmdesát sedm.“

„Rok si ještě pamatuju, blbče,“ zabručel Philia, naposled něco opravil na papíře a opatrně ho vložil do kovových páček *případu*. Složku zaklapl a podíval se na hodiny, jestli už není čas sundat toho feťáka pověšeného za pouta, kterého přes den náhodou odchytil – šel ke své milence a potkal ho, jak žongloval s nějakými balíčky a něco přesypával.

Z arzenálu vyšel velitel kriminálky, major Maisuradze, tlustý a brunátný, se srdečnými světlomodrými očima. Zadíchaně si sedl ke stolu a začal si kapesníkem utírat hruď pod rozepnutou modrou košilí uniformy.

„No, co říkáš? Ukázala ti, jak to má vypadat?“ zeptal se Philia a očima ukázal na železné dveře, zpoza kterých se teď ozývalo šustění oblečení a tiché přešlapování podpatků.

„Neskutečné! Jako bych se znovu narodil!“ pokýval major a natahoval na sebe elastickou kravatu.

„Chvála bohu,“ uchechtl se Philia: „je to profesionál. Kdyby takhle pracovali všichni, už dávno by tu komunismus byl ...“

„A kam chodíš na takové rybky?“ Podíval se na něj major se zájmem a závistí.

„Je to moje práce,“ Philia se skřípáním odjel s židlí k železné skříni a *případ* tam hodil.

„Jak se jmenuje?“

„Gita.“

„Co to je za přiblblý jméno?“

„Je z Osetie. Dostala se mi pod ruku po zatčení jejího otce. Převážel z Ordžo do Tbilisi nelegální alkohol...“

„Všichni se tam z toho chlastu zbláznili, jako by jim hašíš nestačil,“ souhlasil major, kroutil hlavou a natahoval gumičku kravaty.

Dveře zaskřípaly. Objevila se hezky stavěná blondýnka, výrazný bod na pozadí deprimujících, šedých flekatých stěn. Ofina zakrývala čelo po obočí. Velké poprsí se při chůzi houpalo. Rty už měla výrazně namalované.

„Tak co, můžu už jít?... Aspoň cigaretu byste mi mohli nabídnout!...“ Na stole uviděla krabičku *Camelek* a hned z ní vytáhla několik cigaret.

„A kam bys chtěla jít?“ podivil se Philia a vstal: „No tak, sedni si! To si myslíš, že jsem tě sem zavolal kvůli tomuto?“ udělal nejasné gesto směrem k majorovi. „Sedni!“

Žena se zarazila, bojácně obešla inspektorovu podsaditou postavu a sedla si.

„Tak, povídej, všechno po pořádku,“ nahnul se nad ni Philia.

Upravila si sukni na stehnech, povzdechla a začala vypovídat. Všechno bylo tak, jak zněl rozkaz: přijala pozvání svého přestárlého straníka (kterého na Philiův rozkaz sledovala už několik měsíců), odjela s ním do Batumi a tam viděla, jak mu lidé nosili peníze.

„Dolary, takovéhle balíčky!“ Krásnými prsty ukázala tloušťku balíčků. „Pak jako vždy... jednou týdně mu to udělám, on mi něco přinese... Toť vše.“

„Přinese? Je to snad Ježíšek? Co ti dává, peníze?“

„Občas...“

„Nemáš špatnou práci: vykouríš mu ho a jdeš, zavřeš pusu a otevřeš peněženku!“ zasmál se major. Philia na něj nespokojeně pohlédl a shrnul:

„Tak to bychom měli... Potřebuju jeho zápisník. Přepiš ho.“

„To bude těžké, ale udělám to. Mimochodem, pozval mě i do Picundy...“

„Výborně, pojeděš... Přepíšeš notes, to zaprvé. Zadruhé – všichni, s kým se stýká – dáš mi seznam. Zatřetí – dům prohledej, pokud to bude možné. Ale opatrně!“

„A co že to hledám?“ zeptala se zvědavě.

„To je jedno. Co najdeš, to najdeš. Peníze, cetky, porno, zbraně, drogy! Nemáš se čeho bát, zůstane to tady mezi námi. Však mě znáš... Ty jsi tu stejně v tomto případě jenom pomocníček. Vysávej ho, jak jsi zvyklá, já po tobě žádný podíl nechci, ale pamatuj, že času moc nemáš. Ať mám za dva týdny tu kopii tady! A povídání o tom, co jsi našla...“

Po dobu rozhovoru major mlčky seděl, a když žena vstala, taky se zdvořile zvedl ze židle:

„Promiňte, zapomněl jsem vaše jméno!“

„Gita,“ odpověděla.

Pak stejně zdvořile poprosil o telefonní číslo *kdyby náhodou*. Philia si odfrknul a Gita zadrmlila:

„Doma nemám telefon.“

„A v práci?“

„Nepracuju.“

„A co u sousedů?“ řekl důrazně, jeho oči ztratily předešlou usměvavost a potemněly.

„Bydlím v nové čtvrti, telefony tam ještě nejsou...“

„A jak se s tebou klienti spojí, co, kravko?“ procedil major mezi zuby.

„Volám já...“

„Aha, tak takhle to je... Dobře! Tak tady máš můj telefon, budeš mi volat každé úterý a pátek... přesně v poledne. Jasně?“ Zopakoval, naklonil se nad stůl a napsal svoje číslo na kartonový vršek krabičky od cigaret.

Gita přes jeho záda očima Philiovi ukázala, že toto všechno jí je nepříjemné. Ten pohrdavě pokrčil rameny. Jemu se taky nelíbila majorova dotěrnost – tomu tlust'ochovi chtěl jenom prokázat laskavost, když viděl, jak se při pohledu na Gitu, která přišla nakvap kvůli neodkladnému předvolání, rozpálil. Co už, tak ať, neubude jí – šťavnaté rty se prací jenom posílí...

Když Gita za klapání podpatků odcházela, tapír ve službě se vzbudil a vyvalil oči na její zadek. Černý ve vazbě taky znehybněl. A major si hluboce povzdechl. Po odchodu Osetky byla stanice mdlá jako předtím. Philia se vydal do sklepa za odchyceným morfinikem.

Ke mříži na okně byl přikovaný holohlavý muž. Visel tam jak pytel a brečel. Nedaleko od něj seděl inspektor Bežan Maqašvili, přezdívaný Maqa, elegantní brunet s pouzdrem na zbraň přes rameno. Prohlížel si časopis.

„Tak co, hnuse, přemýšlel jsi? Nebo chceš ještě viset?“ rýpnul Philia nohou do morfinika: „Copak tu předváděl, Maqa?“

„Brečí,“ odpověděl Maqa a zívnuł si: „Mám ho plný zuby, fňuká a fňuká... jak ženská. Gelo, musím jít, máma je v nemocnici...“

Morfinik zaúpěl:

„Pusťte mě... Umírám...“

„Promluvíme si?“ zeptal se ho Philia.

„Ano, ano...“

„Dobrá tedy, sundej ho. Pak můžeš jít, poradím si s ním sám.“

Maqa s radostí pouta sundal, posadil narkomana na židli a zmizel.

Ten dál vzlykal a mručel:

„Mám nemocný játra, umřu...“

„Neumřeš!... A jestli jo, dáme tě do auta, odvezem za město a zakopem na smetáku. Hlavu nejdřív odřežem, aby tě nikdo nepoznal... Anebo tě spálíme na popel! U nás v jídelně máme velkou pec, tři chcípáci jako ty se tam vlezou najednou... Vstávej, jdeme!“ Philia najednou přikázal.

„Kam?“ lekl se muž.

„Do vězení, kam bys chtěl jít?“

Když uslyšel slovo ‚vězení‘, morfinikovi se zalily oči slzami:

„Jak do vězení? Kam do vězení? Nechte mě zavolat otcí! Chci zavolat tátovi!“

„Zavoláš... Z onoho světa... Jdeme! Major si s tebou promluví.“

Když vystoupali na služebnu, major, už pečlivě učesaný a přísný, seděl za stolem a pročítal si *případ*.

„Tak, můžeš se pokochat, to je ten parchant Kukušvili, kterého jsem chytil ve vchodu...“

„Jak tě přezdívací, hnido?“ Zeptal se major.

„Kukusik,“ odpověděl mechanicky.

„Kukusik? Podívejme se na něj! Takže tohle je hlavní dealer?“ zeptal se major do prázdna. „Teď se budeš muset zodpovídat podle tvrdých sovětských zákonů! Milý zlatý Kukusiku, zrovna přišlo nové nařízení: dealery střílet bez soudu a šetření. Pokusíš se o útěk a je po tobě. Frknout zkusíš a kulku chytíš. Jasný? Rozkaz Rady ministrů! Pochopils?“ zvýšil hlas.

„Ale já nedealuju! Koho chcete střílet? Proč?“ vyděšeně zamumlal Kukusik.

„Podle mě je tady tento vrah,“ major bez dívání kývnul směrem ke kleci, kde sebou házel černý chlápek, „tady ten Jezíd, vrah Amojev, je tisíckrát lepší než ty – špinavý dealer!“

Kukusik začal mávat krvácejícíma rukama:

„Co to povídáte? Já nedealuju! Sám celý život hledám, kde bych co mohl koupit!“

„Tak tákhle to je!“ řekl major a Kukusik dál zalykavě dokazoval:

„Já bych... já bych... já bych svoji dávku nedal ani Bohu samotnému! Všechno jsem z domu vynesl, všechno jsem kvůli tomu léku prodal! Já nejsem dealer! Jsem nemocný člověk...“

„My! Všechno! Víme!“ odsekával major zlověstně. „Kdes vyrostl, smrade? Kde tě vychovali? Co tě v dětství učili, špíno? Obchodovat s koknarem⁴⁴? Komu jsi ho nesl? Odkud jsi ho vzal?... Mlčíš?... Ráno budeš ve vězení a tam ti ho někdo strčí do zadku, to mi věř! Osobně se postarám o to, abys dostal toho nejtlustšího ptáka... Mluv, kdes to vzal a komu jsi to nes?“

„Nikomu. Našel jsem to,“ řekl Kukusik nepřítomně.

---

⁴⁴ Rozmělněné sušené makovice máku setého připravené k louhování.

Philia ho s rozmachem udeřil do zátylku tak silně, že se morfinik prařtil nosem o stůl a zalil se krví.

„Kde jsi to vzal? Mluv, parchante!“

„Je to moje,“ vydávil ze sebe Kukusik s rozbitou pusou.

„Tvoje? A to ti jako vyrostl v kapse? Kde jsi to vzal, svině?“ Zařval Philia a ještě jednou morfinika uhodil hřbetem ruky do krku.

Morfinik se psovitě zkroutil a hlesl:

„Jménem ho neznám. Stává tam na křižovatce...“

„Aha. Takže najednou neznáme jméno... Lžeš! Teď není čas na to, abys neznal jméno! Na to byl čas, když šilhavý Abo v Meidanu přes okénko prodával říznutý balča za pár šupů. Teď už všichni všechno ví. Ty taky všechno víš. A i řekneš, to mi věř! Na jméno si vzpomeneš, i dům ukážeš. A teď tam dokonce pojedeme, kapiš?“ procedil major ledovým tónem a Philia zachrastil pouty:

„Vidíš? Okovy! Teď tě pověsíme za nohy, párkrát ti dáme obuškem do vajec, pár kopanců do hlavy – a na jméno, příjmení i jméno po otci, přezdívku, dům, byt i na to, kde má jejich babka kalhotky, si hned vzpomeneš!“

Philia slova potvrdil další fackou a major Kukusika prařtil telefonním seznamem po temeni hlavy. Morfinikovy zuby klapnuly, zajíknul se a hlava mu spadla na stůl. Philia ho ale chytl za límec, zvedl ho od stolu a jaksepatří s ním zatřásl.

Kukusik s protočenýma očima žvatlal:

„Babčiny kalhotky?... Za co?... Kde mám právníka? A mámu s tátou? Teď je perestrojka, veřejná informovanost...“

„Co prosím?“ zaječel major. „Perestrojka? Tady máš tu svoji perestrojku!“ jasným gestem ukázal na svůj poklopec a Philia se slovy:

„A tady máš tu informovanost!“ přetáhl morfinistu zvonícími pouty přes ledviny.

Ten kvíknul a svalil se k zemi. Při zvuku dopadajícího těla tapír ve službě otevřel oči a po tom, co se jakoby v panice rozhlédl kolem, je zase zavřel. Vrah Amojev na chvíli ztichl a pak zase začal přecházet jako zvíře. Philiova bota se už houpala nad morfinikem, ale major ho gestem zastavil:

„Počkej! Možná si to rozmyslel? Chraň bůh, ale připadá mi jako docela rozumný chlápek. No tak, posad' ho ke stolu. Kdo je tvůj otec, Kukusiku?“

„Ředitel koncernu... Nechte mě mu zavolat!“ s nadějí popotahoval Kukusik z podlahy.

„Nikam volat nebudeš, dokud nám neodpovíš na otázky. Vlastníma rukama tě uškrtím ve sklepe! Ty jsi dealer všech dealerů: půlku Svazu jsi otrávil! Tobě bychom měli do zadku zapíchnout šampur a koule opéct na manganu. Máš rád pečené kozlí koule?... Budeš náš věšáček!“ Philia do něho opět, ale tentokrát lehce, kopnul.

„Koho jsem otrávil? Já nedealuju!“ Kukusik prosebně složil ruce a otáčel svůj zakrvácený obličej směrem k majorovi. „Jaký věšáček?“

„Ten, na který pověsíme všechny případy! Všechny nevyřešené případy!“ ochotně vysvětlil major.

„Všechno víme, náš špicl vás všecy naprášil,“ řekl Philia a připálil si: „Copak ti nedochází, jak jsem se ocitl v tom vchodu? Přesně v tu dobu? A zrovna v tamté čtvrti, ve Třetím Masivu? V tom domě, kde jsem tě chytil? Aha?... Přece proto, že tě sem pohnali jak ovci. A ty si odsedíš trest za všechny, budeš za ně trpět. Ty budeš, můj milý, za tadyten

koknar sedět aspoň sedm let... Ještě pár vražd na tebe hodíme, však se neboj. Nedořešených jich tu máme ažaž...“

„Máš děti?“ zeptal se Kukusika major.

„Jo, malou dcerku...“

„To ani nevíš, co ti tvoji kamarádíci chtěli udělat... Chtěli ji unést a požadovat výkupné!“ vstoupil do toho major.

„To nemůže být pravda...“ hlesl šeptem morfinik.

Philia byl překvapený takovou neočekávanou improvizací a major se ji jal rozvíjet:

„Jo, už po tobě jdeme dlouho... Vydali tě a tvoji dceru chtěli unést. Mimochodem, zapsali jsme jeho zadržení? Je ve zprávě? Příkaz k domovní prohlídce už máme?“

„Ještě ne.“

„Teď hned ho chci mít!“ řekl major mrazivě a zašustil papíry.

„Ne, ne, to není třeba, prosím vás, na co prohlídka...“ v šoku zavyl Kukusik.

Major se na něj dlouze podíval:

„Jak na co? Prohlídka je nutnost!“ A pak, jako by se zamyslel, dodal: „A mně je ho i tak líto, i když to je sviňský dealer... Proč by to měl za všechny odnést on? Ať zaplatí ti, komu to nesl.“

„Nechte mě si zavolat,“ vmžiku řekl Kukusik z podlahy, když ucítil, že major zjhl, ale ten lítostně zakroutil hlavou:

„Žádné telefonáty, je to zakázané!“

„A jak jim mám říct, aby donesli peníze?“ morfinik s otázkou rozepjal ruce.

„Jaké peníze?“ podivil se major, jako by to slovo slyšel poprvé v životě. „Jaké peníze, o čem to mluvíš? Radši si sedni a sepiš seznam feťáků! Napiš všechny, koho znáš. A komu jsi to nesl. A od koho jsi to koupil. Piš jak Rustaveli. O zbytek se postaráme my...“

„Neboj se, tvoje jméno nezazní,“ ujistil Philia pocuchaného morfinika, zvedl ho z podlahy a posadil na židli: „Sepíšeš to a necháme tě jít, a ještě ti dáme psáňo na cestu. A pokud ne, jsi pěkně v řiti, shniješ na hajzlu a budeš žrát špinavý ponožky! Tohle dělají dealerům, ale to víš asi sám.“

Major to potvrdil vážným příkývnutím:

„Umučí tě tam, to se neboj. A ty máš ještě pysky takové... Takové velké – z tebe bude ale zajíček! Kolik jsi toho svinstva měl?“ zeptal se.

“Nejmíň na sklenku,” odpověděl za něj Philia. “A možná i víc... Ještě jsem to neodměřoval... Rozprachy, úniky – cesta byla přece jen dlouhá,” dodal.

„To není můj koknar! To vy jste mi ho podstrčili!“ vřísknul Kukusik a utíral si krvavé soplý, ale inspektorova pěst znova udeřila po jeho zátylku:

„S kým se sjíždíš? Komu jsi to nesl?“

Po tomto úderu morfinik ztichl. Oči měl zavřené, z čela mu tekla pot a zpod víček se valily slzy. Chvilí setrval v tichu a zlehka kroutil hlavou (při čemž si major s inspektorem vyměnili chápavé pohledy), pak nakřáplým hlasem zašeptal:

„A co... co s nima uděláte?“

„S kým s nima?“

„No s těma, pro koho jsem to měl... Když to řeknu?“

„Ale nic!“ Odpověděl major s falešnou lehkovážeností: „Řekneme jim, aby posbírali peníze, donesli je sem a vykoupili tě – a to je všechno. Co my psi tak ještě děláme? Tak nám říkáte, psi, že? Čmuchalové?“

„A... dál nic? Do vězení nepůjdou?“ vymáčknul ze sebe Kukusik, oči pořád zavřené.
„Dáte mi svoje slovo?“

Major a Philia si znova vyměnili pohledy.

„Čestné pionýrské!“ S jistotou potvrdil major a Philia dodal: „Kdybysme měli zavírat všechny feťáky, brzo nebudeme mít místo. A na co by nám to ksakru bylo?“

„Fajn,“ řekl Kukusik a trhaně vydechl. „Hlavně mě nezmiňujte. Vůbec. Nikdy.“

Major rychle přitakal: „Samozřejmě, hochu, samozřejmě... Proč bysme tě vůbec zmiňovali, nám by to věci jenom zkomplikovalo...“ Když si všiml, že se Kukusik několikrát bázlivě podíval směrem ke kleci, kde se míhala vrahova postava, navrhl: „Pojďme ke mně do kanceláře! Zapnem klimatizaci, dáme si trochu *borjomky* – voda nás schladí v tom vedru. To je pařák! Říkal jsem, že to je hodný klučina!“ Přátelsky zakončil major a už se zvedal. Philia vzal *případ* a mimochodem se morfinika zeptal:

„Mám brát želízka?“

„Ne, ne, proč?“ vyděsil se morfinik a Philia o sebe zvonící želízka švihnul do arzenálu, vzal Kukusika pevně za loket, ale v mžiku ruku odtrhnul a utřel si ji do feťákovy košile: „Dyt' je celý mokrý, má abst'ák!“

„Tím líp!“ zasmál se neskrývaně major.

Ve třech prošli hlučnými patry a ocitli se u kanceláře, na jejíchž dveřích visela tabulka: *Velitel kriminální služby major G. I. Majsuradze.*

Philia sebou hodil na gauč, major si sedl ke stolu a strhl si zbytečnou kravatu, Kukusik se usadil na krajíčku židle a sledoval jejich oči. Začal trošku přicházet k sobě.

„Posaď se pohodlně, nestyd' se, Kukusiku,“ řekl mu major a vytahoval papíry. „Kolik potřebuješ listů? Tři, čtyři?“

„Dva,“ ozval se nejistě morfinik.

„Tady máš pět.“

Philia, aniž by vstal, se natáhl do trezoru a vytáhl průsvitný polyetylenový sáček, ve kterém bylo něco tmavého jako měděný pětník.

Kukusik z něho nespouštěl oči, jako pes z kousku cukru. Philia sáček otevřel a zdálky jej ukázal morfinikovi:

„Tady, vidíš, opium je to dobré, čisté, turkmenské – ne jako ten tvůj smradlavý koknar, bezcenná sláma! Vidím, že by ses rád zbavil abst'áku. Tys na tom dvoře přece nestihl zhltnout svoji dávku?“

„Nestihl. Měl jsem radši zhltnout všecko.“

„Chcípl bys.“

„Dejte mi to a uvidíte. I víc jsem měl.“

„Šikula. Tady je dobré opium, turkmenské,“ ukázal Philia zdálky temnou minci opia.

Kukusik polkl, kývnul a hleděl na Philiovu ruku.

„Potom,“ slíbil inspektor a schoval opium do náprsní kapsy: „První napiš všechno, jak má být, a pak si spolu dáme, jestli nám to tady major dovolí!“ (Major zkřivil tvář do přátelského výrazu.) „A vůbec, proč se s těma hajzlíkama zahazuješ? Vidíš, že chtěli ukrást

tvoji dceru – to není sranda. Jak si budeš chtít dát, přijď k nám. Tady v trezoru se pro dobré lidi vždycky něco najde. Vždycky dáme! A před chuligánama tě ochráníme!“

„Děkuju!“ řekl Kukusik.

Přes svoji slabost a bojácnost teď najednou pocítil dokonce něco jako hrdost: on teď s lidmi z kriminálky mluví jako s rovnými! Bylo to jako scéna z videa... No co, jestli někdo všechny fakt udává, proč by za tohle mohl Kukusik? Psi, jak je vidět, i tak o všem ví... Co má dělat? Odchytili zrovna jeho. Tak ať teď sesbírají peníze a vykoupí ho. Však on ten lék nesl jim, riskoval, k Ljovikovi do takové dálky, na Třetí Masiv, se plahočil... Tak ať sbírají! Jiné východisko Kukusik neviděl a uklidňoval se tím, že i tak se už o všem ví. Tak proč by měl jít sedět on... A psi bez peněz neodprejsknou.

Jako by odpovídal na jeho myšlenky, major k němu přisunul papíry:

„Neboj se, všechno je přísně mezi náma. Nikdo se nic nedozví. Piš. Potom se zbavíš abst'áku. Musí tě už přece všechno bolet?..“

Philia odštípnul malinký ždibíček opia na stůl. Kukusik ho přímo ze stolu s chroptěním slíznul.

„Piš podrobně: s kým jsi bral, kdy, kde. Kde jste to kupovali, komu jste to dávali, za kolik... Adresy, jména, telefony, přezdívky. A my jdeme ven, abysme tě nerušili... Nebud' hloupý, Kukusiku, a nepiš nic, co by se pak mohlo vrátit a kousnout tě do prdele. My tě nedáme, neopustíme tě!“ zamrkal major a vydal se na chodbu.

Philia, který ještě ždibec odsypal a sebral ze stolu minerálku *Borjomi*, šel za ním. Zapálil si a zeptal se majora:

„Co budeme dělat s tím Amojevem?“

„Počkáme do rána. Už jsem mluvil s jeho otcem. Zítra ráno má přinést peníze. Třicet pět tisíc...“

„Cože? Jenom? Za vraždu?..“ Philia na něho podrážděně hleděl.

„Pětatřicet ráno a večer to samý, dohromady sedmdesát,“ neochotně vysvětlil major.

„Rozdělíme to na tři – ty, já a velitel.“

Philia zavrčel něco jako ‚známe tady toho velitele‘, ale major přátelsky položil bachratou ruku na jeho rameno:

„Však ty víš, jak pohodlné je pracovat s Jezídama – nikdo ti nebude volat, nebudou chodit otravovat, jenom peníze a hotovo. A to se říká, jak jsou hamižní!“

„Nikdo není hamižnější než ti naši!“ rychle odpověděl Philia a celý se zadýchal ze vzteku: Před týdnem mu utekl balík peněz přímo z rukou. Zavolali a případ se musel ani ne zavřít, ale rovnou zabouchnout.

„Otec toho Amojeva je starší předák domovníků,“ řekl major: „brečel u mě v kanclu: ‚mám pět synů a všichni sedí ve vězení, aspoň jednoho nám nechte, jednoho, kvůli matce!..‘ Počkáme do rána, a pak se rozhodnem. Jo, jo, vždycky jsem říkal: nejlepší je chytat Jezídy, Kurdy, Řeky, Armény – hned dávají peníze na stůl. Ale naši se odbít nenechají – něčí syn, vnuk, synovec nebo dokonce dědeček, ty musíme pouštět. Ne, nejlepší místo na světě je velitel stanice někde v Gldani nebo na mašinzávodě v TEVZu, kde se to tady těma černýma parchantama jenom hemží!“

Na chodbě se major vydal směrem k toaletám a Philia vytáhl opium, nenápadně ho převrátil do pusy a zapil malými loky z lahve. Potom skrz otevřené okno pobesedoval se správcem, kterého v noci snad z opilosti nebo nespavosti napadlo zametat staniční dvůr.

Když se vrátili do kanceláře, seznam ležel na stole.

Jakmile Kukusik dostal hrstku vlastního koknaru, sežvýkal jej bez vody a odešel do klece za vrahem, okřídlený sliby o tom, že zítra („Jakmile přijde hlavní velitel!“) ho pustí a dají mu „na cestu“ opium. A major s inspektorem se sklonili nad papírem, začali číst a při tom občas něco prohodili...

Když Philia dočetl celý seznam, spokojeně pokýval:

„No, tady je všechno jasné – uděláme to jako vždycky. A s Kukusikem co?..“

„Pustíme ho, co jiného?“ podivil se major.

„Tys mu vlastně dal slovo,“ křivě se zasmál Philia.

„Jaké zas slovo, ses zbláznil?“

„Já ne, to ty ses zbláznil! Copak ho můžem pustit? Je to udavač do morku kosti, to nevidíš? Udělám z něho hlavního informátora!“ Řekl Philia. „Morseovka!“

„A kdo se k němu po tomto přiblíží?“ S námitkou ukázal major na seznam. „Vždyť je po krk ve sračkách!“

„Vynecháme ho z toho, nezmíníme ho... Proč bysme měli zaříznout slepici, co sere zlato? A vlastně je to můj případ. Není ti to jedno?“

„Dělej si, co chceš,“ pokrčil major ramena: „A tobě se s tím chce srát? Donašečů je ve městě víc než morfiniků!“

„A neříkal jsi náhodou ty, že donašečství je budoucnost naší práce? Na co běhat, hledat, vyčmuhávat, sedět v záloze? Není lepší v klidu pít pivo a čekat, až ti zavolají a řeknou kdy, kde a koho sebrat?.. Jeden navíc ničemu neuškodí... Jo a dej mi několik příkazů k domovce.“

„Však jsem ti nedávno dával! To je používáš místo toalet'áku?“ Podivil se major.

„Už nemám,“ odseknul Philia. „Je ti jich líto? Sám si je můžu na xeroxu rozmnožit!“ Dodal chraplavě a začal se poškrabovat na hrudi – opium už o sobě dávalo znát.

„Prostě je to divné,“ osopil se major, ale ze šuplíku vytáhnul nový balíček prázdných příkazů – rozhodl se s Philiem diskuzi nerozvádět.

Inspektor popadl papír:

„A seznam sem dej taky! Možná se ještě vrátím a budu s ním pracovat...“

Major beze slova odevzdal i seznam. Když si Philia dával koženou bundu na ramena a strkal do kapes na džíněch cigarety, papíry, klíče a zbraň, se zájmem se zeptal:

„Tak co? Hlava přestala bolet po té modré borjomce?“

„Po jaké borjomce?“ Nepochopil major.

„Té, co ti v arzenálu nabídla Gita...“

„Á... modrá borjomka!“ zasmál se major a ještě dlouho po Philiově odchodu se smál a mumlal si pro sebe: „Modrá *Borjomi*! Co ještě nevymyslí! Modrá *Borjomi*... a, čert to vem! Dobře!...“

2

Když si protřel oči a přesvědčil se, že do práce v redakci nestíhá, zůstal Lado ležet v posteli. Mučila ho kocovina. Myšlenky se slepě proplétaly v dunící hlavě. V poslední době byl jako utržený ze řetězu: píchal si a pil. Měl i halucinace: nedávno, když stál na něčím pohřbu, uviděl vedle sebe najednou svého lektora, který zemřel před dvěma lety. Ten se tak nehybně díval do hlubiny haly, odkud užuž měli vynést rakev, že neodpověděl na pozdrav, který Lado podvědomě vyhrkl. Chvíli na něj zíral, a pak si uvědomil, že před ním stojí

nebožtík. Celý vystrašený pospíchal pryč, ale zamotal se v křoví a spadl. Vytáhli ho a přivedli do nějakého bytu, kde mu stará žena v černém dala vodu, třela mu spánky octem a říkala:

„Nešťastníci, nemocní... Můj synovec taky dělal... tady tu narkotiku... Ztracení, člověku je vás líto.“

Myšlenky se seběhly ke dnešnímu dni a ospale se v něm převalovaly. Všechny perspektivy jsou na nule. Zase začít žít? Proč? Jaký to má smysl? Nic ho už nebaví. Ztratil všechny iluze. Všechno je proti němu. Peníze nejsou a v nejbližší době nebudou. Drogy jsou nekvalitní a už i cenově nedostupné. Co ještě čekat?... A rodina?...

Žena mlčí, ale mlčky ho nenávidí. Syn? Možná pro něho bude lepší, když takový otec umře... Co vidí děcko?... Jenom hádky, konflikty a další svinstva. Příbuzných je hodně, hlady ho umřít nenechají... A jak to skončit?... Bylo by potřeba někde sehnat pistoli, ale kdo mu ji dá?... Zura asi má...

Zura, bývalý spolužák, se dotáhl včera večer – jako obvykle nečekaně. Seděl tam do noci, pil čaj, škrábal se v hustých vousech a vymýval všem mozky kecama o tom, jak je čas svrhnout komunisty a vzít moc do vlastních rukou. Ladovi bylo jedno, kdo pobíhá po vládě, zato Zura tím žil. Pokládal plstěný svanský klobouček různě po stole a vážně vyjmenovával a počítal: tanky můžeme ukrást na základně v Achalkhalakhi, jejich stráž je prohnílá, za peníze nám je přivezou sami, kam budeme chtít. Samopaly musíme koupit v Rusku, jsou tam levnější. Naverbujem žoldáky, jestli nás nebude dost. Naráz obsadíme všechny střediska a centra, abysme obklíčili psy, co zapomněli na svou vlast, svůj dům a svého pána. Potom přešel na oblíbené téma: od jakého momentu je možné to anebo druhé knížetství vnímat jako nedílnou součást země? A do kdy ho můžeme považovat za svobodné? A jak máme chápat tuto svobodu?

„Text jsi přinesl?“ skočil mu do řeči Lado.

Zura mu předal několik stran. Psal povídku o dávných časech a Ladovi ji dával po kapitolách na korekturu. Podle Zury byla většina hotová, zbývá už jen několik kapitol, závěr. Zvláštní! Píše o dávném, ale bojí se o budoucnost!... Takových je hodně. Lado se nějak dostal na jejich sedánek (nebylo kde si píchnout, tak poprosil Zuru o propůjčení koupelny). Když si chystal roztok, jedním uchem slyšel, jak Zura a jeho kamarádi vedli rozvážné debaty o svobodě, otroctví, o odtržení se od impéria – pokud to bude nutné, i násilím. Počítaly se obrněné transportéry, munice a zdroje na svržení komunistů. ‚Gruzie od moře k moři!‘ přejížděli pravítkem po mapě a měřili vzdálenost od Pontu ke Kaspickému moři...

Lado se pokusil znovu usnout, ale začal třestit telefon. Jeho milenka, Nana.

„Počkej!“ Zašeptal Lado a šel se podívat, jestli v bytě někdo není. Prázdná. Žena byla v práci, matka na nákupech a syn ve škole. Vrátil se k telefonu.

Nana byla hodně našťvaná. Ukázalo se, že včera proseděla celý večer v bytě kamarádky, co někam odjela, čekala na něj a on tou dobou seděl v Umělcově ateliéru a čekal na Kukusika s koknarem. Ale Kukusik zmizel. A nakonec neměl ani koknar ani Nanu. Vztekla mu připomínala, že toto se nestalo poprvé, a její trpělivost už je u konce:

„Mě ti tvoji feťáci nezajímají. Kukusici-Mukusici!... A já čekám a čekám – a ty...“

„Poslouchej, já za to přece nemůžu, že se tady ten proklatý Kukusik někam vypařil!“ Zavrčel Lado: „Je mi na umření i bez toho, pak jsme se napili ... A ty do mě ještě rýpeš. Je mi zle!“

„A ty si myslíš, že mně je dobře?“ vybuchla Nana.

Následovaly obvyklé výčitky za egoismus a sprost'áctví, pak náрек a vyhrožování. On jim netečně naslouchal, ale celou duší si přál, aby se teď Nana objevila po jeho boku. To jí i řekl.

„Ano, já moc dobře vím, co ty ode mě potřebuješ,“ povzdechla: „jenom to jedno! Já vím! I když ani to už evidentně nepotřebuješ, když ses včera neobjevil... A mohli jsme chvíli pobýt jako normální lidi, v bytě...“ Potom mu oznámila, že už nebude nikam mizet ‚na hodinku‘, že není šlapka na zavalanou a že ji to všechno omrzelo: „Já chci rodinu, děti, svůj dům a místo toho běhám jak čubka, kam mě zavoláš! Všichni ví, že jsem tvoje milenka! Prstem si ukazují! Já chci žít normálně!“

„A co mám dělat?“ Zeptal se už definitivně probuzený Lado a začal chápat opodstatněnost jejích argumentů.

„Jelikož se stejně nechystáš se se mnou oženit, budeme mě považovat za svobodného člověka a já si můžu dělat, co chci!“ Uzavřela kovovým hlasem.

„Dělej, dělej, zakazovat ti to nemůžu...“

Zle se zasmála:

„A taky udělám! A udělám to tak, že ty se o tom, miláčku, nikdy nedozvíš! Jsou lepší než ty. A mají peníze. A nejsou věčně nemocní jak ty... Když už mám takovou ostudu, když už jsi ze mě udělal děvku, měla bych být milenka nějakého podnikatele... Aspoň prachy budu mít do budoucna!“

„Já jsem z tebe udělal děvku?! Jsi normální? To jsi jich přede mnou měla málo? Nesnaž se mě zastrašovat!“ Lado spustil starou písničku, a při tom věděl, že Nana má pravdu. To on se upustil a teď balancuje nad jámou.

Jeho osud je nezáviděníhodný: cena stříkačky je stejná jako jeho měsíční výplata... Je to přece jako mor nebo cholera... Teoreticky, kdyby se rozhodl si nepíchat a zbavil se absťáku, hned by mu zas volali a říkali, že ve městě se objevil dobrý lék a je možné ho výhodně koupit – a zas je konec! Popadl by to poslední, půjčil by si u sousedů, kradl u rodičů,

ukrajoval synovi, přísahal by ďáblu, běžel, popadl to, píchl si – a jel by v tom zas... A pak ještě přijde Nana a její výčitky!

A ta pokračovala zvýšeným tónem:

„Sám si to přeber: mám třicet, nemám nic a jako blázen tady sedím a čekám, až ty mě zatáhneš do nějaké hnusné díry jako je sklep toho kreténa Umělce, ve špíně mě ošukáš, a při tom za tu dobu třikrát zaklepají a dvakrát na tebe ze dvora zavolají opilci a morfinici. Stačilo! Já to takhle už dělat nemůžu! Roky utíkají! Zítra si najdeš novou, mladou holku a mě vyhodíš jak kus hadru! To ne, radši to ukončím já, dokud není pozdě!“

Najednou se z ulice ozval hlas Serga Dvaliho. Lado řekl:

„Promiň, počkej, někdo mě volá,“ hodil na sebe župan a sešel do přízemí bytovky.

Sergo si kapesníkem utíral holou hlavu:

„Poslouchej, Lado... Taková věc... Tam v autě je Nugzar a Satan, oba mají abst'ák, všichni se před nima schovávají... něco se pro ně musí najít, jinak nedají pokoj... Všechno jsme objeli, nikde nic není... Je tu už jen jediná skulinka – Rubljovka na Avlabaru. Můžeš k němu zajít? Tebe se nebojí. Zajdi k němu pro něco, jinak mě sežerou, proboha. Mně Rubljovka nedá, já mu dost dlužím, ale tobě jo, tebe si váží...“

Ladovi se vůbec nechtělo se setkávat se zlodějem a banditou, ale venku se zaklaply dveře od auta a do haly vešel Satan.

„Tak co, máš?“ Zeptal se Serga aniž by Lada pozdravil nebo se na něho podíval.

Sergo roztržitě pokrčil rameny. Z jeho výrazu Lado pochopil, že se mu tady to všechno moc nelíbí.

„Dokážeš lék sehnat?“ zamračil se na něj Satan.

„Dokážu, pokud bude.“

„Jedem,“ rozkázal krátce Satan.

„Hned, převleču se...“

„To není třeba!“ a Satan Lada silně chňapl za ruku: „Jedem takhle.“

„V županu?“ divil se Lado a cítil, jak se Satanova tlapa zaryla do jeho loktu.

„V županu je to dokonce lepší. Kdyby něco, řekneš: ‚jsem soused, přišel jsem na cigára‘. Pojd', dělej, jedem!“

Druhou rukou chytil Serga a oba je táhl ven.

V autě na zadním sedadle zpola ležel Nugzar. Dýchal chraplavě, utíral si čelo a odplivával si přímo na podlahu. Když viděl Lada, něco nejasného zamručel a pevněji si přes ramena natáhnul potah stržený ze sedáku. Měl zimnici.

Satan cestou nadával Sergovi a několikrát ho docela silně praštil po plešce (Sergo měl to neštěstí v tom, že se Satanem někdy dávno chodil do třídy). Nugzar rozlepil rty a zeptal se:

„Myslíš, že ten dealer bude ten lék mít?“

„Co já vím...“

„Kolik si bere?“

„Naposled půl rublu za psaníčko. Pro dva akorát.“

„Čubko!“ Satan poněkolkáté nadal Sergovi, s vervou praštil do přihrádky a Nugzar kývl a odplivnul si:

„Možná vy máte jeden pro dva, ale my jedeme na takové dávce, že mně samotnému ani pět nestačí. Co to je za dobu! Co je to za život! Dřív jsme se ptali, na kolik lidí vyjde

jedno psáňo, a teď kolik si jich práskne jeden člověk! Žijeme v bídě! Kde ten lék schovává?“ Zeptal se po chvíli Nugzar

„Nevím.“

„Jak nevíš? Však k němu chodiš, kupuješ, dáváš si s ním – a to nevíš, kde ho má?“ Zvýšil Nugzar hlas.

Ladovi se tyto narážky nelíbily. Odpověděl:

„Já si s ním dal jenom dvakrát, a to mě donutil... Kromě mě tam chodí dalších sto lidí!“

„Tak když jsi tam tehdy byl, odkud to bral?“ Satan ho začal nahlodávat.

Tady musím dát bacha na každý slovo, pomyslel si Lado

„Tehdy to vytáhl z ledničky. Hotový roztok v nádobce.“

„S kým ta hnida žije?“

„S ženou a se synem.“

„Aha! Takový nám moc dobře!..“ hulákal Satan a přetáhl Serga po plešce: „Rychle dělej, vole, už zdecháme!“

Když se přiblížily k Rubljovkově domu, Satan hbitě sáhl pod sedák a vytáhl revolver a zasunul si ho do zadní kapsy kalhot. Teď Lado pochopil, co přesně se chystají udělat.

„Vy ho chcete okrást?“ Zeptal se, přičemž se snažil, aby hlasem nedal najevo nespokojenost z role, kterou na něj přichystali – po krádeži o Rubljovku stoprocentně přijde. Možná budou následovat i větší nepříjemnosti.

„A co jako, to máme tomu hajzlovi dávat peníze?!“ Rozčílil se Satan a ze zvyku kroutil chumáč vlasů na zarostlé hlavě. Kvůli tomu pramínku trčícímu jako roh a taky kvůli ztřeštěné a tvrdohlavé povaze ho už ve škole začali přezdívat Satan.

„Aha...“ zamručel Lado.

„Co je?“ ozval se sípavě Nugzar.

„Mohli jste mě aspoň varovat...“

„Koho? Tebe? Zodpovídat se ti?!“ vztekle ztuhnul Nugzar. „Takže takhle... Sergo bude sedět v autě a nebude vypínat motor. Ty na něho zazvoniš, a to je všechno. Dál se tě to netýká. Chápeš se?“

„Jo,“ odpověděl Lado a na zádech ucítil chlad. O Rubljovku určitě přijde...

Sergo na určeném místě zastavil auto.

„Dáš to sám, nebo mám jít s tebou? Mám děsnou zimnici,“ řekl Nugzar.

„Co mě podceňuješ... Kudlu sem dej.“

Když vešli do podjezdu, Satan na Lada zašeptal s dechem po alkoholu:

„Nedělej kraviny, jinak ti hlavu uříznu! Zazvoň!“ A postavil se na stranu olezlých dveří.

Na zvonek dlouho nikdo neodpovídal. Lado tiše doufal, že doma nikdo nebude. Ale pak se ozvalo šoupání, potom ticho – dívali se do kukátka – pak ťuknutí vysunutého řetízku, posunování klíče v zámku a dveře se pootevřely. Lado zaváhal. Silné šťuchnutí ho posunulo do bytu. Zakopl o práh a sletěl na zem. Satan přiskočil k Rubljovkovi, ránou s ostřím ho povalil na zem, botou mu stoupl na ruku a s kudlou nastavenou pod jeho krkem na něj dravě zasupěl:

„Lež! Buď zticha! Jinak tě na místě zaříznu! A ty prohledej byt, kdo tu ještě je.“

Lado na dřevěných nohách obešel zatuchlé místnosti se zašlými koberci na stěnách.

Nikdo. Na chodbě se u skříně mačkal malý kluk.

„Nikdo. Syn.“

„Zavři dveře!“ Přikázal Satan a za límec vlekl Rubljovku po zemi do pokoje. Lado nevěděl, co má dělat, tak se uklidil na chodbu. Z pokoje byly slyšet zvuky úderů, dunění facek, Satanovo klení:

„Nemám, nemám! Nic nemám! Nebylo to moje, bylo někoho jiného! Čarlíkův lék to byl, přísahám! Čarlík to donesl, schovával to tady, já nic nevím! Jeho opium to bylo!“

„Přestaň kličkovat nebo ti rozbiju hlavu! Všechno sem, na stůl!“ Řval Satan.

Něco řinčelo a padalo. Rubljovka pištěl víc a víc nahlas:

„Nic, nic tu není! Už není! Přísahám na kluka, nemám, už není!“

„Aha, tak na kluka!“ Zlověstně zakřičel Satan, vletěl na chodbu, kluka chytil a odtáhl ho do pokoje. Přitom kývl přes rameno: „Ty pod' taky sem...“

Lado poslechl. V pokoji uprostřed převrácených židlí a rozbitého nádobí se na skřípějící židli svíjel Rubljovka.

„Není, jo? Teď se na to podíváme!“ Satan dítě pustil a otočil se k Ladovi: „Prodával ti ten lék? Mluv!“

Lado nestihl odpovědět a hned schytl znatelný úder do čelisti.

„Mluv! Nebo v tom jedete spolu?“

„Prodával,“ odpověděl Lado.

„Slyšel jsi?“ Ještě hlasitěji zaúpěl Satan a začal Rubljovkovi dávat krátké, nenápadné, ale těžké rány pěstí. „A ještě na kluka přísaháš, svině odporná! Teď s tebou skončuju!“ Bezcitně a vítězně prohlásil a z kapsy vytáhl revolver: „Naposledy se ptám – kde je ten lék?!“

Rubljovka něco ječel. Nato se Satan otočil ke klukovi, popadl ho za vlasy a zakřičel:

„Mluv, kde je!“ A výhružně zvedl nůž.

„Nech ho!“ Křičel Rubljovka. „Všechno dám, nech ho být, svině!“

„Bylo na čase!“ Procedil Satan a kluka odstrčil. „Dones to!“

Ten utekl na chodbu a Rubljovka se přitáhnul k šatní skříni, pohrabal se v ní a, aniž by vstal z kolenou, z prádla vytáhl několik polyetylenových sáčků, psaníček s černými skvrnami opia.

Satan ho odstrčil, vyvalil celou hromádku prostěradel a na podlahu se sesypaly další sáčky.

„To je málo! Kde máš ještě?“

„Víc není. Zab mě klidně, ale není...“ zakňoural Rubljovka, seděl na podlaze a rozmazával si krev na obličeji.

„Zabiju, o tom nepochybuji! Dělej, Lado, zapni žehličku – myslí si, že si děláme prdel, že jsme došli kvůli tady dvěma psánám. Teď ho zabijem! První tebe, a pak synečka...“

A Satan sklánějící se nad Rubljovkou mu začal cpát hlaveň revolveru do pusy. Ten huhlal, snažil se vymanit a jako pes smýkal hlavou, připlazil se ke křivonohé skřínce a vytáhl z ní nádobu od smetany naplněnou černou hmotou. Satan mu přikázal posbírat psaníčka, rozházená po pokoji, a přidat je tam taky.

Když Rubljovka sbíral balíčky a u toho si otíral krev, v bytě bylo ticho – ozývalo se jen Satanovo sípavé dýchání, šustění sáčků a popotahování kluka na chodbě. Rubljovka sklenici Satanovi podal třesoucíma rukama. Ten očima ukázal na stůl. Dealer se zvedl z kolen a postavil ji na stůl. Taky popotahoval a křečovitě škytal.

„A teď peníze!“ Přikázal Satan a chytl Rubljovku dvěma prsty za ohryzek.

„Jaké peníze?“ Stihl pípnout, ale Satan ho shodil na zem, jeho tvář podrážkou přitlačil k zemi a ostřím finského nožíku polechtal jeho zátylek:

„Kde jsou peníze, ty parchante?“

Rubljovka ve strachu na pokraji smrti něco zakoktal.

„Kde?“ Zeptal se Satan šeptem a držel nůž dál na chvějícím se zátylku.

„Tam, tam!“ zachrptěl Rubljovka, „Ve stole, v kuchyni...“

Satan ho odvedl do kuchyně. Bylo slyšet klapání otvíraných šuplíků, cinkání vidliček a lžiček. Satan se vrátil, cestou prohlížel bankovky. Za ním se pletl Rubljovka s bezmocně spuštěnými rukama a mlel nějaké nesmysly:

„Nevěděl jsem o tom... Nic nemám, to je všechno Čarlíka – ale... Arturovo... Kde bych ten lék vzal? Co mám Čarlíkovi říct? Nikdy jsem to neviděl...“

„Lžeš, to je všechno tvoje,“ Satan schovával nůž, vzal sklenici a pohrozil ještě:

„Nikommu ani slovo, hajzle, jinak se vrátím a podříznu celou rodinu!“

Už byli ve vchodu. Rubljovka najednou padl na kolena:

„Satane, nech mi pár psaníček, umřu na abst'ák, prosím tě, aspoň pár!“

Satan se na něj ani nepodíval a ze sklenky vytřepal pár pytlíků...

Následovala nějaká děsivá chatrč v Sololaki, rozbitá stříkačka, Nugzarovo chraptění, Satanovo vzdychání po opakovaném rauši, jeho uklidněný šepot, kterým lék chválil a říkal Ladovi, že dealera okradli spolu a teď je čas být šťastný, že se na něho nemá zlobit za tu ránu do čelisti – musel to udělat a je lepší, když si Rubljovka bude myslet, že nebyl jediný, kdo utrpěl, a že Lada donutili tohle udělat. Teď Lado nepříjde o dealera a vždycky se na něj bude moct obrátit, pokud bude potřebovat.

„No tak promiň, jestli jsem tě praštil moc,“ v opiovém opojení celý roznězněný lezl se omluvit a dát Ladovi pusu: „Myslíš, že mně bylo příjemné mučit toho kluka? A co bysme dělali, kdyby táta dealer nekápl božskou?“

Po koňských dávkách nebyli Lado se Sergem ve stavu odpovídat – v polospánku drželi hořící cigarety mezi prsty (ačkoli jako by viděli skrz zavřená víčka), dokud všechno nezhaslo v blažené mlze.

3

V Umělcově sklepním ateliéru čekali na opium. Člověku podobný Černý Gogija – dvoumetrový bývalý basketbalista – ležel roztažený na lehátku a nehýbal se. Ruce visely až na podlahu. Boty byly opřené o stěnu. Plešatý Sergo Dvali se pokoušel číst noviny, ale hned je zase pokládal, díval se na hodiny, přehraboval papíry ve své aktovce, zmuchlaným kapesníkem si utíral zpocenou plešku. Byl instruktorem okresního výboru a pořád někam chodil pozdě.

Ředitel obchůdku *Látky* v bazaru Dezertérů, Nodar Batašvili – přezdíváný Bati, pečlivě oholený a pěstěný, otáčel budíkem na telefonu a s chladnou nevraživostí pokukoval kolem sebe.

Zrzek Arčil Tuguši, pracovník Komsomolu, čas od času zopakoval, že mu utíká už druhé zasedání, už ho určitě hledá vedení a bude muset zavolat vrátnému.

„Podívej se na sebe, kdo si myslíš, že tě potřebuje?“ odpovídal mu Bati a výsměšně ukazoval na džíny, které mu slezly ze zadku. K telefonu ho nepouštěl.

V zapatlané kuchyni něco uklízela žena, které všichni říkali Anka.

Sám Umělec, chudý milovník drog zadara, se v rohu v něčem přehraboval. Byl jedním z těch, kdo jsou živí ze zbytků z cizích hostin a za to platí svým příbytkem, kde se většinou scházeli, čekali, vařili z koknaru heroin a píchali si. Když všichni odešli, znovu zbytky převařil a vyždímal pár kousků druhé jakosti: dvoják rauš prakticky nikdy nedává, ale abst'áku na chvíli zbaví.

Všichni byli skleslí. Neštěstí se sypalo jedno za druhým. Nejdřív, před několika dny, s penězi zmizel Kukusik – jel pro koknar a nevrátil se. Pak Rubljovku, jejich běžný zdroj, zbili a okradli. A teď se museli kroutit v abst'áku a čekat na Lada s Gugou, kteří jeli nazdařbůh přes Rudý most, do Ázerbájdžánu, k Tatarům – a kdoví, jestli něco seženou.

Chvilkami někdo polohlasně proklínal Nugzara a Satana: okradli Rubljovku a co teď má zbytek dělat? Všechny hodili do díry! Nakonec se Sergo vztekl, protože za to elpaso vinili především jeho. S lesknoucí se pleškou prohlásil, že za všechno může sovětská vláda:

„Všude je nedostatek! Kdyby lék byl, šel bych snad za Ladem? Nebo nalepili by se snad na mě ti banditi? Tak... Oni mě prostě nechtěli pustit z auta a to je všechno!.. To toho Nugzara neznáte?.. A Satana?.. A co je vůbec zač tady ten parchant Rubljovka? Dealer jeden zasraný!“

„Je to sráč, ale vidíš, že jsme teď bez léku!“ začal do něj šít podrážděný Bati: „Nugzar a Satan si teďka dávají po gramu, a my tu sedíme a můžem si tak prdel vylízat!“

„Ty můžeš, ale já budu dál čekat! A co tu po mně hulákáš? To já jsem ho okradl?“ vyjel po něm Sergo: „Nebo budeš dlouhoprstejm zakazovat, aby okrádali dealera? Obrali ho a tečka. Neptali se ani tebe ani mě!“

„Neměli jste je k němu dovést! Nic vám do toho nebylo!“

„Nebylo?“ Sergo zvýšil hlas: „Tebe bych chtěl vidět, jak bys zloděje s abst'ákem nedovedl k dealerovi! Vyskočil jsem z auta a chtěl si koupit borjomku, Satan si mě všiml a byl konec.“

Umělec se snažil spor uklidnit a zeptal se, kam po tom elpasu jeli – byl trochu naštvaný, že ne k němu, a v hlavně se olizoval, když si představoval, kolik dvojáku by po nich zbylo.

„Už jsme byli na cestě k tobě, ale Satanovi se zachtělo jet do jakéhosi sklepa, kde mu poprvé v životě udělali morfium... Bylo to někde nahoře, jak je restaurace *Samadlo*... Po stezkách se dá jít přímo do hor... Nějaká místnost, kapsáři, karty, vodka, špína, smrad... Anhydridu bylo málo, jehly byly staré, tupé, zohýbané, se záděrama! Voda tam nebyla, stříkačka byla popraskaná, nádoba špinavá, anhydrid nebylo na čem odpařit – neměli ani čistou misku ani talířek! Kapsáři pijou čaču po hrnkách! Všude byly zbytky jídla, špačky, vodka rozlitá, ožralé děcka se praly pod stolem. Prostě konec světa! Peklo pekelný!“

„Kolik jste dali vařit?“ zeptala se Anka z kuchyně.

„Nevím, oni mají koňskou dávku. Vypadalo to jak mazut. Černé jak nafta!“ Sergo mávl rukou: „Ty hovada si daly každý po čtyřech dávkách, já a Lado jsme si jedinkrát dali dva mililitry a skoro jsme zdechli! Pak jsem celý večer strávil nad záchodem. Kroutil jsem se, div jsem si nezlomil páteř, dokonce děti se mě ptaly: ‚Co se děje, tati? Zase ti je špatně z pirožků?‘ a žena jenom zasyčela: ‚Áno, vašemu tatínkovi začalo být po pouličních pirožcích špatně nějak často!‘ A matka jenom seděla a brečela...“

Černý Gogija se teď převalil a hlasitě škytnul. Z jeho obrovského nosu tekly sople a oči byly plné slz. Zakřičel, když kašlal a zalykal se tekutinami.

„Kýchá!“ řekl s úctou Tuguši a opatrně pokukoval po obrovi.

Když bylo zase ticho, všichni se otočili k Sergovi:

„No, povídej!“

„A co mám vykládat? Na rozloučenou nám s Ladem dali po psáňu a zmizeli... Já jsem si to svoje dal ráno,“ zdůraznil rychle, když viděl lačné dotazy, které vyvstaly na tvářích před ním: „Jak ale toho chudáka Rubljovku bil!.. Sám jsem to neviděl, byl jsem v autě, ale Lado mi o tom vyprávěl... Kluka vzal za vlasy a zdvihl do vzduchu, málem ho zaříz!“

„Parchant!“ Řekl Umělec naštvane.

„Správně. A co kdyby se Rubljovka nerozmluvil?“ promluvil Tuguši vážně a Bati se zasmál:

„A tys, šašku, někdy viděl živého dealera? Aspoň zdálky, ty experte?“

Umělec se na Tugušiho obořil taky:

„Co správně? Jak správně? Ses posral? Za co to děcko může? Co udělalo?“

„Udělal to, že je syn dealera,“ ozval se Tuguši.

„Syn za svého otce neodpovídá. To říkal i ten váš idol.“

„Stalina do toho netahej! Za něho byl klid a morfium se prodávalo po lékárnách!“ vztekal se Tuguši.

Černý Gogija byl najednou na lehátku vsedě, těžce dýchal a ustrašeně se rozhlížel do stran. Gestem požádal o vodu. Zjevně nechápal, kde teď je. Anka mu přinesla sklenici, ale on

po prvních locích začal škytat a odšoural se na záchod, kde začal blít tak mocně a hlučně, že Umělec utíkal pozavírat okna: *sousedí nás uslyší!* Ale Bati ho donutil je zase otevřít:

„Chcípnem tu! Jako by tvoji sousedi nevěděli, co tu děláme! Přijde deset normálních lidí a za hodinu se vyšmatlávají ven s ksichtama rudýma jak prdele paviánů. Jednou na nás zavolají fyzly, to si pamatujte! Otevři ty okna, jinak tady v tom ajnclíku chcípnem!“

Diskuze se vrátila k Rubljovkovi. K němu pro lék chodili už dlouho a vždycky všechno bylo v pořádku, všem vyhovoval – bylo to rychlé, tiché, spolehlivé. Ale teď ho udělali a musí hledat nového.

„A ještě po tom čóru Satana o lék prosil, aby se dostal z abst'áku,“ oznámil Sergo a pečlivě si kapesníkem otíral krk a hlavu. „A máme se čemu divit? Pamatuju, jak se Čurčcheliho matka oběsila, a on aj tak přišel na sraz a vyptával si u všech zbytky... že se mu oběsila máma, tak že mu mají udělat laskavost.“

„A kvůli němu se oběsila, mimochodem.“

„A kde je ten Čurčchela teď?“

„To se neví... Asi někde zdechl... Však jezdil pro koknar až na Ukrajinu...“

Zase začali o Satanovi s Nugzarem – určitě teď jsou někde s babama, píchají si, dívají se na video, kouří značkové cigára a my tu sedíme a čekáme, kdy se vrátí od Tatarů... A jestli něco přivezou, to se taky neví.“

Ze záchodu se ozývalo chrblání a chrochtání. Potom Černý Gogija vylezl a všechny sjel nepřítomným pohledem zpod srostlého černého obočí. Jeho sportovní bunda byla celá špinavá.

„Ufff...“ útrpně zaúpěl, kostnatýma rukama s vystouplými žilami udělal neurčité pohyby a padl na lehátko.

„Co je s tebou, Gogijo?“ zneklidněli všichni.

O mrtvolu tady nikdo nestál. Jenom Bati na trpícího obra hleděl bez soucitu.

„Chudák, takový abst'ák!“ politovala Gogiju Anka a mokrou špinavou hadrou z něho smývala zvratky.

„Tak kde jsou sakra?“ pronesl znepokojeně Sergo a měřil ateliér dlouhými kroky. „Ve čtyři mám schůzi. Jak tam mám sedět s abst'ákem?“

Na něco si vzpomněl a vrhnul se na telefon, skoro ho vytrhl z Batiových rukou, dlouho vytáčel číslo, dlouho taky žádal, aby mu někoho zavolali, čekal, pak zase dlouho někoho žádal, aby někomu něco vyřídili. Bati začal nadávat na bandity:

„Udělalí ho a finíto! A co my? Já taky potřebuju něco pokoupit... Kolik jsme jim mimochodem dali, Gugovi s Ladem?“

Umělec začal počítat:

„Gogija dal tři sta rublů, Tuguši sto. Sergo svých sto a něčích pět set. Anka padesát. Guga měl něčí kilo. A tys dal čtyřicet tři...“

„Čtyřicet tři?“ přeptal se vztekle Tuguši a zavrtěl svou zrzavou hlavou. „Ani si nepamatuju, že by Bati někdy dal něco zaokrouhleného! Vždycky má tam sedmadvacet, pak osmadvacet... A dneska zas čtyřicet tři. A to mu v obchodě tečou miliony! Vždycky když tam jdu, tak jsou regály prázdné, zákazníci nejsou a obsluha počítá stovky...“

„Tebe se nikdo na nic neptal!“ zavrčel Bati, „Starej se o sebe!“

„A co že se neptal? Dávku budeš chtít celou!“ vřelo to v něm.

„A kdo si myslíš, že jsi, ty usoplence, co máš co čumět, kolik si beru?“ Bati se přiblížil k Tugušimu. Neměl ho rád – stejně jako všechny lidi na světě.

„A dost! I bez vás tu je dusno!“ žadonil Sergo.

Asi dvacet minut všichni mlčky chodili po sklepě. Nejhorší je čekat. Mnohem lehčí je běhat, jet, sám hledat, a ne sedět a čekat dál, dál a dál...

Najednou Černý Gogija se sténáním požádal, aby ho zvedli. Tuguši a Umělec ho dotáhli na záchod, shrbení těžkou vahou mohutné postavy, co se táhla jako mrtvola. Jedna obrovská ruka se vlekla po podlaze a druhou se zachytil za krky obou. Posmrkával a pouštěl sliny. Na jeho obličej se křivil idiotský úsměv, ale jeho vyhaslé oči byly zlostné a zamračené.

„A kdy vyjeli?“ Smutně se zeptala Anka.

„Je to asi šest hodin, míň ne...“

„Možná pláchli do Gjandži?“

„Chystali se k Saídovi, do Kazachu,“ upřesnil Umělec.

„K Saídovi?.. Ten má přece nekvalitní lék,“ zamračil se Bati.

„Kdo tady už myslí na rauš?! Hlavní je teďka abst'ák,“ ozval se Sergo. „A co je tohle za zkurvenej život?! Ani drogy nedokážou národu zajistit!.. Sirky nejsou, pasta není, mýdlo není, fet není! Nedodělaná perestrojka, kam se podíváš... To nám fakt chybělo! Předtím byl aspoň lék a teď není nic!“

Na záchodě sebou něco třísklo. Prkna podlahy ateliéru se zatřásla.

„Gogija sletěl!“ běžel Umělec za zvukem.

Ze záchodu bylo slyšet sténání. Pak vylezl Černý Gogija. Pohupoval se a podél stěny se dovrávoral k lehátku. Měl husinu, klepal se a rukama dělal pohyby, jako by na sebe něco házel. Třásl se a lehátko skřípalo pod jeho gigantickým tělem.

V tu chvíli někdo zaklepal na dveře. Umělec si pospíšil je otevřít. Na prahu se vynořil postarší muž, na sobě sněhobílý oblek a černou hedvábnou šálu se vzorem. Sundal si tmavé brýle, okouknul ateliér, očima našel Serga a zeptal se ho zklamaným hlasem, zatímco se štítivě držel před prahem:

„Ještě nepřijeli?“

„Ještě ne... Čekáme.“

Muž rozpačitě složil nožky brýlí.

„Co budeme dělat? A nevolali?“

„Ne.“

„Přisahám na své dva vnuky, už nikdy se s vámi nebudu paktovat! Děcka!“ zavrtěl prošedivělou hlavou, a aniž by poslouchal Sergova vysvětlení (byl to jeho známý, nějaký úředník z Rady ministrů), za sebou prohodil: „Budu u sebe v kanceláři,“ pak odešel a prásknul dveřmi.

„Je naštvaný!“ řekla Anka.

„Pochopitelně! Dal pět set rublů a lék nikde. Kdybyste viděli tu jeho partu – samí dědci, berou tisíce... Teď evidentně už nemají ani oni, a tak přišel za mnou. A já ho zklam, to není dobrý...“ řekl Sergo.

„Aha, ty sis tam chtěl akorát urvat pro sebe, ale lék není a není co rvát!“ řekl škodolibě Bati, znova popadl telefon a napodoboval Serga: *To není dobrý!*

Sergo mávnul rukou a nic neodpověděl. Všichni pochodovali z jednoho rohu do druhého. Občas někdo popošel k oknu a smutně se díval na prázdné nádvoří, kde hbitě pracovali vrabci, kočky polehávaly ve vedru a dvě ženy věšely prádlo na špagáty. Nebyla

chuť se o ničem bavit. Bati z nudy zkoumal obrazy na stěnách, které zašly a místy byly začouzené neustálým vařením.

„Prodáváš je?“ nakonec se zeptal. Umělec se zarazil.

„A to se ti chce s tím malovat? K čemu to je?“

„Maluje pro sebe. Ničemu nerozumíš!“ vložila se do toho Anka a podpořila Umělce.

„Aha, ty jsi tu vlastě velká flétnistka! To k tomu určitě máš hodně co říct!“ zlostně ji přerušil Bati.

„V malířství se vyzná!“ zasmál se Sergo: „Jen se jí zeptej, kam dala kresby Gudiašviliho, které dal její babce, té známé děvce?“

„Kam by je tak dávala? Beztak je proraušovala...“

„Udělal kopie a originály prodala židům, kteří zdrhali do Izraele. Je tak?“

„Ano,“ potvrdila Anka a na jejím vyschlém obličej se objevil úsměv. „Pak jsem odjela do Asie, do Bochardynu... No a tam jsem byla půl roku v rauši!.. Přímo v makovém poli!“

Všichni zase začali chodit k oknům, dívat se na špinavé kočky, poslouchat, jestli se neblíží rachot Gugova auta, které mělo tlumiče slyšitelné na kilometr. Dusno bylo pekelné. Mezi vlhkými stěnami se nedalo dýchat. Kuchyně páchla až k nim. Očekávání a nevědomost byly nesnesitelné. A navíc nebyla voda, a tudíž čím spláchnout záchod.

Takhle utekla ještě asi hodina.

Najednou Anka, která stála u okna, vykřikla:

„Jsou tady!“

Všichni s lomozem vyskočili a spěchali k oknům. Bylo to tak, že zaprášeného auta unaveně vylézal Guga a Lado.

„Mají to na ksichtech – nic nepřivezli!“ rozpoznal našťvaný Bati.

„Ticho bud'! Ještě nic nevíme... Hele, Guga jako by se usmíval!“

„Jak usmíval? To jsou povislé svaly kvůli abst'áku,“ vysvětlil Tuguši.

„Jdou nějak smutně... smúútně...“

„Je to blbý...“

Když přišli do sklepa, Guga hodil peníze na stůl.

„Propadák. Nikdo tam nebyl. Saíd odjel do Kislovodska na dovolenou. Vagifa sebrali. Gurban je v nemocnici, Sabira jsme nenašli, na Abdullu jsme čekali tři hodiny a nic nedonesl. Na Rudém mostě je hromada psů ze správy, ještě štěstí, že nekontrolovali žíly...“

„Co budem dělat?“

„Nevím.“

Anka si začala sundávat zástěru. Všichni sklesle mlčeli.

„Pojedu k Izoldě, třeba tam něco bude.“

„To je v Muchiani, že? Zas budeme čekat hodiny!“ Se slzami v hlase řekl Tuguši.

„Otročina,“ zamručel Sergo a utíral si plešku.

Bati nešťastně sledoval oba navrátilce a najednou zlověstně řekl:

„Ale vy, hoši, jste v rauši!“

Guga znejistěl. Ostatní hned viděli, jak se poškrabují a dlouze potahují z cigarety.

Lado odpověděl:

„Měl jsem ještě psáno od Nugzara. Po cestě jsme sjeli ke mně a práskli si ve sklepe. I na dva sotva stačilo... Co jsem měl dělat? Jinak bysme k Tatarům nedojeli.“

Co jim na to říct? Peníze jsou zpátky. A opium není. Všichni sklesle mlčeli, jenom Bati něco výhruzně brumlal skrz zuby a na lehátku se těžce otáčel Černý Gogija.

5 KOMENTÁŘ PŘEKLADU

5.1 PROČ PŘEKLÁDÁME

Autor beletristického textu si v tvůrčím procesu sám vybírá jazyk nebo jazyky, jejichž výrazovými prostředky chce svůj umělecký záměr předat. Smysl jeho vyjádření je v originále díla naprosto unikátní hned v několika smyslech: autor může skutečnost (či ne-skutečnost) popsat tak, jak ji vnímá, tedy skrze svoji zkušenost, nicméně produktem je vždy čistý text – který pak každý čtenář (mezi něž se řadí i překladatel) interpretuje ať už s nějakou anebo s žádnou znalostí o tom, kdo vlastně autorem je a jakou zkušenost má. Obraz v mysli autora nelze reprodukovat zcela stejně u každého, kdo text bude číst. Pro ilustraci komplexnosti procesu interpretace zkušenosti samotné (tedy vlastně toho, co produkci textu předchází) můžeme využít autorský překlad jednoho z mála bilingvních autorů, shodou okolností ruského původu – Vladimira Nabokova. Svůj román *Lolita* původně napsal v angličtině, načež jej sám (jako jedinou svou knihu) přeložil do ruštiny. Sám při tom ale musel volit mezi strategiemi překladatelskými a tvorbou úplně nového textu – a v následujícím příkladu byla aplikovaná například explikace: z původní pouhé aluze na báseň Edgara Allana Poea *Annabel Lee*: „*In point of fact, there might have been no Lolita at all had I not loved, one summer, an initial girl-child. In a principdom by the sea.*“ (Lolita 1980: 9), se stal poměrně přímočarý odkaz na ni: *Больше скажу: и Лолиты бы не оказалось никакой, если бы я не полюбил в одно далекое*

лето одну изначальную девочку. В некотором княжестве у моря (почти как у По).⁴⁵ Pro úplnost dodávám český překlad z angličtiny překladatele Pavla Dominika, který zvolil jiný postup a neexplikoval: „Upřímně řečeno, vůbec žádné Lolity by nebylo, kdybych jednoho léta nemiloval jednu prvotní holčičku. V jednom přímořském království.“⁴⁶ Původní báseň je velkou součástí amerického kulturního dědictví a pravděpodobně v celém anglofonním světě u čtenářů vyvolá alespoň základní asociaci. Pokud bychom se chtěli přiblížit autorově zkušenosti a pochopit, proč si pro svou metaforu vybral tuto zdrojovou doménu a jaký má význam, měli bychom se dopátrat předlohy – původních veršů. Jelikož si ale překladatel nemůže dovolit ke každé nesrovnalosti výrazový prostředek dlouze okomentovat pod čarou, čímž by se nakonec v některém stupni i přes všechnu snahu dopustil interpretace, musí koncept pro příjemce překladu přiblížit. V daném případě jsou základní cesty dvě: ta Nabokova – vysvětlit, co to koncept znamená v americkém, potažmo anglofonním kulturním kontextu, anebo se pokusit koncept nahradit známým ruským veršem.

Explikaci, koneckonců, ve svém textu využil i Gigolašvili, a to na místech, kde se v originálu objevují poznámky pod čarou. To je z teoretického hlediska příznačné, protože tím autor ukazuje, že předpokládá, že jeho čtenáři nebudou takovým způsobem okomentované reálie (mezi něž se řadí především místa v Tbilisi a okolí) znát.

Pro recipienta tak při překladu překonáváme tedy nejen jazykovou, ale i konceptuální/sociologickou bariéru – jak jsme si ukázali, kategoricky přesný překlad u beletrie může mít za důsledek nepochopení, zvláště u čtenáři neznámých kultur. Jak již bylo nastíněno kritikou a autorem samotným, Gigolašviliho román je výsledkem střetu gruzínského kulturního prostředí, ruského jazyka a ruského impéria. Překladatel pak má za úkol výsledek tohoto procesu lokalizovat (tj. v jistém smyslu přizpůsobit) pro českého čtenáře. V případě *Čertova*

---

⁴⁵ Nabokov 2001: 5

⁴⁶ Nabokov 2003: 9

kola se vlastně jedná o zkušenost ze Sovětského svazu, objímajícího velkou část Gigolašviliho potenciálního publika, ale i specifické gruzínské prostředí – tedy dvě ze tří pomyslných „židlí“, na nichž autor sedí. U české verze knihy je práce s převodem dobových reálií spojených se Sovětským svazem v porovnání například s hypotetickým (tj. zatím neexistujícím) anglickým překladem proveditelná s jen malými obtížemi. U *Čertova kola* totiž můžeme „těžit“ z toho, že Česko (resp. Československo) má společnou historii a převod konceptů a reálií týkajících se socialismu a jeho fungování především na administrativní rovině v českém sociokulturním prostředí není problém alespoň na lexikální rovině. Záměrně se tak nevyhýbám a negeneralizuji například pojmy „Komsomol“ nebo „perestrojka“, které čtenář buď již zná, nebo se o nich může snadno informovat. Nedoporučuje se totiž vystupovat za rámec původního textu a příliš psát „pro čtenáře“ a nechat se ovlivnit dobou, v níž překlad vzniká.⁴⁷

Prostředí, do něž je děj zasazen, je ale obohaceno o gruzínské reálie včetně antroponym a toponym z gruzínské jazyka. Jako prvek orientalismu tak ponechávám slova „šampur“ a „mangal“ u nichž lze z kontextu vyvodit, oč vlastně jde, aniž by byly nahrazeny českému čtenáři bližšími slovy např. „špíz“ a „gril“, které by zase v gruzínském prostředí působily exoticky.

Z uvedených příkladů bychom mohli nabýt dojmu, že „správné“ překladatelské řešení je většinou nasnadě, ovšem přítomnost gruzínského kulturního kontextu, a především vrstvy společnosti, kterou v knize pozorujeme, místy dává prostor pro několikera řešení a záleží jen na překladateli, jak si v dané situaci poradí. Autor totiž stylizuje text originálu, překladatel interpretuje a stylizuje svůj text tak, aby snad stejný dojem při čtení překladu měl i koncový recipient – čtenář.⁴⁸ Problematika stylizace a lokalizace je tak skryta právě v těch klíčových slovech a formulacích, kde překladatel volí mezi expresivitou a neutralitou a pokouší se dojem

---

⁴⁷ Hrdlička 2003: 10

⁴⁸ Levý 1996: 51

pro čtenáře replikovat. V takových situacích nicméně obraz v mysli autora často tomu výslednému, jenž na mysli vytane čtenáři, jednoduše neodpovídá.⁴⁹ Takovým klíčovým slovům, lakunám v českém jazyce, se budu podrobněji věnovat v lexikálním oddílu rozboru svého překladu.

5.2 GRAFICKÁ ÚPRAVA TEXTU A TRANSKRIPCE PROPRIÍ

Na formální úrovni bylo do textu provedeno jen několik zásahů. Po grafické stránce jsem členění textu neměnila – každá přímá řeč se tedy téměř vždy odděluje odsunutím na nový řádek. Podle českého úzu jsem ale dodala uvozovky, a naopak na místech, kde v ruštině byly uvozovky pro *propria* (prakticky výlučně u názvů značek), jsem využila uvozovky. Pokud se jednalo o řeč polopřímou nebo myšlenku hrdiny v *ich*-formě, obsah byl odlišen kurzívou.

Asi nejzřejmější zásah do původního textu je odstranění téměř všech poznámek pod čarou (s výjimkou jedné), které sloužily k explikaci, jak již bylo zmíněno, pro předpokládaného čtenáře původního díla. Pro překlad ale bylo rozhodnuto se poznámkám vyhnout, kde to bude možné, a případně na místech, kde se bez nich nelze obejít, vysvětlit obsah jinak. Pokud se jednalo o něco jednoznačného, jako je třeba čtvrt' Tbilisi, názvu předcházelo slovo „čtvrt“⁵⁰. Ovšem dvě jiná slova, v ruštině *кокнар* (autor vysvětluje jako „Rozmělněné sušené makovice máku setého připravené k louhování.“⁵⁰) a *zaxod* („Dávka drogy.“⁵¹) takhle uvést nelze. U slova „koknar“ je velmi malá pravděpodobnost, že český čtenář bude vědět, o co se jedná, a pojem je poměrně obtížné bez příslušné literatury dohledat. Zároveň je slovo v románu používané velmi často (v překládaném úryvku hned 11krát), a proto by bylo nahrazování pojmu generalizací (např. za použití slova „opium“) nejen složité na provedení, ale zároveň by byl text ochuzen o jeden z centrálních prvků. Slovo *zaxod* naopak generalizováno bylo, a protože i v ruštině má

---

⁴⁹ Krijtová 1996: 44

⁵⁰ Gigolašvili 2009: 8

⁵¹ Gigolašvili 2009: 8

svůj bezpříznakový protějšek, *ძოჯა*, nebylo třeba uměle nové slovo generovat (v porovnání s „koknarem“, který jinak nazvat nelze), neboť jsem v češtině nenašla ekvivalent s podobně širokou sémantikou.

Pozměněná, v našem případě „poruštěná“, transkripce může být stylizací a záměrem autora. Jestli autor takový záměr měl (anebo se změny dopustil nevědomky) ale nezjistíme, dokud se nedopátráme původní verze slova. Dalším úskalím transkripce ve výchozím textu jsou pravidla pro transkribování daného jazyka nebo transliterování jeho abecedy, která se mohou lišit od těch v jazyce cílovém. Proto bychom si měli dát pozor na produkování „transkripce transkripce“, tzn. abychom na slova transkribovaná do ruštiny neaplikovali transkripci z ruštiny do češtiny.⁵²

Pro účely ucelenosti pravidel jsem konzultovala webové stránky Národní knihovny České republiky, která na svých stránkách pro účely zpracování fondu uvádí transliterační tabulky. Tabulka pro gruzínštinu ale bohužel chybí⁵³ a stránky odkazují na úplné romanizační tabulky *Knihovny Kongresu (The Library of Congress)*⁵⁴. V následující tabulce je možné srovnat verzi antroponym (Tabulka č. 1) a toponym (Tabulka č. 2) v originále, předpokládaný gruzínský pravopis vycházející z reálných gruzínských proprií, transkripci podle IPA (převzaté z článku o *Standardní gruzínštině [Standard Georgian]*⁵⁵) a transliteraci dle již zmíněné tabulky *Knihovny Kongresu*. Pro lepší orientaci v gruzínském pravopisu je nutné podotknout, že se jedná o hláskovou abecedu.

Tabulka č. 1:

---

⁵² Princip můžeme ukázat na jiném příkladu: pokud by se Gigolašvili rozhodl v knize uvést postavu jménem Harry Potter, pravděpodobně by užil transkripce a výsledek by vypadal následovně: Гари Поттер – překladatel by pak neměl transkribovat z ruštiny („Garri Potter“), ale přihlídnout k originálu.

⁵³ Transliterace nelatinkových písem. Národní knihovna České republiky [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://text.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/transliterace-nelatinkovych-pisem/transliterace-nelatinkovych-pisem>

⁵⁴ ALA-LV Romanization Tables. The Library of Congress [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.loc.gov/catdir/cpso/roman.html>

⁵⁵ Shosted, R., & Chikovani, V. 2006: 263

Бежан Макашвили (přezdívaný Мака)	ბეჟან მაყაშვილი	beʒan maq'afvili ⁵⁶	Bežan Maqašvili
(майор) Майсурадзе	მაისურაძე	maisuraɖze	Maisuraže
Гела Пилия	გელა ფილია	gela pʰilia	Gela P'ilia
Нодар Баташвили (přezdívaný Бати)	ნოდარ ბატაშვილი	nodar bat'afvili	Nodar Batašvili
Ладо	ლადო	lado	Lado
Арчил Тугуши	არჩილ ტულუში	artʃʰil t'ugʊʃi	Arč'il T'uguš'i
Чурчела	ჩურჩელა	tʃʰurtʃʰxela ⁵⁷	Č'urč'xela
Гудиашвили	გუდიაშვილი	gudiaʃvili	Gudiašvili

Tabulka č. 2:

Мухиани	მუხიანი	muxiani	Muxiani
Глдани	გლდანი	gldani	Gldani
Ахалкалаки	ახალქალაქი	axalkʰalakʰi	Axalk'alak'i
Авлабар(и)	ავლაბარი	avlbari	Avlabari

Čeština má v tomto případě oproti ruštině velkou výhodu, protože může využívat více písmen i diakritických znamének latinské abecedy. Proto jsem se rozhodla využít možnosti do jména *Макашвили* (podoba v originále díla) promítnout rozdíl mezi velárními a uvulárními hláskami představenými grafémy ʒ [kʰ] a y [qʰ], které navíc společně s aspirovaným velárním ɟ [kʰ] v ruském přepisu splynuly v jeden grafém к : jméno je tak v překladu Maqašvili a přezdívka postavy je tedy Maqa. Dále jsem se rozhodla znázornit i aspiraci u příslušných hlásek g [pʰ] a již zmíněného ɟ [kʰ], které měly vliv na toponymum Achalkhalakhi a antroponymum Philia⁵⁸.

Gruzínská příjmení jsou v knize nesklonná, což je pro ruštinu, která ve srovnání s češtinou přejímá analytictěji, tzn. přejímá více nesklonných slov, poměrně obvyklé. Pro

⁵⁶ Hlávka [qʰ] je dle IPA uvulární ejektivní souhlávka nejvíce podobná ruské a české velární neznělé hlávce [k].

⁵⁷ [x] znázorňuje neznělou velární frikativu.

⁵⁸ Které v gruzínštině slouží jako přepis řeckého slova označujícího „láska“ nebo „náklonnost“. V ruštině se píše s ϕ , tedy *φιλια*.

překlad bylo ale rozhodnuto příjmení skloňovat s výjimkou případu, kdy se uvádí jméno i příjmení a již ke jménu byla připojena pádová koncovka. Příjmení, která následují, mohou zůstat v nominativu (tj. nepozměněná).

V původním textu byla přítomna přezdívka utvořená z vlastního jména, *Баташвили* – *Bamu*. V češtině byla forma „Bati“ zachována a byla i skloňována. Podobně byla zachována podoba přezdívky *Кукусик* (v překladu *Kukusik*), vzniklá z příjmení *Кукушвили* (v překladu *Kukušvili*), protože není jasné, jestli vznikla pod vlivem ruštiny, nebo gruzínštiny.

V ději úryvku okrajově figurovala i postava jménem *Caud* – což je typické jméno původem z arabštiny, v níž se píše سعيد a z této psané podoby lze díky předposlednímu (zleva) písmenu vypožorovat, že hláska [i] se vyslovuje dlouze, tudíž v překladu se postava jmenuje Saíd. Dále bylo zmíněno jméno *Bazuφ*, pro nějž byl nalezen ekvivalent v moderní ázerbájdžánštině psaný *Vaqif*, nicméně cestou transkripce jsem se rozhodla následovat příkladu ruštiny s hláskou [g], protože písmeno „q“ je v překladu použito pro uvulární hlásku a ázerbájdžánština má pouze veláru [g]⁵⁹ jako čeština, a proto je přepis *Vagif* foneticky přesnější. Jazyk zároveň nedělí samohlásky na krátké a dlouhé⁶⁰, a proto bylo jméno do češtiny převedeno pomocí těch krátkých.

Totéž bylo provedeno se jménem *Курбан* (v překladu *Gurban*, ázerbajdž. *Qurban*) a jména *Сабуp* (ázerbajdž. *Sabir*) a *Абдулла* (ázerbajdž. *Abdulla*) byly díky fonetické podobnosti českým hláskám ponechány v ázerbajdžánské podobě. Je však nutno podotknout, že odvozování podoby jmen v originále bylo převážně vedeno tím, že dané postavy se měly v Ázerbájdžánu nacházet, proto nelze vyloučit, že autor to zamýšlel jinak. Postavy jsou ale pro

---

⁵⁹ Mokari, P., & Werner, S. 2017: 208-210

⁶⁰ Tamtéž.

děj natolik druhotné, že více informacím pro další odvozování a varianty, z nichž by bylo možné vybírat, autor prostor nedal.

V díle se opakovaně objevuje i záměna jmen. Na začátku třetí kapitoly, která se odehrává u Umělce, postavy zmiňují, že do Ázerbájdžánu odjel Guga a Lado. Na konci kapitoly ale Gugu nazývají i postavy i vypravěč Tugou. Tato záměna se pak v románu vyskytne ještě jednou. V překladu záměna replikována není a postava se jmenuje na všech místech Guga. Domněnku o tom, že se jedná o překlep/záměnu podporuje i fakt, že გუგა [guga] je opravdové gruzínské jméno, avšak veřejně známá osoba jménem თუგა* [t^huga] nebo ტუგა* [t^uga] nalezena nebyla.

Právě jakoby mimoděčná zmínka jména nebo toposu je pro úryvek poměrně typická. Takovým způsobem bylo do děje na moment uvedeno toponymum *Бохардын* jako místo „někde v Asii“, z něhož nebylo možné dedukovat, o co se vlastně jedná, a proto bylo do překladu přeneseno pouhou transkripcí. Podobně bylo svou nespisovnou formou zmíněno město *Ordžo* (úplný název: *Ordžonikidze* [*Орджоникидзе*]), dnešní Vladikavkaz.

Poslední zmínkou o vlastních jménech jsou názvy čtvrtí, které se v ruštině ani v češtině neskloňovaly, nicméně v originále se objevila forma *на Авлабаре*, kterážto předpokládá formu nominativu *Авлабар* – nesprávné označení čtvrti ავლაბარი *Avlabari*. Jelikož se může jednat o stylizaci autorem a o běžné nespisovné označení čtvrti, stejná předložková vazba je reprodukována i v češtině. Podobně jsem upravila i toponymum *на Майдане*, které jsem podle gruzínské verze მთავრობა upravila na *Meidani*, ale opět jsem překlad „porušila“ upuštěním posledního písmene a pádovou koncovkou.

5.3 SYNTAKTICKÁ ROVINA

Jednou z komplikací při překladu na syntaktické úrovni byla elipsa v ruském textu, vyžadující v překladu větší zásahy jednak do promluv postav, ale i do slov vypravěče. Následující příklad obsahuje elipsu sloves, kterou umožnil dativ osobního zájmena „ty“: „[...] ни тебе звонков, ни ходатаев, только деньги — и все.“ Situaci lze vyřešit podobnou implikací v češtině pomocí zájmena „žádný“: „žádné telefonáty“, nicméně problém nastává u slova *ходатаи*, pro něž jsem v daném kontextu nenašla vhodný ekvivalent; a v podstatě vzato – vytratila by se sémantika ukazující na směr děje, který dativ v ruštině vyjadřuje. Proto je potřeba alespoň jednou sloveso, které tuto sémantiku ponese, použít, a tudíž byla výsledná strategie substituce oběma slovesy ve snaze zachovat snad přirozenější tok řeči duplikací syntaktické struktury. Negace tedy nebyla vyjádřena zájmenem, nýbrž dvěma slovesy: „nikdo ti nebude volat, nebudou chodit otravovat, jenom peníze a hotovo.“

Na druhé straně stojí dlouhé věty, které v češtině nebylo možné replikovat bez předpokládaného diskomfortu čtenáře. Situaci dále komplikují přechodníky vytvářející vztahy mezi větami, které je třeba do češtiny převést pomocí komplexnějších struktur o mnohých vedlejších větách. Uvádím jeden z četných příkladů: „[...] зловеще крикнул Сатана, ворвался в галерею, схватил мальчишку и поволок его в комнату, кинув через плечо [...]“ a zvolený překlad: „[...] zlověstně zakřičel Satan, vletěl na chodbu, kluka chytil a odtáhl ho do pokoje. Přitom kývl přes rameno [...]“.

Jiná řešení vyžadovaly i četné jednočlenné věty v ruštině, kam bylo potřeba dodat podmět, případně strukturu věty zcela pozměnit: „Его трясло,“ tak bylo nutné převést na „Měl zimnici,“ protože v češtině nelze podmět věty takovým způsobem vypustit. Stejná překážka byla například ve spojení „[меня] наизнанку выворачивало“, v překladu tedy (přeneseně): „Kroutil jsem se, div jsem si nezlomil páteř.“ Opakovaně se objevovala v replikách postavy

Kukusika i zvolací věta „Какой я барыга!“ kterou bylo také nutné přeformulovat a po sémantické stránce bylo zvoleno jako nejvhodnější: „Ale já nedealuju!“

5.4 LEXIKÁLNÍ A STYLISTICKÁ ROVINA

Mezi pásmem vypravěče a pásmem postav po stylistické stránce obecně není zřetelný rozdíl. Vypravěč stejně jako postavy užívá hovorových výrazů⁶¹: *хлюпать*⁶² („čvachtat“), *взьерошенный* („pocuchaný“), *поглазеть* („zírat [na]“), *отлпнуть* („odprejsknout“), *дармовой* („zadara“) nebo *мурыжить*⁶³ (stylisticky snížený výraz pro význam „zdržovat, brzdit“), také imituje myšlenkové procesy postav jako například Ladovy rozvahy na začátku druhé kapitoly, čímž se pásma mísí.

Výzvu pro překladatele představovaly spíše velmi specifické výrazy z oblasti kriminálního podsvětí a uživatelů/distributorů návykových látek. Několik z nich nemá český ekvivalent, což můžeme spojovat s geografickým kritériem a tedy tím, že v českém prostředí se jednoduše vyskytují jiné typy drog. Některé výrazy bylo možné přeložit pomocí podobných – například *вторяк*, podruhé převařená droga, již bylo míněno opium, kdežto v prostředí českém se podobným způsobem utvořilo slovo *двоják* – podruhé převařený čaj⁶⁴ (ve věznicích často tzv. „magorák“⁶⁵), *кайф* („rauš“) nebo *ломка* („abst'ák“), které ale mohou tvořit slovesa *кайфовать* (replika „С кем кайфуешь?“ – „S kým se sjíždíš?“) a *ломать* („Ох и ломает его!“ – „Chudák, takový abst'ák!“), což u českých substantiv nebylo možné svévolně utvořit.

⁶¹ Кузнецов [Kuzněcov] 1999: 1446, 885, 750, 564, 240 & 124.

⁶² Slovo bylo rozšířeno o předponu *про-*, které zvukomalebně sloveso dělá jednak dokonavým, a jednak je připodobňuje verbům dicendi jako *проговорить* („říct“), *произнести* („vyslovit“) atp., jejichž význam ve větě také nese: „[...] с надеждой прохлюпал Кукусик с пола,“ při jejímž překladu jsem z důvodu nenalezení adekvátní volby vybrala mnohem standardnější způsob popisu probíhajícího děje: „[...] s nadějí popotahoval Kukusik z podlahy.“

⁶³ Zde bylo třeba opět význam posunout, protože postava někde postávala a něco dělala, ale z kontextu nebylo zcela jasné, že by někoho (ať už úmyslně či nikoli) zdržovala. Proto jsem využila popis následující popis činnosti, přesypávání narkotik ze jednoho sáčku do druhého, za užití poměrně nonšalantního výrazu s něčím „zonglovat“ – v daném případě se sáčky.

⁶⁴ Suk 1991: 56

⁶⁵ Tamtéž, s. 68.

Opačný problém nastal u dvojice slov *кинуть* a *кидняк*, které bychom mohli nepřiznakově přeložit jako „oloupit“ a „loupež“, nicméně ve slangové rovině ekvivalent nalezen nebyl. Namísto hojně se vyskytujících dvou slov stejného základu v ruštině kombinují slangové výrazy jako „udělat“, „čór“ nebo „elpaso“⁶⁶.

Jiné slangové výrazy bylo nutné generalizovat – v textu se celkem dvakrát objevila situace, kdy konkrétní lemma nebylo možné při zachování konciznosti původního vyjádření převést, neboť by si žádalo širšího objasnění. V prvním případě se jednalo o slovo *наган*⁶⁷, typ revolveru belgické produkce, a jelikož název je vlastně jménem výrobce (konstruktér Léon Nagant⁶⁸), jde o metonymii. Tento proces slovo podstoupilo zřejmě kvůli rozšířenému užívání této zbraně v ruské a později sovětské armádě⁶⁹, což umožnilo přechod z vlastních jmen ve jména obecná. V překladu jsem se proto rozhodla generalizovat a použít slovo *revolver*.

Druhým příkladem je *финка* univerbát spojení *финский нож*, tedy finský nůž, který byl poprvé použit v pásmu postavy Satana v replice: „*Финку только дай*.“ V situaci, kdy se dva banditi chystají k přepadení, jsem tedy použila koncizní generalizaci spadající do registru obecné češtiny⁷⁰: „kudla“. Když se pak ale slovo objevilo dále v pásmu vypravěče v momentu, kdy byl dějový spád zpomalený, využila jsem příležitost specifikovat útočnou zbraň souslovím „finský nožík“.

Další kontrast mezi pojmenováním stejného předmětu tentokrát mezi policistou a kriminálníkem a mezi policisty samotnými se vyskytl u příkazu k domovní prohlídce. Verze v ruštině zněly „ордер на обыск дома“ a pak mezi policisty jednoduše „обысковый ордер“ –

---

⁶⁶ Suk 1991: 68.

⁶⁷ Кузнецов [Kuzněcov] 1999: 574.

⁶⁸ Sovětský armádní revolver Nagant vz. 1895 – provedení s integrovaným tlumičem. Vojenský historický ústav Praha [online]. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.vhu.cz/exhibit/sovetsky-armadni-revolver-nagant-vz-1895-provedeni-s-integrovanym-tlucicem/>

⁶⁹ *Tamtéž*.

⁷⁰ Kudla. *Internetová jazyková příručka* [online]. 2008–2023 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=kudla>

velmi nestandardně oproti běžnému „ордер на обыск“. V češtině se ve slangu nabízí univerbát sousloví „domovní prohlídka“, tedy „domovka“⁷¹, a proto výsledná verze v překladu zní „příkaz k domovce“ a vystihuje konciznost původní formulace.

Slovo z žargonu *напаша* bylo přeloženo podobně explicitním výrazem, nicméně širší sémantikou: zatímco *напаша* označuje kbelík určený k vyprazdňování se nebo k mytí⁷², zvolené slovo „hajzl“ je vulgárním označením jakéhokoli záchodu⁷³.

Opravdové jazykové lakuny mohou představovat následující tři výrazy: *куб*, *чек* a *баи*. Большой толковый словарь ani nenabízel variantu, kterou by bylo možné pro dané významy zvážit. První výraz se objevil jen jednou, a to v následující výpovědi: „[...] я и Ладю всего разок по два куба пустили — и чуть не подошли!“ Muži užívali nitrožilně drogy, a proto jsem vzala v potaz spíše význam „mililitr“ uvedený na méně regulovaném internetovém slovníku *Wikislovník (Викисловарь)*⁷⁴. Bohužel se ale vyskytl v poměrně nasyceném úseku, kde postava roztržitě popisovala situaci, ve které se před chvílí ocitla, a proto je „mililitr“ nedokonalé řešení zachovávající alespoň význam.

Чек je podle stejného zdroje balíček obsahující drogy složený z papíru⁷⁵, pro nějž se v češtině používá pojem „psaníčko“. Bohužel jsem nebyla s to nalézt vstup v žádné z publikací, nýbrž pouze v internetové žurnalistice. Web *Čeština 2.0* nabízí i verzi „psáňo“⁷⁶, augmentativum původního výrazu, které v textu předkládám dál ke kritice čtenáře především ve výpovědích s rychlým spádem. Tyto verze pak umožnily v momentě, kdy dealer Rubljovka prosí, ať mu Satan po krádeži nechá aspoň několik psaníček, adekvátně přeložit právě

⁷¹ Höllová 2022: 39.

⁷² Кузнецов [Kuzněcov] 1999: 781.

⁷³ Hajzl. *Internetová jazyková příručka* [online]. 2008–2023 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=kudla>

⁷⁴ Куб [kub]. *Викисловарь [Wikislovar']* [online]. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://ru.wiktionary.org/wiki/%D0%BA%D1%83%D0%B1>

⁷⁵ Чек [ček]. *Викисловарь [Wikislovar']* [online]. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://ru.wiktionary.org/wiki/%D1%87%D0%B5%D0%BA>

⁷⁶ Psáňo. *Čeština 2.0* [online]. 2023 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://cestina20.cz/slovník/psano/>

deminutivum *чекушки* použité v originále, které pak působilo alespoň trochu odlišně od vyjadřování ostatních („psáňo“, případně „psaní“). Vypravěč však slovem *чек* označuje nejen papírové balíčky, ale i plastové polyetylenové sáčky, a proto je třeba podle kontextu sledovat, o co by se v tom případě mohlo jednat, a podle toho překlad uzpůsobit.

Posledním použitým slovem z žargonu je *баши*, dávka drogy (často ve formě cigarety)⁷⁷, k níž jsem podle definice z kriminálního slangu vybrala slovo „balčo“⁷⁸ pro balenou cigaretu a dodala k ní adjektivum „říznutý“, protože *баши* podle kontextu neobsahoval pouze legální tabák.

Jako lakunu je možné označit i následující příklad, neboť v ruštině existuje dvojice knižního a neutrálního výrazu pro označení psa: *пес* a *собака*. V určitém momentě se výrazy vyskytnou vedle sebe a pro vyjádření kontrastu je nutné využít jiného výrazového prostředku: „*Вы же нас псами называете? Собаками?*“, ve finální verzi překladu: „*Tak nám říkáte, psi, že? Čtuchalové?*“

5.4.1 Instituce/profese

Jak jsem nastínila v jedné z úvodních kapitol, pro českého čtenáře nepředstavuje sovětská administrativa velkou bariéru v pochopení textu. Přesto jsem uznala za vhodné dvakrát do originálu zasáhnout a pojem jednou generalizovat a jednou (dle hierarchie samosprávy) upřesnit.

Z jednoduše přeložitelných funkcí ve státní instituci byl například *инструктор райкома*, česky „instruktor okresního výboru“, jehož povinností bylo dohlížet na instruktory menších institucí a jejich proškolení v souladu se stranickou linií⁷⁹. Rozdělení slova *райком* na jeho komponenty je pak nutná operace při převodu do češtiny. Protože pro ni není taková univerbizace obvyklá.

---

⁷⁷Баш [baš]. *Викисловарь [Wikislovar']* [online]. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://ru.wiktionary.org/wiki/%D0%B1%D0%B0%D1%88>

⁷⁸ Radková 2012: 58

⁷⁹ Pilip 2016: 30

Otec jedné z postav, Kucusika, je v ruštině povoláním *управляющий трестом*. Trusty jako entita v existovaly v 80. letech i v ČSSR⁸⁰, nicméně při zachování anglického pravopisu je možné, že v ryze českém textu čtenář rychle nerozpozná výslovnost, a tudíž význam slova. Jako překlad jsem zvolila obvyklejší a jednoznačnější slovo – koncern, které na hierarchickém žebříčku sice stálo o příčku níže⁸¹, nicméně tato skutečnost dále pro děj není příliš důležitá.

Ve prospěch generalizace jsem rozhodla u vládní budovy *Дом Правительства*, protože z kontextu není zcela jasné, o kterou budovu se konkrétně jedná, protože Dům vlády byl v Tbilisi i v Moskvě. Dům vlády je ale pro češtinu poměrně nezvyklá kolokace, a proto kdyby bylo z kontextu zřejmé, o kterou budovu jde, bylo by vhodné užít alternativního názvu. Název se ale objevil v pasáži, kdy Zura, který chtěl svrhnout komunistickou vládu a aktivně na tom plánu pracoval, o svém smýšlení vyprávěl Ladovi: „Ладю было наплевать, кто там шурует в Доме Правительства, а Зуру это волновало.“ V překladu: „Ladovi bylo jedno, kdo pobíhá po vládě, zato Zura tím žil.“ Pro význam tedy není podstatné, o jakou budovu se jednalo, nýbrž to, že šlo o politickou špičku – proto bylo uznáno za vhodné generalizovat pomocí metonymie a nenarušit plynulost textu nepřirozenou kolokací.

5.4.2 Názvy značek

V přeloženém výňatku byly použity dva názvy značek. Jednou z nich je i Česku známá značka cigaret *Camel*, která byla v originále původně transkribovaná a v uvozovkách: „*Она увидела на столе пачку «Кэмела»*“, nicméně, jak se můžeme přesvědčit, název je v genitivu, což může působit familiárně, jelikož v ruštině není zvykem názvy značek v cizím jazyce skloňovat. Proto jsem zvolila obdobně nenucené pojmenování: „Na stole uviděla krabičku Camelek⁸².“ Pro většinu Čechů neznámá značka *Borjomi* si ale v prvním setkání vyžadovala explikaci:

---

⁸⁰ ČESKOSLOVENSKO. Nařízení vlády ČSSR o organizaci výrobních hospodářských jednotek a o jejich statutech. In: Sběrka zákonů. 1959, roč. 1974, částka 16, číslo 91.

⁸¹ *Tamtéž*.

⁸² V překladu v kurzívě.

„Кондиционер включим, боржому выпьем, а то жарко тут,“ v překladu: „Zapnem klimatizaci, dáme si trochu borjomky – voda nás schladí v tom vedru“. Jde o místní značku minerální vody *Borjomi*⁸³, která se v textu objevuje poměrně často a také vždy v transkripci. V pásmu vypravěče je jednou v uvozovkách a neskloňovaná (název končí samohláskou), a proto na stejném místě název replikuji v oficiálním znění, v kurzívě a s velkým písmenem: „прихватив со стола бутылку «Боржоми»,“ v překladu: „sebral ze stolu minerálku *Borjomi*“. V promluvách ponechávám malé písmo, protože název po vzoru originálu přetvářím – *боржома/боржом* na *borjomka*, která snad díky lidovému označení značky *Mattoni*, „mat(t)onka“, nebo „kyselka“ pro *Hanáckou kyselku* bude čtenáři po dvojí explikaci ve výše uvedených příkladech evokovat minerální vodu. Kvůli použití originálního názvu značky však může dojít ke zkomolení názvu, protože písmeno „j“ by v české transkripci odpovídalo spíše kombinaci hlásek „dž“, ale to v překladu nijak reflektováno není.

5.4.3 Okazionalizmy

Gigolašvili do textu originálu plynule zakomponoval i okazionalismus „по вынудиловке“, který bychom pomocí kontextu mohli přeložit jako „z donucení“ – v češtině ale opět vznikla potřeba přidat sloveso: „Já si s ním dal jenom dvakrát, a to mě donutil.“ Ruská verze je vlastně výsledkem kontaminace dvou jednotek: spojení „по принуждению“ (spisovný způsob vyjádření „z donucení“) a slovesa „вынудить“ (ve významu „přinutit“ nebo „přimět“). Bohužel se mi nepodařilo autorovi snahu „oplatit“ jiným okazionalizmem.

5.5 MORFOLOGICKÁ ROVINA

V oblasti morfolgie jsem zaregistrovala absenci českých ekvivalentů odvozených forem od slov *бандит* (odvoz. forma *бандюга*), *деньги* (odvoz. forma *деньжата*) a *опиум* (a odvozené *опиуха*), tudíž nebylo možné zachovat podobnost s příslušnými spisovnými formami. První dvě

---

⁸³ Borjomi 2023 [online]

byla přeložena jinými stylisticky sniženými formami slov: „dlouhoprstej“ a „prachy“, nicméně pro poslední bohužel nebyl nalezen vhodný ekvivalent.

Další zvláštností originálu, již je komplikované do češtiny převést, je adverbium *но-собачьи*. Jedná se přece jen o něco jiného než připodobnění pohybu ke psovi pomocí jednoduchého přirovnání se spojkou „jako“. Proto byl vybrán jiný způsob ozvláštňení pro český překlad, a to adverbium „psovitě“, které snad zanechá silnější dojem než pouhé přirovnání: „По-собачьи пригнувшись, морфинист заголосил: [...]“ a překlad: „Morfinik se psovitě zkroutil a hlesl: [...]“

Dalším bodem stojícím za zmínku je záměrné zkomolení slova v promluvě stařenky, která lituje Lada, jehož popadl záchvat paranoi, načež omdlel a byl odnesen právě k ní do péče. Ta bědovala: „У меня племянник тоже... эту наркотику.“ Taková forma akuzativu předpokládá existenci nominativu *наркотика*, která ale neexistuje. Chyba staré paní, která ukazuje na její neporozumění tohoto fenoménu, byla tedy převedena i do překladu: „Můj synovec taky dělal... tady tu narkotiku.“

Zajímavé a nespisovné užití předpony s distributivní sémantikou u slovesa *сходить*: „Посходили они там с ума с этим спиртом,“ jsem kompenzovala hovorovým výrazem za substantivum *снупт*: „Všichni se tam z toho chlastu zbláznili.“

5.6 ОБЕЦНÁ ЧЕШТИНА

Obecná čeština je registr českého jazyka, jeho interdialekt, který se v beletrii hojně využívá k ilustraci běžné mluvy, které by měli porozumět všichni rodilí mluvčí. Rozdíl mezi spisovným jazykem příslušícím jiným (tj. ne beletristickým), oficiálnější stylům a obecnou češtinou spočívá nejen v užitém lexiku, ale má i další specifikum, a to jsou změny v morfologii, které v umělecké literatuře můžeme do jisté míry ilustrovat nestandardním zápisem. V ruštině je obdobu obecné češtiny, alespoň ve smyslu její teritoriální nedeterminovanosti, fenomén zvaný

prostorečije [npocmopečue]. Jeho definice je kolísavá, např. Nina S. Valgina⁸⁴ je staví do opozice „ideálně normativní řeči,“ která „vytváří psychologický dojem suchosti, přesnosti, nepůsobí na emoce.“ V takovém případě tedy vedle čistě hovorového stylu a žargonu napříč originálním textem pozorujeme i *prostorečije* například v použití deminutivních, částicích, ale i vulgarismů, nebo v některých kreativních procesech jako dodání necharakteristických předpon ke slovesu (jedním z nichž je níže komentované *nocxodumь*). Žargon má za cíl význam skrýt, avšak *prostorečije* by mělo být srozumitelné širokému spektru rodilých mluvčích.

Vzhledem k tomu, že se přesto v ruštině se mluvený jazyk od psaného v tak velké míře v morfologické rovině neliší, následující řešení se netýkají tolik originálu, jako spíš překladu, neboť v češtině se obecnost projevuje mj. na nestandardních koncovkách při skloňování a časování, které v překladu byly zastoupeny poměrně hojně.

Za společné rysy mluvčích obecné češtiny je možné považovat *i/y* ustupující nespisovnému *ej*, protetické *v* před *o-*, *i* na místě *é* (např. „polívka“ místo „polévka“), zjednodušování souhláskových skupin („vemu“ místo „vezmu“ nebo „pučit“ místo „půjčit“), zakončení instrumentálu koncovkami *-ama*, *-ema* a *-ma* a vynechání *-l* u minulého času sloves v mužském rodě (např. „řek“ místo „řekl“)⁸⁵. Obecná čeština ale nemá pouze jednu podobu a může se v podání mluvčích různých regionů lišit díky místním vlivům⁸⁶. V mluveném jazyce také pomocná slova fúzíjí s těmi okolními, což je možné do jisté míry ilustrovat i v textu (např. „přinesls“ místo „přinesl jsi“), abychom podtrhli hovorovost, s jakou se postavy vyjadřují.

V překladu obecnou češtinu přenáším především do promluv postav ve formě zmíněných koncovek instrumentálu: „*A co... co s nima uděláte?*“ Zjednodušení souhláskových skupin a vynechání koncového *-l* v minulém čase: „Mluv, kdes to vzal a komu jsi to nes?“ A

---

⁸⁴ Valgina 2003.

⁸⁵ Hrbáček 1986: 93.

⁸⁶ *Tamtéž*.

nestandardní koncovku -ý u přídavných jmen místo -é: „Co to je za přiblblý jméno?“ Zároveň dodávám vynechávání samohlásky -e v koncovce plurálu množného čísla u sloves: „odvezem tě za město a zakopem na smetáku.“

5.7 REÁLIE

Jak již bylo zmíněno, některé reálie byly v textu ponechány i přesto, že je možné, že český čtenář by slova izolovaně neinterpretovat správně. Tak bylo rozhodnuto za účelem exotizace textu. Slova ale byla uvedena v kontextu, který by právě správnému pochopení měl napomoci.

Avšak u následujících tří příkladů jsem uznala za vhodné čtenáři reálii přiblížit adaptací na tu českou nebo ji dovysvětlit. Českou reálií byl nahrazen *Дед Мороз*, pohádková bytost, která v ruském prostředí nosí dárky na Nový rok. Reálie byla nahrazena českým *Ježíškem*, který nosí dárky na Vánoce. Reálie byla využita k vytvoření vtipného momentu, kdy major Majsuradze poukazuje na to, že vyprávějící Gita má být specifická v tom, co jí klient za její služby dává.

Další upřesnění proběhlo u jednotky vzdálenosti v replice o autě, „которую по глушителю было слышно за версту.“ Jednotka *versta* se sice v dobové literatuře objevuje a v originálu byla jistě užita za účelem ozvláštňení a možná působí až frazeologicky, nicméně v češtině bylo rozhodnuto pro řešení pomocí slova „kilometr“.

Posledním bodem je „pětník“, kterému sice čtenář rozumět bude, ale pro pochopení přirovnání je nutné vědět, jak pětikopejka vypadá: „*пакетик, в котором темнело что-то вроде пятака.*“ Situaci zkomplikovalo i sloveso *темнеть*, které čeština odpovídajícím způsobem utvořit neumí. Proto byla provedena i generalizace na slovese za převedení jeho původní sémantiky na adjektivum „tmavý“ a kov byl přiblížen adjektivem další (neboť *пětník* nebo *пadesátník* by mohl evokovat spíše padesátihalérovou minci stříbrné barvy, která v Česku již vyšla z oběhu): „*сáček, ve kterém было něco tmavého jako мёдěный пьтнйк.*“ Výraz se pak

vrací v podobě metonymie: „показал Пилия издали темный пятак опиума,“ kde již není nutné provádět změny, protože jsem dříve specifikovala, jak mince vypadá, a tak jsem si mohla dovolit doslovnější překlad: „ukázal Philia zdálky temnou minci opia.“

5.8 METAFORY

V situacích, kdy nebylo možné přirozeně reprodukovat původní text, jsem se několikrát pokusila zachovat alespoň metaforu. Prvním takovým obratem je „жена, кобра, говорит: [...]“, kde jsem nebyla s to najít pro slovo *кобра* vhodné řešení. V hovorové češtině bychom pravděpodobně dodali „jedna“ – „kobra jedna“, „zmije jedna“ atp., což ale kazí původní dojem. Proto jsem se rozhodla sémantiku přenést do slovesa „syčet“ a pro překlad zvolit následující variantu: „žena jenom zasyčela: [...]“

Metafora pekla/čerta byla přenesena na odpovídající substantivum, protože ustálené slovní spojení „сжечь к черту“ má v češtině podobné znění: „spálit na popel“. Z repliky „Или сожжем к черту!“ se tak stalo „Anebo tě spálíme na popel!“

Jako poslední zmínku uvádím transformaci formy i obsahu u původní věty: „и глаза его, потеряв прежнюю улыбчивость, стали злыми.“ V češtině bychom místo kombinace slovesa *стать* a adjektiva *злой* pravděpodobně použili sloveso s prefixem označujícím změnu stavu. „Rozezlít se“ ale vytváří personifikaci, kde jí není potřeba, a proto jsem využila majorovy fyziognomie a výrazného rysu, světlemodrých očí, a metaforicky opsala jejich „rozezlění se“ následujícím způsobem: jeho oči ztratily předešlou usměvavost a potemněly.“

6 ZÁVĚR

Lokalizace *Čertova kola* probíhá na několika úrovních. Při prvotním čtení originálu jsem vyzorovala, kde se u Michaila Gigolašviliho vyskytuje tendence dovysvětlit realie a slovní zásobu, na základě čehož jsem vyvodila závěr o tom, že původní text je zamýšlen pro cizí, tzn. ne gruzínské publikum. Proto jsem vzala v úvahu to, zdali jsou všechna doplnění třeba, a s přihlédnutím k mému předpokládanému, českému čtenáři, jsem text adaptovala. Jako největší překážka při překladu se ukázalo nenormativní lexikum, a to v podobě četných lakun v českém jazyce, které bylo nutné substituovat. Kolorit multikulturního prostředí ilustrovaný množstvím proprií, která bylo třeba dohledat v původních jazycích, byl také poměrně neočekávanou výzvou, kvůli které jsem se musela dokonce uchýlit k přímé transkripci z ruštiny, protože jsem ono místo nebyla s to dohledat.

Autor je jedním z několika, kteří žijí za hranicemi Ruska a staví se proti jeho politice, čímž může ohrozit svou pozici na jeho knižním trhu. Gigolašviliho dílo lze charakterizovat jako předurčené pro ruské publikum, avšak, i podle jeho slov, je naladění v ruském prostředí vůči autorům jako je on poměrně nevyzpytatelné. Avšak vzhledem ke zvýšenému zájmu o překlad díla silně protirežimně naladěného spisovatele V. Sorokina do angličtiny, snad můžeme *Čertovu kolu* i celému Gigolašviliho dílu přisoudit poměrně přívětivou prognózu při snad brzkém vstupu na tuzemský trh.

7 RESUMÉ

Целью данной работы является ознакомление чешского читателя с писателем грузинского происхождения Михаилом Гиголашвили и его романом *Чертovo колесо* (2007, в данной работе переводится как *Āertovo kolo*). В настоящее время Гиголашвили живет в Германии, но роман он начал писать в Тбилиси и свой опыт хаотического периода перестройки на периферии разрушающейся империи он запечатлел посредством широкого спектра персонажей своего романа.

В разделе «Об авторе» представлена мозаика интервью, взятых у автора в период с 2009 по 2012 год, т. е. после публикации романа. Наиболее важными для анализа творчества автора обнаружениями являются его стиль, основанный на длительном изучении Федора Достоевского (о рассказчиках которого Гиголашвили в 1991 году опубликовал свою диссертацию), и неясная классификация автора на пределе категорий «русского» и «грузинского» писателя.

Стиль Гиголашвили можно охарактеризовать как прямой, довольно строгий и ориентированный на сюжет. Автор открыто признается, что не любит длинных описательных пассажей, предпочитая уделять место своим героям, их мыслям, репликам и поступкам. Однако, это не значит, что в его стиле чего-нибудь не хватает – напротив, с помощью ярких черт языка не только персонажей, но и своеобразного рассказчика он придает произведению многонациональный колорит и оттенок эпохи.

Именно лексический аспект языка произведения стал одним из предметов переводческого комментария, представленного в третьей части данной работы – после самого перевода. Широкий спектр ненормативной лексики стал источником препятствий при переводе на язык перевода – чешский. Некоторые выражения можно было заменить чешскими эквивалентами (например, жаргонизмы «кидняк» и «elraso»), другие пришлось обобщить («параша», в переводе «hajzl») или транскрибировать и объяснить – так пришлось поступать с центральным понятием первых трех глав романа, названием наркотика – «кокнар».

Особое внимание было уделено транскрипции и транслитерации, поскольку в русском языке фонетика языка-источника может быть значительно упрощена из-за ограничений, вызванных использованием кириллицы. С другой стороны, чешский язык, как язык, использующий латиницу, имеет больше возможностей для воспроизведения особенностей произношения, поскольку может использовать не только буквы, предназначенные для написания чешских слов, но и буквы из других языков, включая их диакритические знаки. На основе этого наблюдения были произведены деривации оригинальных, в основном грузинских, а также других (например, азербайджанских) антропонимов и топонимов, которые затем были транскрибированы на чешский язык без влияния русского языка.

Из оригинального текста на русском языке можно было понять, что предполагаемая аудитория автора – русская. Сам язык романа, разумеется, является очевидной особенностью, но надо отметить и факт, что автор почувствовал необходимость объяснять читателю лексику и реалии в сносках, включая чисто географическую информацию как названия районов Тбилиси и других мест. При переводе ставилась задача избежать сносок там, где они не нужны, или перенести их содержание непосредственно в текст – что и было сделано, за исключением лишь примечания об уже сказанном «кокнаре». Однако, в процессе адаптации текста для чешского читателя можно отметить и преимущества, которые дает перевод на этот язык, в частности, существующую в нем терминологию, связанную с советской администрацией, и основная осведомленность читателя об истории СССР.

Реакция Гиголашвили на агрессию в Украине (а ранее в Грузии) является одним из ключевых моментов данной работы, и это связано с тем, что, поскольку аудитория автора преимущественно (если не исключительно) русская, его публичные заявления против нынешнего российского режима могут негативно сказаться на его присутствии на российском книжном рынке. Однако, как показал пример Владимира Сорокина, интерес к русской антирежимной литературе за рубежом существует, поэтому в данной работе относительно позитивно оценивается перспектива скорого появления Гиголашвили на чешском книжном рынке.

8 ANOTACE

Cílem práce bylo vytvořit překlad románu Michaila Gigolašviliho *Čortovo koleso* (čes. *Čertovo kolo*) do českého jazyka a řádně překlad okomentovat. V práci je také kladen důraz na představení autora českému čtenáři na základě poznatků z interview, která autor poskytl mezi lety 2009–2012. Gigolašvili jakožto ruský píšící autor gruzínského původu se ve svých veřejných projevech staví proti ruské vládní politice a stejně jako jiní autoři s podobnými názory žije v cizině (ačkoli v Rusku nikdy dlouhodobě nežil), což aktualizuje otázku ohledně toho, zdali tím neovlivní svou přítomnost na ruském knižním trhu, protože jeho knihy vycházejí pouze tam. Práce tak srovnává jeho perspektivy na zahraničním, specificky českém trhu a přináší poměrně pozitivní prognózu.

9 BIBLIOGRAFIE A INTERNETOVÉ ZDROJE

9.1 KNIŽNÍ ZDROJE

HÖLLOVÁ, Barbora. *Policejní slang – analýza sociolektu* [online]. Plzeň, 2022. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce PaedDr. Jitka Málková, Ph.D.

Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/48474/1/Bakalarska%20prace.pdf>

HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

HRDLIČKA, Milan. *Literární překlad a komunikace*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). str. 10. ISBN 80-86642-13-5.

KRIJTOVÁ, Olga. *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 807184215X.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 807184215X.

Mokari, P., & Werner, S. (2017). Azerbaijani. *Journal of the International Phonetic Association*, 47(2), 207-212. doi:10.1017/S0025100317000184

NABOKOV, Vladimír Vladimirovič. *Lolita*. 2. rev. vyd. Přeložil Pavel DOMINIK. Praha: Paseka, 2003, 383 s. ISBN 8071855537.

NABOKOV, Vladimír Vladimirovič. *Lolita*. London: Penguin, 1980, 315 s. ISBN 0140108084.

PILIP, Jiří. *Činnost obvodního výboru KSČ v Praze 9, v letech 1948-1953* [online]. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Doc. PhDr. et JUDr.

Jakub Rákosník., PhD. Dostupné z:

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/73726/DPTX_2011_2_11210_ASZKN_PHS00_342577_0_156462.pdf?sequence=1&isAllowed=y

RADKOVÁ, Lucie. *Jak se mluví za zdmi českých věznic*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2012. ISBN 978-80-7464-109-1.

Shosted, R., & Chikovani, V. (2006). Standard Georgian. *Journal of the International Phonetic Association*, 36(2), 255-264. doi:10.1017/S0025100306002659

SUK, Jaroslav. *Několik slangových slovníků*. Praha: Inverze, 1991. ISBN 80-900632-9-2.

VALGINA, Nina Sergejevna. *Aktivnyje processy v sovremennom russkom jazyke*. Moskva: Logos, 2003, 302 s. ISBN 5940100929.

ГИГОЛАШВИЛИ [GIGOLAŠVILI], Михаил [Michail]. *Чертovo колесо [Čortovo koleso]*. АСТ (AST), 2007. ISBN 978-5-17-106752-6.

КУЗНЕЦОВ [KUZNĚCOV], С. А. [S. A.]. *Большой толковый словарь русского языка [Boľšoj tolkovyj slovar russkogo jazyka]*. Petrohrad: Норинт [Norint], 1999. ISBN 5-7711-0015-3.

НАБОКОВ [NABOKOV], Владимир Владимирович [Vladimir Vladimirovič]. *Lolita: roman*. Moskva: Izdatel'stvo AST, 2001, 364 s. ISBN 5170098294.

9.2 INTERNETOVÉ ZDROJE

ALA-LV Romanization Tables. *The Library of Congress* [online]. [cit. 2023-05-02].

Dostupné z: <https://www.loc.gov/catdir/cpso/roman.html>

ALEXANDRA, Alter. He Envisioned a Nightmarish, Dystopian Russia. Now He Fears Living in One. *The New York Times* [online]. 2022-04-16 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:

<https://www.nytimes.com/2022/04/16/books/vladimir-sorokin-russia-ukraine.html>

Borjomi [online]. 2023 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.borjomi.com/us/>

Kudla. *Internetová jazyková příručka* [online]. 2008–2023 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z:
<https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=kudla>

Psáňo. *Čeština 2.0* [online]. 2023 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z:
<https://cestina20.cz/slovník/psano/>

SHISHKIN, Mikhail. SRF Arena Michail Schischkin Ukraine Krieg. *YouTube* [online]. 2022-02-26 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mjwf9JgMQoE>

Sovětský armádní revolver Nagant vz. 1895 – provedení s integrovaným tlumičem. *Vojenský historický ústav Praha* [online]. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:
<https://www.vhu.cz/exhibit/sovetsky-armadni-revolver-nagant-vz-1895-provedeni-s-integrovanym-tlumericem/>

Transliterace nelatinkových písem. *Národní knihovna České republiky* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://text.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/transliterace-nelatinkovych-pisem/transliterace-nelatinkovych-pisem>

БАБИЦКАЯ, Варвара. Михаил Гиголашвили: Чертово колесо. *OpenSpace.ru: Архив* [online]. 2009-09-15 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z:
<https://os.colta.ru/literature/events/details/12316/>

Биография Михаила Гиголашвили [Biografija Michaila Gigolašvili]. *Персональный сайт Михаила Гиголашвили [Personal'nyj sajt Michaila Gigolašvili]* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://m-gigolaschwili.de/biografiya-mihaila-gigolashvili/>

«Длинный список» Национальной литературной премии «Большая книга» сезона 2009-2010 гг [„Dlinnyj spisok“ Nacional'noj litěraturnoj premiji „Bol'saja kniga“ sezona 2009-2010 gg.]. *Национальная литературная премия "Большая книга" [Nacional'naja litěraturnaja*

premiја „*Bolšaja kniga*“] [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z:

<https://www.bigbook.ru/win/long-list2010.php>

Свобода на Московском открытом международном книжном фестивале: русская литература или русские писатели [Svoboda na Moskovskom otkrytom meždunarodnom knižnom festivale: russkaja literatura ili ruskije pisateli]. *Радио Свобода [Radio Svoboda]* [online]. 2010-07-04 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.svoboda.org/a/2091093.html>

Список финалистов сезона 2021 [Spisok finalistov sezona 2021]. *Национальная литературная премия "Большая книга" [Nacional'naja litěrurnaja premija „Bolšaja kniga“]* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.bigbook.ru/win/short-2021.php>

Объявлен лонг-лист Литературной премии «НОС» (Новая словесность) 2012 года [Objavljen long-list Litěrurnoj premiji „NOS“ (Novaja slovesnost') 2012 goda]. *Фонд Михаила Прохорова [Fond Michaila Prochorova]* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.prokhorovfund.ru/news/detail/1390/>

ГРИНКРУГ [GRINKRUG], Ольга [Ol'ga]. Михаил Гиголашвили: я родился реалистом и умру реалистом [Michail Gigolašvili: ja rodilsja realistom i umru realistom]. *РИА НОВОСТИ [RIA NOVOSTI]* [online]. 2011-11-22 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://ria.ru/20101122/299410893.html>

ФАНАЙЛОВА [FANAJLOVA], Елена [Jelena]. Традиционное грузинское застолье [Tradicionnoje gruzinskoje zastoľje]. *Радио Свобода [Radio Svoboda]* [online]. 2011-07-10 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.svoboda.org/a/24261167.html>

Михаил Гиголашвили: «Собаки лают – караван идёт» [Michail Gigolašvili: „Sobaki lajut – karavan id'ot“]. *ТОПОС: литературно-философский журнал [TOPOS: litěrurno-filosofskij žurnal]* [online]. 2012-06-25 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z:

<https://www.topos.ru/article/bibliotechka-egoista/mikhail-gigolashvili-sobaki-layut-karavan-idet>

Галина Юзефович, литературный критик [Galina Juzefovič, litěraturnyj kritik]. *LENTA.RU* [online]. 2010-06-07 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://lenta.ru/conf/yuzefovich/>

Михаил Гиголашвили [Michail Gigolašvili]. *Facebook* [online]. 2022-03-03 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/gigolaschwili>

Чертovo колесо [Čortovo koleso]. *АСТ: Издательская группа АСТ [AST: Izdatěľ'skaja grupa AST]* [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://ast.ru/book/chertovo-koleso-860821/>

10 PŘÍLOHY

10.1 ORIGINAL PRVNÍCH TŘECH KAPITOL ČERTOVA KOLA (2007)

Чертovo колесо

1

Инспектор уголовного розыска Пилия сидел в дежурной части и, не обращая внимания на женские стоны из арсенала, быстро вписывал что-то между строк на листе бумаги.

Иногда он поднимал голову и без усмешки косился на звуки. Время от времени звонил телефон. Дежурный, крутоносый тапир, сонно отвечал в трубку. Ночь была душная, тяжелая.

В дальнем углу дежурки, в клетке, метался бесшумно и быстро, как зверь, чернявый парень. Наконец Пилия кончил писать.

— Эй, какое сегодня у нас число? — крикнул он дежурному.

Лейтенант повернулся к стенному календарю:

— Двадцать пятое августа восемьдесят седьмого года.

— Год я еще и сам помню, балда, — пробурчал Пилия, исправил что-то напоследок в листе и аккуратно вставил его в железные ушки «дела». Захлопнул папку и посмотрел на часы — не пора ли снимать подвешенного на наручниках наркошу, которого он случайно выловил днем: заходил в подъезд к любовнице и наткнулся на него, когда тот мурыжил с пакетами, что-то пересыпая.

Из арсенала появился начальник угрозыска, толстый и румяный, доброжелательно-голубоглазый майор Майсурадзе. Отдуваясь, он присел возле стола и стал платком вытирать грудь под расстегнутой синей форменной рубашкой.

— Ну как, ничего? Показала она тебе класс? — спросил Пилия, указывая глазами на железную дверь, из-за которой теперь доносились шорохи одежды и тихий перестук каблучков.

— Потрясающе! Прямо заново родился! — кивнул майор, напяливая галстук на резинке.

— Дай бог, — усмехнулся Пилия. — Она мастер своего дела. Если б все так работали, давно бы коммунизм был...

— И где ты выуживаешь таких рыбок? — с заинтересованной завистью глянул на него майор.

— Работа такая. — Пилия со скрежетом отъехал на стуле к железному шкафу и закинул туда «дело».

— Как ее зовут?

— Гита.

— Что за дурацкое имя?

— Осетинка. В тиски взял после ареста ее отца. Он из Орджо в Тбилиси левый спирт возил...

— Посходили они там с ума с этим спиртом, как будто анаши им мало, — согласился майор, крутя головой и растягивая резинку галстука.

Дверь скрипнула. Появилась хорошо сложенная блондинка, яркое пятно среди этих унылых стен в грязных серых разводах. Челка закрывала лоб до бровей. Большая грудь колыхалась при ходьбе. Губы были уже ярко накрашены.

— Ну что? Теперь я могу идти?.. Хоть сигареткой угостите!.. — Она увидела на столе пачку «Кэмела» и моментально выхватила из нее несколько сигарет.

— Куда идти? — удивился Пилия, вставая. — Ну-ка садись! Ты что думаешь, я тебя из-за этого позвал? — Он сделал неопределенный жест в сторону майора. — Сесть!

Женщина сникла и, боязливо обогнув коренастую фигуру инспектора, села.

— Давай выкладывай все по порядку! — нагнулся над ней Пилия.

Оправив юбку на бедрах, она вздохнула и приняла давать отчет. Все сделано так, как ей было велено: она приняла приглашение своего престарелого партийца (за которым уже несколько месяцев следила по поручению Пилии), отправилась с ним в Батуми и там видела, как люди приносили ему деньги.

— Доллары, вот такие пачки! — Она показала красивыми пальцами толщину пачек. — Дальше как обычно... Встречаемся раз в неделю на минут, он мне что-нибудь дарит — вот и все...

— Дарит? Он что, Дед Мороз? Деньги дает?

— Иногда...

— Неплохая работа у тебя: отсосала — и свободна, закрывай рот и открывай кошелек! — засмеялся майор, а Пилия, недовольно покосившись на него, подытожил:

— В общем, так... Мне нужна его записная книжка. Перепиши ее.

— Трудно. Но сделаю. Кстати, он меня и в Пицунду приглашал...

— Очень хорошо, поезжай... Книжку перепишешь раз. Всех, с кем он встречается, — список мне, два. Дом по возможности обыщи — три. Только очень осторожно!

— А что искать-то? — с любопытством спросила женщина.

— Не имеет значения. Что найдешь, то и найди. Деньги, цацки, порно, оружие, кайф! Бояться тебе нечего — все умрет тут, между нами. Ты меня знаешь... Ты вообще в этом деле так, дополнительно. По своей линии соси из него, что можешь, я у тебя доли не прошу, но учти — времени у тебя мало. Чтоб через две недели копия книжки была у меня! И рассказ о том, что нашла...

На протяжении разговора майор сидел молча. Когда женщина встала, он тоже вежливо поднялся:

— Извините, я забыл ваше имя!

— Гита, — ответила она.

Тогда он так же вежливо попросил телефон — «на всякий случай». Пилия усмехнулся, а Гита пробубнила:

— Дома у меня нет телефона.

— А на работе?

— Я не работаю.

— У соседей? — с нажимом сказал майор, и глаза его, потеряв прежнюю улыбчивость, стали злыми.

— Я живу в новом районе, там еще нет телефонов...

— Как же с тобой клиенты связываются, а, соска? — оскалился майор.

— Я звоню сама...

— Ах, вот как... Ну, хорошо! Тогда вот тебе мой телефон, будешь звонить мне по вторникам и пятницам... ровно в полдень. Ясно? — повторил он и, наклонившись над столом, написал свой номер на клочке картона от сигаретной пачки.

Гита поверх его спины показала Пилии глазами, что ей все это неприятно. Тот презрительно пожал плечами. Ему тоже не понравилась настырность майора — Пилия просто сделал бурдюку одолжение, увидев, как тот загорелся при виде Гиты, забежавшей по экстренному вызову. Ну ничего, пусть, ее не убудет, сочные губы только крепнут от работы...

Когда Гита, перебирая каблукками, уходила, дежурный тапир проснулся и вытаращился на ее задницу. Чернявый арестант тоже замер. А майор глубоко вздохнул. После ухода осетинки в дежурке снова стало тускло. Пилия отправился в подвал за пойманным морфинистом.

К решетке окна наручниками был прикован плешивый парень. Он обвис мешком и плакал. Невдалеке от него сидел инспектор Бежан Макашвили по кличке Мака — аккуратный брюнет с кобурой через плечо — и просматривал журнал.

— Ну что, тварь, подумал? Или еще повисишь? — ткнул Пилия ногой морфиниста. — Как он себя ведет, Мака?

— Плачет, — ответил тот, зевая. — Надоел уже, хнычет и хнычет, как баба. Гела, мне уходить надо, мама в больнице...

Морфинист заскулил:

— Отпустите... Умираю...

— Будем разговаривать? — спросил у него Пилия.

— Будем, будем...

— Ладно, сними его. Потом можешь идти, я сам с ним разберусь!

Мака обрадовано снял наручники, усадил наркомана на стул и исчез.

Тот продолжал всхлипывать, бормоча:

— У меня печень больная, я умру...

— Не умрешь!.. А умрешь — засунем в машину, вывезем за город и зароем на свалке. Голову сперва отрубим, чтоб никто не опознал... Или сожжем к черту! У нас в столовой печь здоровая, трое таких доходяг, как ты, поместятся разом... Вставай, пошли! — вдруг приказал Пилия.

— Куда? — испугался парень.

— В тюрьму, куда же еще?

При слове «тюрьма» морфинист залился слезами:

— Как в тюрьму? Куда в тюрьму? Дайте отцу позвонить! Папе позвонить хочу, папе!

— Позвонишь... С того света... Пошли! Майор поговорит с тобой.

Когда они поднялись в дежурную часть, майор, уже аккуратно причесанный и строгий, сидел за столом, просматривая «дело».

— Вот, полюбуйся, это подонок Кукушвили, которого я выловил в подъезде...

— Как твоя кличка, гнида? — спросил майор.

— Кукусик, — машинально ответил морфинист.

— Кукусик? Ты смотри! Так это и есть главный барыга? — спросил майор в никуда. — Придется тебе отвечать по всей строгости нашего советского закона!

Сейчас, мой дорогой Кукусик, вышел приказ — барыг стрелять без суда и следствия. Попытка к бегству — и все. Ушел на рывок — и пуля в затылок. Ясно? Распоряжение Совмина! Понял? — повисил он голос.

— Какой я барыга! Кого стрелять? Зачем? — в ужасе пробормотал Кукусик.

— По мне — так вот этот убийца, — и майор, не глядя, кивнул в сторону клетки, где бесшумно сновал чернявый тип, — вот этот езид⁸⁷, убийца Амоев, в тысячу раз лучше тебя, барыги проклятого!

Кукусик замахал кровотокащими руками:

— Что вы, какой я барыга?! Сам всю жизнь ищу, где бы что купить!

— Вот оно что! — протянул майор, а Кукусик продолжал, захлебываясь, доказывать:

— Да я... Да я... Да я свой заход⁸⁸ самому Богу не отдам! Все из дому вынес, все продал ради лекарства! Какой я барыга? Я больной человек...

— Мы! Все! Знаем! — зловеще отчеканил майор. — Ты где рос, подонок? Где воспитывался? Чему тебя в детстве учили, тварь? Кокнаром⁸⁹ торговать? Кому ты нес кокнар, у кого брал?.. Молчишь?.. Утром будешь в тюрьме, а там тебя быстро в задницу трахнут, будь уверен! Я лично позабочусь, чтоб тебе самый толстый хер достался...
Говори, у кого брал, кому нес?

— Никому не нес. Нашел, — отрешенно ответил Кукусик.

---

⁸⁷ Этноконфессиональная группа в составе курдов.

⁸⁸ Доза наркотика.

⁸⁹ Размельченные сушеные головки опийного мака, подготовленные для приготовления настоя.

Пилия с размаху ударил его по затылку так увесисто, что морфинист ткнулся носом в стол и залился кровью.

— У кого брал? Говори, гад!

— Мой, — разбитыми губами выдавил Кукусик.

— Твой? Ты что его, в кармане вырастил? У кого брал, сука? — заорал Пилия и еще раз ударил морфиниста ребром ладони по шее.

По-собачьи пригнувшись, морфинист заголосил:

— Я его имени не знаю. Там, на перекрестке, стоит...

— Так. Имени, стало быть, не знаешь... Врешь! Сейчас не то время, чтобы имени не знать! То время ушло, когда на Майдане косой Або через форточку башами торговал за копейки! Сейчас все всё знают. И ты всё знаешь. И скажешь, поверь мне! И имя вспомнишь, и дом покажешь. Сейчас и поедем туда, понял? — ледяным тоном процедил майор, а Пилия потряс наручниками:

— Видишь? Кандалы! Сейчас тебя верх ногами повесим, пару раз по яйцам дубинкой да по башке ногой — быстро и имя, и фамилию, и отчество, и кличку, и дом, и квартиру, и где бабушкины трусы лежат — все сразу вспомнишь!

И Пилия подкрепил слова новой оплеухой, а майор двинул телефонным справочником Кукусика по темени. Зубы у того клацнули, он запнулся и уронил голову на стол. Но Пилия за шиворот поднял его и как следует встряхнул.

Кукусик, выкатив глаза, залепетал:

— Какие бабушкины трусы?.. За что?.. Где адвокат? Папа-мама? Сейчас перестройка, гласность...

— Что-о? — взревел майор. — Перестройка? Вот тебе перестройка! — И он смачным жестом указал на свою ширинку, а Пилия со словами:

— Вот тебе гласность, ублюдок! — огрел звенящими наручниками морфиниста по почкам.

Тот, пискнув, повалился на пол. При звуке упавшего тела дежурный тапир открыл глаза и, обалдело оглядев помещение, опять закрыл их. Убийца Амоев, замерший на миг, продолжил свой звериный крутёж. Ботинок Пилии уже завис над морфинистом, но майор жестом остановил его:

— Подожди! Может, он одумался? Он мне, ей-богу, кажется неплохим парнем. Ну-ка, посади его за стол. Кто твой отец, Кукусик?

— Управляющий трестом... Дайте я ему позвоню! — с надеждой прохлюпал Кукусик с пола.

— Никуда ты не позвонишь, пока на наши вопросы не ответишь. Я тебя лично в подвале придушу! Ты же барыга из барыг: пол-Союза отравил! Задницу надо тебе проткнуть шампуром, а яйца в мангале испечь! Любишь печеные яйца козла?.. Будешь у нас вешалкой! — Пилия опять, теперь уже слегка, ткнул его ногой.

— Кого я отравил? Какой я барыга? — Кукусик сложил молитвенно руки, обращая с пола окровавленное лицо к майору. — Какая вешалка?

— А такая, на которую все дела вешают! Все висяки нераскрытые! — охотно объяснил майор.

— Мы все знаем, вас всех закладывает наша наседка, мы все про всех знаем, — сказал Пилия, закуривая. — Сообрази сам, как я оказался в том подъезде? И именно в

это время? Как раз на Третьем Массиве?⁹⁰ Именно в том доме, где я тебя взял? А?.. Вот так-то! Тебя просто сдали, как овцу. А ты будешь за всех срок тянуть и страдать. Тебе, дорогой, за этот кокнар как минимум семь лет сидеть... Еще и пару убийств навесим, обещаю. У нас их навалом, нераскрытых...

— У тебя дети есть? — спросил участливо майор у Кукусика.

— Да, дочка, маленькая...

— Ты еще не знаешь, что твои дружки хотели сделать... Дочку выкрасть и потребовать выкуп! — вступил майор.

— Не может быть... — прошептал морфинист.

Пилия удивился такой неожиданной импровизации, а майор продолжал развивать ее:

— Да... Мы за тобой давно следим... И сдали тебя, и дочку хотели украсть. Кстати, задержание зарегистрировано? Проведено в сводке? Ордер на обыск дома оформлен? — обернулся майор к Пилии.

— Нет еще.

— Немедленно оформить! — морозным тоном произнес майор и зашуршал бумажками.

— Не надо, не надо, очень прошу, какой обыск... — ошарашено заныл Кукусик.

Майор долгим взглядом посмотрел на него:

---

⁹⁰ Новый район Тбилиси.

— Как это не надо? Обязательно надо! — Потом, как бы раздумывая, добавил: — И все-таки жаль мне его, хоть он и сучий барыга... Зачем он должен один за всех на всю катушку отдуваться? Пусть те, кому он нес, расплачиваются.

— Дайте позвонить, — быстро проговорил Кукусик с пола, почувствовав какую-то оттепель, но майор печально покачал головой:

— Никаких звонков, запрещено!

— Как же я скажу, чтобы деньги принесли? — развел руками морфинист.

— Что за деньги? — удивился майор, будто впервые в жизни услышав это слово. — Какие деньги, ты что? Садись лучше, пиши список наркоманов! Укажи всех, кого знаешь. И кому нес. И у кого купил. Пиши, как Руставели. А дальше мы сами...

— Не бойся, твоего имени никто не услышит, — заверил Пилия взъерошенного морфиниста, поднял его с пола и усадил на стул. — Напишешь — выпустим, еще на дорожку заход дадим. А не напишешь — все, хана тебе: в тюрьме на параше гнить будешь, носки вонючие лизать! С барыгами так делают, сам, наверное, знаешь.

Майор подтвердил, серьезно покачав головой:

— Замучают, не сомневайся. У тебя губы вон какие...

Пухлые... Вмиг опетушат! Сколько у тебя отравы было? — осведомился он.

— стакан, не меньше, — ответил за него Пилия. — А может, и больше... Я еще не мерил... Утруска, усушка! — добавил он с намеком.

— Это не мой кокнар! Это вы его подкинули! — взвизгнул Кукусик, утирая кровавые сопли, но кулак инспектора снова рухнул ему на затылок:

— С кем кайфуешь? Кому нес?

После этого удара морфинист затих. Глаза его были закрыты, со лба тек пот, а из-под век струились слезы. Мелко трясая головой и посидев так в молчании (во время которого инспектор и майор обменялись понимающими взглядами), он хрипло прошептал:

— И что... И что вы с ними сделаете?

— С кем — с ними?

— Ну, кому нес... Если скажу?

— А ничего! — деланно-равнодушно ответил майор. — Скажем, чтоб деньги собрали, принесли, выкупили тебя — и все. Что мы, псы, еще делаем? Вы же нас псами называете? Собаками?

— И... Больше ничего? Не посадите? — выдавил Кукусик, не открывая глаз. — Слово даете?

Майор и Пилия опять переглянулись.

— Честное пионерское! — уверенно оказал майор, а Пилия добавил:

— Если всех наркуш сажать — места не хватит. На черта они нам?

— Ладно! — сказал Кукусик, прерывисто вздохнув. — Только меня не упоминайте. Вообще. Никогда. Майор поспешно подтвердил:

— Конечно, дорогой, конечно, о чем речь... Зачем нам тебя упоминать, нам же хуже от этого будет... — Заметив, что Кукусик пару раз боязливо взглянул в сторону клетки, где маячила фигура убийцы, он предложил: — Давайте перейдем ко мне в кабинет! Кондиционер включим, боржому выпьем, а то жарко тут. Ну и лето выдалось!

Я же говорил, что он хороший парень! — дружелюбно заключил майор, поднимаясь, а Пилия, взяв «дело», мимоходом спросил у морфиниста:

— Кандалы захватить?

— Нет, нет, зачем? — ужаснулся тот, и Пилия со звоном зашвырнул наручники в арсенал, цепко взял Кукусика за локоть, но тотчас отдернул руку и поспешно обтер ее о сорочку наркомана. — Да он весь мокрый, в ломке!

— Тем лучше! — откровенно ухмыльнулся майор.

Они втроем прошли по гулким этажам и оказались возле кабинета, на двери которого висела табличка: «Начальник уголовного розыска майор Г. И. Майсурадзе».

Пилия плюхнулся на диван, майор сел за стол и сорвал ненужный галстук, Кукусик поместился на краешке стула, заглядывая им в глаза. Он стал немного приходить в себя.

— Садись удобнее, не стесняйся, Кукусик, — сказал ему майор, доставая бумагу. — Тебе сколько листов? Три, четыре?

— Два, — неуверенно отозвался морфинист.

— На тебе пять.

Пилия, не вставая, дотянулся до сейфа и вытащил прозрачный полиэтиленовый пакетик, в котором темнело что-то вроде пятака.

Кукусик не спускал с него взгляда, как собака — с куска сахара. Пилия развернул пакетик и показал его издали морфинисту:

— Вот, видишь — опиум хороший, чистый, туркменский, не то, что твой вонючий кокнар, солома негодная! Хочешь, небось, ломку снять? Ты же в подъезде не успел еще свой заход схавать?

— Не успел. Лучше бы все схавал.

— Сдох бы.

— Дайте — увидите. Я и больше хавал.

— Молодец. Вот опиум, хороший, туркменский, — показал Пилия издали темный пятак опиума.

Кукусик, сглотнув, кивнул и уставился на руку Пилии.

— Потом, — пообещал инспектор, пряча опиум в нагрудный карман. — Вначале напиши все как следует, а потом вместе покайфуем, если вот майор разрешит! — (Майор соорудил дружелюбную мину). — И вообще, что ты с этими подонками возишься? Видишь, твою дочь украсть хотели — шутка ли? Захочешь кайфовать — приходи к нам. Здесь, в сейфе, всегда найдется заход для хороших людей. Всегда дадим! И от хулиганов защитим!

— Спасибо! — поблагодарил Кукусик.

Будучи слабым и трусливым, сейчас он вдруг почувствовал даже что-то вроде гордости: он, как равный, беседует с людьми из угро! Было похоже на сцену из видео... Что ж, действительно, если кто-то всех закладывает, то при чем тут он, Кукусик? Псы, видно, и так все знают... Что делать? Он попался. Пусть теперь соберут деньги и выкупят его. Им же лекарство нес, рисковал, к Лёвику в такую даль, на Третий Массив, потащился... Пусть соберут! Другого выхода Кукусик не видел и успокаивал себя тем,

что и так все известно. Не сидеть же ему, в самом деле... А собаки без денег не отлипнут...

Как бы отвечая на его мысли, майор придвинул к нему бумагу:

— Не бойся: все строго между нами. Никто ничего не узнает. Пиши. Потом снимешь ломку. Болят, небось, руки-ноги?..

Пилия отщипнул от опиума крохотную крошку и кинул на стол. Кукусик прямо со стола с хрипом слизнул ее.

— Пиши подробно: с кем кайфовал, когда, где. У кого покупали, кому отдавали, почем... Адреса, имена, телефоны, клички. А мы выйдем, чтобы тебе не мешать... Будь умницей, Кукусик, и не ищи приключений на свою задницу. В обиду не дадим, не оставим! — подмигнул майор и направился в коридор.

Пилия, кинув еще крошку и прихватив со стола бутылку «Боржоми», вышел следом. Закуривая, спросил у майора:

— Что будем с этим Амоевым делать?

— Подождем до утра. Я уже говорил с его отцом. Он должен утром принести деньги. Тридцать пять тысяч...

— Что?! Всего-то?! За убийство?.. — уставился на него с раздражением Пилия.

— Тридцать пять утром и столько же — вечером, всего семьдесят, — неохотно пояснил майор. — Поделим на троих — тебе, мне и начальнику.

Пилия проворчал что-то вроде «знаем этого начальника», но майор дружески положил пухлую ладонь ему на плечо:

— Ты же в курсе, как хорошо иметь дело с езидами — ни тебе звонков, ни ходатаев, только деньги — и все. А еще говорят, что они жадные!

— Жаднее наших никого нет! — быстро ответил Пилия, весь вздуваясь от злости: неделю назад прямо из рук ушел большой куш. Позвонили — и дело пришлось даже не закрыть, а захлопнуть.

— Отец этого Амоева — старший бригадир дворников, — сообщил майор. — Плакал у меня в кабинете: «Пять сыновей имею — и все по тюрьмам сидят, хоть этого оставьте, одного, для матери!..» Подождем до утра, а там решим. Да, я всегда говорил: езидов, курдов, греков, армян лучше всего ловить — сразу деньги на стол выкладывают. А от наших поди отбейся — чей-то сын, внук, племянник или даже дедушка, надо отпускать. Нет, лучшее место на свете — начальник милиции где-нибудь в Глдани или ТЭВЗе⁹¹, где одни черные падлы гнездятся!

В коридоре майор направился в туалет, а Пилия вытащил опиум, украдкой закинул в рот и запил маленькими глотками из бутылки. Потом поболтал через открытое окно с дворником, вздумавшем ночью спяну или по бессоннице мести двор милиции.

Когда они вернулись в кабинет, список лежал на столе.

Получив горстку своего же кокнара, Кукусик сжевал его без воды и отправился в клетку к убийце, окрыленный обещаниями, что завтра («Как только придет главный начальник!») его выпустят и дадут «на дорожку» опиума. А майор и инспектор склонились над бумагой и начали читать, изредка обмениваясь репликами...

Прочитав весь список, Пилия удовлетворенно кивнул:

— Ну, тут все ясно — будем действовать, как обычно. А с Кукустиком что делать?..

---

⁹¹ Новые районы Тбилиси.

— На срок пускать — что же еще? — удивился майор.

— Ты же слово дал! — криво усмехнулся Пилия.

— Какое еще слово, ты что, рехнулся?

— Рехнулся не я, а ты! Разве можно его упускать? Он же душой стукач, разве не видно? Я из него сделаю главный передатчик! — сказал Пилия. — Азбука Морзе!

— Кто к нему после этого приблизится? — указывая на список, возразил майор. — Он же по горло в дерьме!

— Выгородим, не упомянем... Зачем резать курицу, золотом какающую? В общем, это мое дело. Тебе не все равно?

— Делай что хочешь, — пожал плечами майор. — И не лень тебе возиться? Стукачей в городе больше, чем морфинистов!

— Не ты ли говорил, что в стукачестве — будущее нашей работы? Зачем бегать, искать, вынюхивать, сидеть в засадах? Может, лучше спокойно пиво пить и ждать, когда тебе позвонят и сообщат, когда, где и кого вязать?.. Еще один не помешает... Кстати, дай несколько обысковых ордеров.

— Я же давал тебе недавно! Ты что, их вместо туалетной бумаги употребляешь? — удивился майор.

— Кончились, — отрезал Пилия. — Бумажек жалко? Я сам их на ксероксе распечатать могу! — севшим голосом добавил он, расчесывая грудь от начавшего давать о себе знать опиума.

— Просто странно, — окрысился майор, но вынул из ящика пачку чистых ордеров, предпочитая не связываться с Пилией.

Инспектор сгрёб бумажки:

— И список дай сюда! Я, может, еще вернусь, поработаю с ним...

Майор без слов отдал и список. Набрасывая на плечи кожаную куртку, рассовывая по карманам джинсов сигареты, бумаги, ключи, оружие, Пилия поинтересовался:

— Ну как, прошла у тебя голова после голубого боржома?

— Какого боржома? — не понял майор.

— Которым тебя в арсенале Гита угощала...

— А-а... Голубой боржом! — захохотал майор и долго еще после ухода Пилии улыбался и бормотал про себя: «Голубой боржом! Чего только не придумают! Голубой боржом, а, черт побери! Хорошо!..»

2

Продрав глаза и убедившись, что на работу в редакцию он опоздал, Ладо остался лежать в постели. Мучило похмелье. Мысли слепо шевелились в гудящей голове. В последнее время он совершенно выбился из колеи: кололся и пил. Дошло до галлюцинаций: недавно, стоя на чьих-то похоронах, он вдруг увидел рядом с собой своего лектора, умершего два года назад. Лектор так неподвижно смотрел в глубь подъезда, откуда вот-вот должны были вынести гроб, что не ответил на приветствие, которое невольно вырвалось у Ладо. А Ладо, поглазев на него, вдруг осознал, что перед ним покойник. В страхе поспешил прочь, но, запутавшись в кустах, упал. Его вытащили и увели в какую-то квартиру, где пожилая женщина в черном поила его водой и оттирала виски уксусом, приговаривая:

— Несчастные, больные... У меня племянник тоже... эту наркотику... Жаль вас, потерянных...

Мысли съехали на сегодняшний день, вяло поковырялись в нем. Все перспективы — на нуле. Опять жить? Зачем? Какой смысл? Все надоело. Ничего не светит. Все враждебно. Денег нет и не предвидится. Наркота негодная, да и по цене уже недоступна. Чего ждать?.. Семья?..

Жена молчит, но молча ненавидит. Сын? Может, для него будет лучше, если такой отец умрет... Что видит ребенок?.. Одни ссоры, склоки и прочую дрянь. Родственников полно, с голоду умереть не дадут... А как покончить?.. Надо бы пистолет у кого-нибудь взять, да кто даст?.. Вот у Зуры наверняка есть...

Зура, бывший одноклассник, приволокся вчера вечером, как обычно, неожиданно. Сидел до ночи, пил чай, чесал густую бороду и полоскал мозги про то, что пора скинуть коммунистов и взять власть в свои руки. Ладо было наплевать, кто там шурует в Доме Правительства, а Зуру это волновало. Перекладывая сванскую шапочку по столу, он серьезно перечислял и подсчитывал: танки можно захватить на базе в Ахалкалаки, там охрана гнилая, за деньги сама пригонит, куда скажешь. Автоматы надо покупать в России — там дешевле. Наемников на вербовать, если своих не хватит. Разом перекрыть все точки и центры, чтобы осадить собак, забывших родину, дом и хозяина. Потом перешел к любимой теме: с какого времени то или иное княжество можно считать составной частью страны? И до какого времени считать его свободным? И как эту свободу понимать?

— Текст принес? — перебил его Ладо.

Зура передал несколько страниц. Он писал повесть про древние времена и давал Ладо по главам на правку. По слова Зуры, большая часть была готова, осталось несколько глав, концовка. Странно! Пишет о старом, а беспокоится о будущем!.. И много таких. Ладо как-то попал на их сходку (не было места уколотся, и он

попросился к Зура в ванную). Пока готовил раствор, слышал краем уха, как Зура и его приятели вели степенные беседы о свободе, рабстве, о выходе из империи, если надо, немирным путем. Шли подсчеты бронемашин, снарядов и ресурсов для свержения коммунистов. «Грузия от моря до моря!» — шуршали они линейкой по карте, измеряя расстояние от Понта до Каспия...

Ладо попытался вновь заснуть, но затрещал телефон. Его любовница, Нана.

— Подожди! — прошептал Ладо и вышел посмотреть, нет ли кого в квартире. Пусто. Жена — на работе, мать — за покупками, сын — в школе. Он вернулся к телефону.

Нана была очень раздражена. Оказывается, вчера она весь вечер просидела в квартире уехавшей подруги, ожидая его, а он в это время сидел в мастерской у Художника, ожидая Кукусика с кокнаром. Но Кукусик исчез. В итоге — ни кокнара, ни Наны. Она злобно напомнила ему, что такое происходит не в первый раз, и ее терпение подошло к концу:

— Мне эти твои наркоманы неинтересны. Кукусики-Мукусики!.. Я тебя жду, жду, а ты...

— Послушай, я же не виноват, что этот проклятый Кукусик куда-то провалился! — огрызнулся Ладо. — Я и так умираю, напилась потом... А еще ты меня грызешь! Мне плохо!

— А мне, по-твоему, хорошо?! — взвилась Нана.

Последовали привычные упреки в эгоизме, хамстве, жалобы, угрозы. Он равнодушно внимал (arçh) им, от всей души желая, однако, чтобы Нана сейчас оказалась рядом. Он так и сказал ей.

— Да я прекрасно знаю, чего тебе от меня нужно, — вздохнула она. — Только одного! Знаю! Хотя и этого, видно, уже не надо, раз вчера не явился... А могли бы побыть хоть немного по-человечески, в квартире... — Затем она заявила, что больше не собирается выбегать «на часок», что она не шлюха по вызову, что все это ей осточертело: — Я хочу семью, детей, свой дом, а вместо этого, как собачонка, бегу, куда поманишь! Все знают, что я твоя любовница! Пальцами показывают! А я хочу жить нормально!

— Но что же делать? — спросил он, окончательно просыпаясь и сознавая справедливость ее доводов.

— Раз ты все равно не собираешься на мне жениться, тогда будем считать, что я свободный человек и могу делать, что хочу! — заключила она металлическим голосом.

— Давай, делай, запретить не могу...

Она недобро засмеялась:

— И сделаю! И так сделаю, что ты, мой милый, даже и не узнаешь никогда! И получше тебя есть. И с деньгами. И не вечно больные, как ты... Раз уж я и так опозорена, раз ты сделал меня шлюхой, лучше мне стать любовницей какого-нибудь дельца... Хоть денег соберу на будущее!

— Да какой шлюхой я тебя сделал?! Ты в своем уме? Мало было у тебя до меня? Не пугай! — начал старую песню Ладю, зная, что она права, а он опустил и балансирует над ямой.

Его участь незавидна: цена укола равна месячной зарплате Ладю... Это же — как чума и холера... Предположим, решил не колотиться, сбросил ломку, но вот звонят, говорят, что в городе появилось хорошее лекарство, можно выгодно купить — и все!

Хватаешь последнее, занимаешь у соседей, воруешь у родителей, отнимаешь у сына, клянчишь у черта-дьявола, бежишь, берешь, колешься, садишься на иглу — и пошел по новой... А тут еще Нана с упреками!

А та продолжала на повышенных тонах:

— Посуди сам: мне тридцать лет, у меня ничего нет, а я сижу и жду, как дура, когда ты потащишь меня в какую-нибудь заплыванную дыру, вроде подвала этого недоноска Художника, и потрахаешь в грязи, причем за это время три раза постучат и два раза позовут со двора пьяницы и морфинисты. Все! Я так больше не могу! Жизнь проходит, мой милый! Завтра ты найдешь себе новую, молодую девицу, а меня выкинешь, как тряпку! Нет уж, лучше я сама тебя брошу, пока не поздно!

Вдруг с улицы донесся голос Серго Двали. Ладо сказал:

— Извини, подожди, кто-то зовет, — накинул халат и спустился в подъезд.

Серго обтирал платком лысую голову:

— Слушай, Ладо... Такое дело... Там в машине Нугзар и Сатана, оба в ломке, все от них прячутся... надо что-нибудь найти для них, а то не отстанут... Все объездили — нигде ничего нет. Одна дырка осталась — Рублевка на Авлабаре⁹² Ты можешь зайти к нему? Тебя он не боится. Сходи к нему, возьми, ради бога, а то они меня съедят. Мне Рублевка не дает, я ему много задолжал, а тебе он даст, тебя он уважает...

Ладо совсем не хотелось встречаться с вором и бандитом, но на улице хлопнула дверца машины, и в подъезд вошел Сатана.

— Ну что, есть? — спросил он у Серго, не здороваясь с Ладо и не глядя на него.

---

⁹² Старый район Тбилиси.

Серго растерянно пожал плечами. По его лицу Ладо понял, что все это ему очень не по душе.

— Можешь взять лекарство? — уставился Сатана в упор.

— Могу, если есть.

— Поехали, — коротко приказал Сатана.

— Сейчас, халат переодену...

— Не надо! — И Сатана крепко ухватил Ладо за руку. — Так поедем.

— В халате? — удивился Ладо, чувствуя, как лапа Сатаны впивается в его локоть.

— В халате даже лучше. Если что, скажешь: сосед, зашел за сигаретами. Давай, давай, поехали!

И Сатана, схватив другой рукой Серго, силой поволок обоих на улицу.

В машине, на заднем сиденье, полулежал Нугзар. Он хрипло дышал, утирая лоб и сплевывая прямо на пол. Увидев Ладо, он что-то неопределенно пробурчал и плотнее натянул на плечи чехол, сорванный с сиденья. Его трясло.

По дороге Сатана материл Серго и пару раз довольно сильно хлопнул его по лысине (Серго имел несчастье когда-то учиться с Сатаной в одном классе). Нугзар, разлепив губы, спросил:

— Думаешь, есть у барыги лекарство?

— Кто его знает...

— По сколько он пускает?

— Было по полтиннику чек.⁹³ На двоих идет.

— Вот сучья морда! — Сатана, в очередной раз обматерив Серго, с силой ударил лапой по бардачку, а Нугзар покачал головой, сплюнул:

— Это вам один на двоих, а мы на такой дозе сидим, что мне одному и пяти чеков не хватит. Что за время! Что за жизнь пошла! Раньше спрашивали — сколько человек один чек ширяют, а теперь спрашиваем — сколько чеков надо одному человеку ширнуть! Голяк пришел! Где он держит лекарство? — через некоторое время спросил Нугзар.

— Не знаю.

— Как не знаешь? Ты же заходишь к нему, берешь у него, колешься с ним — и не знаешь, где у него лекарство спрятано? — повысил голос Нугзар.

Ладо не понравились эти намеки. Он ответил:

— Я колелся с ним всего два раза, по вынудиловке... Кроме меня, туда еще сто человек заходит!

— Ну, вот когда ты два раза заходил и колелся, откуда он доставал лекарство? — начал въедаться Сатана.

«Тут надо следить за каждым словом!» — подумал Ладо.

— Тогда он из холодильника вынул. Готовый раствор в пузыре.

— С кем живет эта гнида?

— С женой и сыном.

---

⁹³ Расфасованная порция наркотика.

— У-у, знаю я его породу!.. — прорычал Сатана и шелкнул Серго по лысине. —
Давай быстрее, козлина, умираем совсем!

Когда они приблизились к дому Рублевки, Сатана засуетился, вытащил из-под сиденья наган и сунул его в задний карман брюк. Тут до Ладо дошло, что именно они собираются делать.

— Кинуть его хотите? — спросил он, стараясь голосом не выдавать недовольства от предназначенной ему роли, — после кидняка он, ясное дело, потеряет Рублевку. Может, последуют и более крупные неприятности.

— А что же, бабки этой падле платить?! — возмутился Сатана, крутя по привычке клок волос на своей лохматой голове. За этот клок, торчащий в виде рога, а также за взбалмошный упрямый характер его еще в школе прозвали Сатаной.

— Ну и дела... — пробормотал Ладо.

— Что такое? — захрипел Нугзар.

— Могли бы хоть предупредить...

— Кого? Тебя? Отчеты тебе давать?! — злобно застыл Нугзар. — Значит, так... Серго сидит в машине и не выключает мотора. А ты позвонишь — и все. Дальше тебя не касается. Понял?

— Понял, — ответил Ладо, чувствуя холодок на спине. Рублевку он, конечно, потеряет...

В нужном месте Серго остановил машину.

— Сделаешь один? Или пойти с тобой? Трясет меня сильно, — сказал Нугзар.

— Обижаешь... Финку только дай.

Когда они вошли в подъезд, Сатана шепнул, обдав Ладо спиртным духом:

— Смотри, без глупостей! Не то голову отрежу! Звони! — и встал в стороне от обшарпанной двери.

На звонок долго не отвечали. Ладо в душе надеялся, что дома никого нет. Но вот раздалось шарканье, потом тишина — смотрели в глазок — затем стук упавшей цепочки, щелчок замка, и дверь приоткрылась. Ладо замешкался. Сильный толчок занес его в квартиру. Он споткнулся о порог и рухнул на пол. Сатана, кинувшись к Рублевке, резаным ударом свалил его с ног, ботинком наступил на руку и, приставив финку к горлу, хищно просипел:

— Лежать! Молчать! А то прикончу на месте! А ты осмотри квартиру, кто еще есть.

Ладо на деревянных ногах обошел затхлые комнатенки с облезлым ковром на стене. Никого. На галерее у шкафа жался мальчик.

— Никого. Сын.

— Дверь запри! — приказал Сатана и волоком, за шиворот, потянул Рублевку по полу в комнату. Ладо, не зная, что делать, поплелся в галерею. Из комнаты неслись звуки ударов, звон пощечин, брань Сатаны:

— Быстро! На стол все! Скорей! Лекарство сюда, на стол!

Сын Рублевки, мальчик лет десяти, побелев от ужаса, замер, слушал гнусную брань, глухие толчки и вопли Рублевки:

— Нету, нету! Ничего нету! Это не мое было, это чужое! Чарликино лекарство было, клянусь! Чарлик приносил, прятал тут, я ничего не знаю! Его опиуха!

— Не шути со мной — голову разнесу! Все сюда, на стол! — рычал Сатана.

Что-то звенело и падало. Рублевка визжал громче и громче:

— Нету, ничего нету! Кончилось! Ребенком клянусь, кончилось, нету!

— Ах, ребенком клянешься! — зловеще крикнул Сатана, ворвался в галерею, схватил мальчишку и поволок его в комнату, кинув через плечо: — И ты тоже сюда...

Ладо повиновался. В комнате, среди опрокинутых стульев и разбитой посуды, на скрипящей кушетке извивался Рублевка.

— Нету, значит? Сейчас увидим! — Бросив ребенка, Сатана уставился на Ладо: — Продавал он тебе лекарство? Отвечай!

Тот промедлил с ответом и тотчас получил ощутимый удар в челюсть.

— Отвечай! Или вы заодно?

— Продавал, — ответил Ладо.

— Ты слышал? — еще громче завопил Сатана и начал наносить Рублевке короткие, незаметные, но увесистые удары кулаком. — А еще ребенком клянешься, сучий потрох! Сейчас тебе конец! — свирепо и торжественно провозгласил он, вытаскивая наган из кармана. — Последний раз спрашиваю — где лекарство?!

Рублевка что-то вопил. Тогда Сатана обернулся к мальчику, схватил его за волосы, крикнул:

— Отвечай, где лекарство! — и угрожающе занес нож.

— Оставь его! — закричал Рублевка. — Все отдам — его отпусти, зверь!

— Давно бы так! — процедил Сатана и оттолкнул мальчика. — Неси!

Тот убежал в галерею, а Рублевка пополз к гардеробу, покопался в нем и, не вставая с колен, вытащил из белья несколько полиэтиленовых пакетиков, чеков, в которых

чернели пятна опиума. Сатана оттолкнул его, вывалил всю стопку простынь — и на пол посыпались другие пакетики.

— Этого мало! Где еще?

— Нету больше. Убей, нету... — канючил Рублевка, сидя на полу и размазывая кровь по лицу.

— Убью, не сомневайся! Давай, Ладо, включай утюг — он думает, мы тут шутки шутим, из-за двух чеков пришли. Сейчас убивать будем! Сперва тебя, потом — сына...

И Сатана, склонившись над Рублевкой, стал запихивать дуло нагана ему в рот. Рублевка, мыча, вырываясь и по-собачьи мотая головой, пополз к колченогой тумбочке и вытащил из нее банку из-под сметаны, залитую черной массой. Сатана велел ему собрать чеки, разбросанные по комнате, и сложить туда же, в банку.

Пока Рублевка, оттирая кровь, собирал чеки, в квартире стояла тишина, только слышалось хриплое дыхание Сатаны, шорох пакетиков и всхлипывания мальчика из галереи. Рублевка дрожащими руками протянул банку Сатане. Тот глазами указал на стол. Барыга поднялся с колен и поставил банку на стол. Он тоже всхлипывал, судорожно икая.

— А теперь деньги! — приказал Сатана и взял двумя пальцами Рублевку за кадык.

— Какие деньги? — успел пискнуть он, но Сатана свалил его с ног, прижал подошвой его щеку к полу, а лезвием финки пощекотал его затылок:

— Где деньги, падаль?

Рублевка в предсмертном ужасе клокотнул что-то.

— Где? — шепотом спросил Сатана, не отрывая ножа от мелко дрожащего затылка.

— Там, там! — засипел Рублевка. — В столе, на кухне...

Сатана поволок Рублевку на кухню. Послышался стук открываемых ящичков, звон вилок и ложек. Сатана вернулся, на ходу просматривая купюры. За ним плелся Рублевка, бессильно опустив руки и неся какую-то чушь:

— Никогда не знал... У меня ничего, это все Чарлики — но... Артуркино... Откуда у меня лекарство? Что мне Чарлику отвечать? В глаза не видел...

— Врешь, все это твое, — пряча нож, сказал Сатана и, взяв банку, пригрозил: — Чтоб молчал, сука, а то вернусь и перережу всю семью!

Они уже были в прихожей. Вдруг Рублевка кинулся на колени:

— Сатана, оставь пару чекушек, я умру в ломке, прошу тебя, оставь хоть пару!

Сатана, не глядя, вытряхнул из банки на пол пару пакетиков...

Потом была какая-то страшная хата в Сололаки⁹⁴, разбитый шприц, хрипы Нугзара, охи Сатаны в очередном приходе, его севший шепот, которым он хвалил лекарство и говорил Ладо, что барыгу они кинули вместе, и теперь самое время повеселиться, что Ладо не должен обижаться на него за удар в челюсть — так было надо и так лучше, пусть Рублевка думает, что не он один пострадал, что они заставили Ладо это сделать — теперь Ладо не потеряет барыгу и всегда сможет обратиться к нему, если надо.

— Ну, извини, если сильно получилось, — в опиумном угаре расчувствованно лез он извиняться и целоваться. — Думаешь, мне мальчишку мучить было с понта? А что делать, если фатер-барыга не раскалывается?

---

⁹⁴ Старый район Тбилиси.

От лошадиных доз Ладо и Серго были не в состоянии отвечать и полуспали с горящими сигаретами в руках (хотя будто видели сквозь закрытые веки), пока все не померкло в блаженной мгле.

3

В подвальной мастерской у Художника ожидали опиум. Человекообразный Черный Гогия, двухметровый бывший баскетболист, плашмя лежал на кушетке, не шевелился. Руки свисали до пола. Ботинки упирались в стену. Лысый Серго Двали пытался читать газету, но поминутно складывал ее, смотрел на часы, перебирал в портфеле бумаги, вытирал потную лысину комком платка. Он был инструктором райкома и вечно куда-то опаздывал.

Директор магазинчика «Ткани» на Дезертирском базаре, Нодар Баташвили по кличке Бати, тщательно выбритый и холеный, накручивал телефонный диск, с неприязнью поглядывая вокруг холодными глазами.

Рыжий Арчил Тугуши, работник ВЛКСМ, время от времени повторял, что он пропускает уже второе заседание, его наверняка разыскивает начальство и надо позвонить вахтеру.

— Да ты на себя посмотри, кому ты нужен! — отвечал на это Бати, с издевкой указывая на сползшие с задницы Арчила джинсы и не подпуская его к телефону.

Что-то прибирала на загаженной кухне женщина, которую все звали Анкой.

Сам Художник, нищий любитель дармового кайфа, копался в углу. Он был из тех, которые питаются остатками чужих пиршеств, расплачиваясь за это своей хатой, где обычно собирались, ждали, варили из кокнара героин, кололись. Когда все уходило, он

заново переваривал остатки, выжимая для себя какие-то крохи второй свежести: «вторяк» кайфа практически не давал, но ломку снять на время мог.

Все были удручены. Несчастья сыпались одно за другим. Вначале, несколько дней назад, пропал с деньгами Кукусик — поехал за кокнаром и не вернулся. Потом Рублевка, их обычный поставщик, был избит и ограблен. А теперь вот приходилось мучиться в ломке, ожидая Ладо и Гугу, которые отправились за Красный Мост, в Азербайджан, к татарам, наобум — авось что достанут.

Время от времени кто-нибудь вполголоса ругал Нугзара и Сатану: кинули Рублевку — а остальным что теперь делать?! Всех в логе оставили! Наконец Серго окончательно рассердился, потому что за этот кидняк винили в основном его. Блестя лысиной, он заявил, что во всем виновата советская власть:

— Всюду дефицит! Было бы лекарство — стал бы я Ладо беспокоить? Или привязались бы эти бандиты ко мне? А так... Да они просто не выпускали меня из машины — и все!.. Вы что, Нугзара не знаете?.. Сатану?.. Да и кто, в конце концов, этот вонючий Рублевка? Барыжная рожа, мать его!

— Рожа-то он рожа, но вот видишь, теперь без лекарства сидим! — злобно начал точить его Бати. — Нугзар и Сатана сейчас по грамму делают, а мы сидим и хер сосем!

— Ты, может, и сосешь, а я просто жду! Да что ты ко мне привязался? Я, что ли, Рублевку кинул? — окрысился Серго. — Или запретишь бандюгам барыг кидать? Кинули — и все. Ни тебя, ни меня не спросили!

— Не надо было им вообще барыгу показывать! Не в свое дело сунулся!

— Не показывать? — повисил голос Серго. — Вот я бы посмотрел на тебя, как это ты вору в ломке барыгу не покажешь! Я припарковался, хотел «Боржом» купить, Сатана меня заметил — и все.

Художник, желая унять спор, поинтересовался, куда они отправились после кидняка — он был немного обижен, что они не приехали к нему, и мысленно облизывался, представляя, сколько «вторяка» осталось бы после них.

— Мы уже ехали к тебе, но по дороге Сатане взбрело в голову ехать колоться в какой-то подвал, где ему первый раз в жизни сделали морфий... Это где-то наверху, около ресторана «Самадло»... Можно прямо в горы уйти по тропинкам... Какая-то комната, карманники, карты, водка, грязища, вонь... Ангидрида совсем мало было, иглы старые, тупые, гнутые, с заусенцами! Воды нет, шприц треснутый, пузырь грязный, выпарить ангидрид не на чем — ни миски, ни тарелки чистой! Щипачи стаканами чачу пьют! Всюду объедки, окурки, водка разлита, пьяные дети под столом дерутся. В общем — конец света! Адский ад!

— Сколько забросили варить? — поинтересовалась из кухни Анка.

— Не знаю, у них заход лошадиный. На мазут было лекарство похоже. Черное, как нефть! — Серго махнул рукой. — Эти звери себе по четыре захода вмазали, я и Ладо всего разок по два куба пустили — и чуть не подошли! Я потом дома весь вечер около унитаза провел. Наизнанку выворачивало, даже дети спрашивали: «Что с тобой, папа? Опять отравился пирожками?» — а жена, кобра, говорит им: «Да-а, что-то ваш папа часто травиться стал пирожками уличными!» А мать только сидела и плакала...

В это время Черный Гогия заворочался и оглушительно икнул. Из его громадного носа лились сопли, глаза были полны слез. Он взревел, кашляя и захлебываясь мокротой.

— Чихает! — с уважением оказал Тугуши, опасливо поглядывая на гиганта.

Переждав, все опять обратились к Серго:

— Ну, дальше!

— Что дальше?.. На прощание дали нам с Ладо по чеку и исчезли... Я свой чек наутро сделал, — поспешил подчеркнуть он, увидев возникший на лицах плотоядный вопрос. — Уж как Сатана бедного Рублевку бил!.. Сам я не видел, в машине сидел, но Ладо рассказывал... Ребенка за волосы в воздух поднял, чуть не прирезал!

— Подлец! — сказал Художник возмущенно.

— Правильно. А что делать, если барыга не раскалывается? — важно заметил Тугуши, на что Бати засмеялся:

— Да ты, клоун, хоть раз в жизни живого барыгу видел хотя бы издали, специалист херов?

Художник тоже накинулся на Тугуши:

— Что правильно? Что правильно? Ты свихнулся? При чем тут ребенок? Он-то в чем виноват?

— В том и виноват, что сын барыги, — отозвался Тугуши.

— Сын за отца не отвечает. Это еще ваш кумир сказал.

— Сталина не трогай! При нем порядок был и морфий в аптеках продавался! — возмутился Тугуши.

Тут Черный Гогия, сев на кушетке, тяжело дыша и загнанно озираясь по сторонам, жестами попросил воды. Он явно не понимал, где он. Анка принесла ему стакан, но он после первых же глотков опять начал икать, потащился в туалет, где начал блевать так

зычно и гулко, что Художник поспешил закрыть окна: соседи услышат! Но Бати заставил открыть их снова:

— Задохнемся! Будто твои соседи не знают, что у тебя творится! Зайдут десять нормальных человек — и вываливаются через час с красными мордами, как задницы у павианов. Один раз вызовут на нас ментов, попомните мои слова! Открывай, задохнемся в этом карцере!

Разговор опять вернулся к Рублевке. У него они давно брали лекарство, и всегда все было в порядке, Рублевка всех устраивал — быстро, тихо, надежно. Но вот кинули его, и надо искать нового.

— Еще, оказывается, Рублевка после кидняка выпрашивал у Сатаны лекарство, ломку снять, — сообщил Серго, тщательно обтирая платком шею и голову. — Хотя чему удивляться? Помню, когда у Чурчхелы мать повесилась, он все равно пришел на стрелку и тоже выпрашивал у всех лишний заход — мол, мать повесилась, пожалейте!

— Из-за него она и повесилась, между прочим!

— Где сейчас этот Чурчхела?

— Кто его знает? Подох, наверное, где-нибудь... Он же все на Украину за кокнаром ездил...

Опять вспомнили Сатану и Нугзара — гуляют, небось, с бабами, колются, видео смотрят, фирму курят, а ты сиди тут и жди, когда от татар приедут... Привезут ли еще?.. Неизвестно.

Из туалета неслись харканье и хрюканье. Потом Черный Гогия вылез и обвел всех бессмысленным взглядом из-под черных, сросшихся бровей. Его спортивная куртка была вся загажена.

— Уф-ф-ф... — протянул он тоскливо, делая суставчатыми мосластыми руками какие-то движения и повалился на кушетку.

— Что с тобой, Гогия? — забеспокоились все.

Труп был тут никому не нужен. Один Бати безучастно смотрел на мучающегося гиганта.

— Ох и ломает его! — пожалела Гогию Анка, мокрой грязной тряпкой отирая с него блевоту.

— Где же они, в конце концов?! — встревожено произнес Серго, меря мастерскую шагами. — У меня совещание в четыре. Как я там в ломке буду сидеть?

Что-то вспомнив, он кинулся к телефону, почти вырвал его из рук Бати, долго набирал номер, так же долго просил кого-то позвать, ждал, опять долго просил кого-то кому-то что-то передать. Бати принялся ругать бандитов:

— Кинули — и все! А мы? Мне тоже в торг надо... Сколько, кстати, денег дали Гуге и Ладю?

Художник принялся считать:

— Гогия дал триста рублей. Тугуши — сто. Серго — свои сто и пятьсот чужие. Анка — пятьдесят. У самого Туги был чужой столярник. И ты дал сорок три...

— Сорок три? — возмущенно переспросил Тугуши, вертя рыжей головой. — Уж и не помню, чтобы Бати хоть раз положил что-нибудь круглое! Всегда у него то двадцать семь рублей, то двадцать восемь... Сегодня вот сорок три. А сам миллионами ворочает у себя в магазине! Как ни войдешь к нему — полки пустые, покупателей нет, а продавцы столярники считают...

— Тебя не спрашивают! — огрызнулся Бати. — За своей задницей следи!

— Как это меня не спрашивают? А заход будешь требовать полный! — закипятился Тугуши.

— Да кто ты такой, сопляк, чтобы мои заходы считать? — Бати встал вплотную к Тугуши. Он не любил Тугуши, как, впрочем, и всех остальных на свете.

— Хватит, без вас тошно! — попросил Серго.

Минут двадцать все в молчании бесцельно бродили по подвалу. Самое страшное — ждать. Намного легче бегать, ездить, искать самому, чем сидеть и ждать, ждать, ждать...

Тут Черный Гогия со стонами попросил его поднять. Тугуши и Художник потащили его в туалет, сгибаясь под тяжестью громадной фигуры, обвисшей, как труп. Одна рука гиганта волочилась по полу, другой он цеплялся за шеи парней, хлюпая носом и пуская слюни. Лицо его искажала идиотская улыбка, но потухшие глаза были угрюмы и злы.

— А когда они уехали? — тоскливо спросила Анка.

— Да часов шесть, не меньше...

— Может, они в Гянджу дернули?

— Они к Сайду собирались, в Казах, — уточнил Художник.

— К Сайду?.. Да у него лекарство негодное, — поморщился Бати.

— Кто тут уже о кайфе думает?! Лишь бы ломку снять, — отозвался Серго. — И что за жизнь проклятая?! Даже наркотиками не могут обеспечить население!.. Спичек — нет, пасты — нет, мыла — нет, кайфа — нет! Одна перестройка кругом недоделанная... Ее не хватало! Раньше хоть лекарство было! А сейчас ничего нет!

В туалете что-то гроыхнуло, упало. Доштатый пол мастерской вздрогнул.

— Гогия наворачнулся! — поспешил на шум Художник.

Из туалета доносились стоны. Потом вылез Черный Гогия. Качаясь, он по стенке дотащился до кушетки. Ежился, вздрагивал, деля руками такие движения, будто что-то набрасывает на себя. Его бил озноб, и кушетка скрипела под его громадным телом.

В этот момент раздался стук в дверь. Художник кинулся открывать. На пороге возник мужчина в возрасте, одетый в белоснежный костюм и черное шелковое кашне с узорами. Он снял темные очки, оглядел мастерскую, нашел глазами Серго и спросил у него упавшим голосом, брезгливо не переступая порога:

— Не приехали еще?

— Пока нет... Ждем.

Мужчина в растерянности сложил дужки очков.

— Что же делять? И не звонили?

— Нет.

— Клянусь двумя внуками, никогда в жизни больше с вами не свяжусь!

Мальчишки! — покачал он седой головой и, не слушая объяснений Серго (это был его знакомый, какой-то чин из Совмина), вышел, громко хлопнув дверью и бросив напоследок: — Я буду у себя в кабинете.

— Рассердился! — сказала Анка.

— Рассердился, ничего себе! Пятсот рублей дал, а лекарства нет. Вы бы видели его компанию — все уже дедушки, на тысячи берут... Сейчас, видно, у них кончилось, вот и обратился ко мне. А я подвожу, неудобно, — проговорил Серго.

— Да ты просто сломать оттуда надеялся, а лекарства нету и ломать неоткуда! — злорадно заметил Бати, опять берясь за телефон и передразнивая Серго: — «Неудобно»!

Серго махнул рукой, ничего не ответил. Все ходили из угла в угол. Изредка кто-нибудь приближался к окнам и с тоской осматривал пустой двор, где суетились воробьи, валялись разморенные кошки и две женщины развешивали белье на веревках. Разговаривать ни о чем не хотелось. Бати от нечего делать рассматривал картины на стенах, которые потускнели и местами даже закоптились от бесконечных варок.

— Продаешь их? — спросил он наконец. Художник замялся.

— Охота тогда тебе их малевать! Кому они нужны?

— Он для себя рисует. Что ты понимаешь?! — вступилась за Художника Анка.

— Ох, ты тут большой специалист по кларнету! Будешь еще много рассуждать! — злобно оборвал ее Бати.

— В живописи она мастер! — засмеялся Серго. — Ты спроси ее, куда она дела рисунки Гудиашвили, которые тот дарил ее бабке, известной пробляди?

— Куда она могла их деть? Проширяла, наверное...

— Она сделала с них копии, а подлинники продала евреям, которые в Израиль сваливали. Так?

— Так, — подтвердила Анка, и улыбка возникла на ее иссохшем лице. — Потом в Азию поехала, в Бохардын... Ну и ширилась же я там полгода!.. Прямо в маковом поле!

Все опять стали подходить к окнам, всматриваться в пыльных кошек, слушать, не грохочет ли машина Туги, которую по глушителю было слышно за версту. Духота

стояла адская. Сырые стены не давали дышать. Из кухни воняло. Ожидание и неизвестность невыносимы. Вдобавок нет воды, туалет смыть нечем.

Так прошло еще около часа.

Вдруг Анка, стоящая у окна, крикнула:

— Приехали!

Все с грохотом повскакали, кинулись к окнам. Действительно, из запыленной машины устало вылезали Туга и Ладос.

— По рожам видно — пустые! — со злобой определил Бати.

— Не каркай! Неизвестно... Вон Туга будто улыбается!

— Какой там улыбается! Это у него в ломке мускулы не держат, — объяснил Тугуши.

— Хмурые идут оба, хму-у-рые...

— Плохо дело...

Войдя в подвал, Туга швырнул на стол деньги.

— Пролет. Никого нет. Сайд уехал в Кисловодск отдыхать. Вагифа забрали. Курбан в больнице, Сабира не нашли, Абдуллу ждали три часа — ничего не принес. На Красном Мосту полно псов из управления, хорошо еще, вены не проверили...

— Что же делать?

— Не знаю.

Анка принялась снимать фартук. Все подавленно молчали.

— Поеду к Изольде, может, там что-нибудь есть...

— Это в Мухиани⁹⁵, что ли? Опять часами ждать! — со слезами в голосе произнес Тугуши.

— Рабство, — пробормотал Серго, вытирая лысину.

Вдруг Бати, пристально смотревший на приехавших, зловеще сказал:

— А вы, ребята, в кайфе!

Туга смутился. Тут и другие увидели, что они почесываются и курят большими затяжками. Ладо ответил:

— У меня был чек от Нугзара. Мы по дороге заехали ко мне, в подвале ширнулись. Там и на двоих-то еле хватило.

Что было делать? Так бы мы до татар не доехали...

Что отвечать? Деньги — вот они. А опиума нет. Все подавленно молчали, только Бати что-то угрожающе бормотал сквозь зубы да тяжело ворочался на кушетке Черный Гогия.

---

⁹⁵ Новый район Тбилиси.